

KESKKONNAMINISTEERIUM

**Bioloogilise
mitmekesisuse konventsiooni**

II riiklik aruanne

EESTI VABARIIK

Tallinn 2002

Aruande koostamist ja väljaandmist korraldas SA Säästva Eesti Instituut, SEI-Tallinn UNEPi rahalisel toetusel.

© Keskkonnaministeerium

Koostanud: Kaja Peterson
Tõlkinud: Anneli Saluste
Toimetanud: Tiina Peil
Küljendanud: Katrin Leismann
Fotod: Fred Jüssi

Trükk: AS Infotrükk
ISBN: 9985-9282-8-8

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
Artikkel 5 KOOSTÖÖ	10
Artikkel 6 KAITSE JA SÄÄSTVA KASUTAMISE ÜLDABINÕUD	13
Artikkel 7 IDENTIFITSEERIMINE JA SEIRE	17
Artikkel 8 <i>IN-SITU</i> KAITSMINE [välja arvatud artiklid 8h ja 8j]	26
Artikkel 8h VÕÕRLIIGID	31
Artikkel 8j TRADITSIOONILINE ELUVIIS JA SEONDUVAD SÄTTED	37
Artikkel 9 <i>EX-SITU</i> KAITSMINE	42
Artikkel 10 BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE KOMPONENTIDE SÄÄSTEV KASUTAMINE	45
Artikkel 11 ERGUTUSABINÕUD	50
Artikkel 12 UURINGUD JA KOOLITUS	55
Artikkel 13 ÜLDSUSE HARITUS JA TEADLIKKUS	58
Artikkel 14 MÕJU HINDAMINE JA EBASOODSA MÕJU VÄHENDAMINE	62
Artikkel 15 JUURDEPÄÄS GENEETILISTELE RESSURSSIDELE	68
Artikkel 16 JUURDEPÄÄS TEHNOLOOGIALE JA TEHNOLOOGIA EDASTAMINE	72
Artikkel 17 INFORMATSIOONI VAHETAMINE	74
Artikkel 18 TEADUSLIK JA TEHNILINE KOOSTÖÖ	75
Artikkel 19 BIOTEHNOLOOGIA KÄSITLEMINE JA SELLEST SAADAVA TULU JAOTAMINE	78
Artikkel 20 FINANTSRESSURSID	80
Artikkel 21 FINANTSMEHCHANISM	83
Artikkel 23 OSAPOOLTE KONVERENTS	84
Artikkel 24 SEKRETARIAAT	85
Artikkel 25 ALLORGAN TEADUSLIKU, TEHNILISE JA TEHNOLOOGILISE NÕUANDE ALAL (SBSTTA)	85
Artikkel 26 ETTEKANDED	86
SISEVEEKOGUDE ÖKOSÜSTEEMID	89
MERE JA RANNIKU BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	92
PÕLLUMAJANDUSLIK BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	95
METSA BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	101
KUIVADE JA POOLKÕRBELISTE ALADE BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	105
OTSUS V/20. KONVENTSIOONI TEGEVUSED	106
KÄESOLEVAS ARUANDES KASUTATUD LÜHENDID	109
ARUANDE KOOSTAMISE KÄIGUS KONSULTEERITUD EKSPERDID	110
KONTAKTANDMED	111

Sissejuhatus INFORMATSIOON ARUANDE KOHTA

Osapool	EESTI
Riiklik kontaktisik	
Asutuse nimetus:	Keskkonnaministeerium Eesti Vabariik
Kontaktisiku nimi ja amet:	Liina Eek-Piirsoo Peaspetsialist Looduskaitse osakond Keskkonnaministeerium
Postiaadress:	Toompuiestee 24 Tallinn Estonia
Telefon:	+372-626 2877
Faks:	+372-626 2901
E-post:	liina.eek-piirsoo@ekm.envir.ee
Riikliku aruande kontaktisik (juhul, kui on erinev)	
Asutuse nimetus:	
Kontaktisiku nimi ja amet:	
Postiaadress:	
Telefon:	
Faks:	
E-post:	
Esitamine	
Riikliku aruande esitamise eest vastutava ametniku allkiri:	
Esitamise kuupäev:	

Asjakohane lühiinformatsioon käesoleva aruande koostamise käigust, sealhulgas informatsioon protsessis aktiivselt osalenud huvirühmadest ja materjalist, millel käesolev aruanne põhineb

Konkreetsed ettevalmistused teise riikliku aruande koostamiseks algasid 2001. aasta augustis. Aruande koostamine kestis oodatust kauem seoses teadmatusega rahalistest võimalustest. Keskkonnaministeerium (KKM) valis Säästva Eesti Instituudi, Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskuse (SEI-Tallinn) aruande koostamise koordineerijaks. SEI-Tallinn kaasas üheksa kohalikku eksperti, kes mitmesuguseid infoallikaid kasutades koondasid põhiaandmed ja tegid intervjuusid eesmärgiga anda ülevaade bioloogilise mitmekesisuse kaitse rakendamise kohta Eesti erinevates majandussektorites ja valdkondades. Ekspertideks olid:

Liina Eek-Piirsoo – peaspetsialist, looduskaitseosakond, Keskkonnaministeerium

Imbi Henno – peaspetsialist, Haridusministeerium

Ken Kalling – teadusdirektor, Ajaloomuuseum, Tartu Ülikool

Lauri Klein – Euroopa Keskkonnaagentuuri looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse ekspert, Info- ja Tehnokeskus, Keskkonnaministeerium

Mart Külvik, juhataja, Looduskaitse uurimiskeskus, Keskkonnakaitse Instituut, Eesti Põllumajandusülikool

Henn Ojaveer – vanemteadur, Eesti Mereinstituut, Tartu Ülikool

Kaja Peterson, programmijuht, SEI-Tallinn (aruande koostamise koordinaator)

Erkki Truve, professor, osakonnajuhataja, Geenitehnoloogia keskus, Tallinna Tehnikaülikool

Haldja Viinalass – juhataja, geneetika labor, aretusosakond, Loomakasvatuse instituut, Eesti Põllumajandusülikool

KKM on eelnevalt juhtinud bioloogilise mitmekesisusega seotud kuue alljärgneva dokumendi väljatöötamist, mis lihtsustas teise riikliku aruande vastavate peatükkide koostamist:

1. Metsa bioloogiline mitmekesisus (M. Külvik, 2001)
2. Traditsiooniline eluviis (K. Kalling, 2001)
3. Tulu jaotamine (intellektuaalomandiõiguse roll ressurssidele juurdepääsu tagamisel ja ressursside kasutamisest saadava tulu jaotamisel) (K. Truve, 2001)
4. Võõrliigid (L. Eek-Piirsoo, 2000)
5. Vastutus ja vastutuse jagamine (informatsioon Eestis rakendatavate riiklike, regionaalsete ja rahvusvaheliste abinõude ning vastutuse ja vastutuse jagamise alaste kokkulepete kohta bioloogilisele mitmekesisusele tekitatud kahju korral) (K. Kõrm, 2001)
6. Informatsioon Cartagena protokoll artikli 18 (käitlemine, pakendamine, transport ja määratlemine) täitmise kogemuste, eeskirjade ja standardite kohta ning Cartagena protokoll rakendamiseks vajaliku suutlikkuse tõstmise vajaduse, prioriteetide ja suutlikkuse tõstmise alaste tegevuste kohta (L. Eek-Piirsoo, 2001)

Teised dokumendid, mida käesolevas aruandes kasutati informatsiooniallikate või viitematerjalina, on:

- Eesti keskkonnategevuskava (KTK)2001–2003. Keskkonnaministeerium, Tallinn, 2001.
- Keskkonnaseisundi ülevaade: Eesti (eelnõu). ÜRO Euroopa Majanduskomisjon, Genf, 2001.
- Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava (koostanud ja toimetanud T. Kull, 1999, KKM, ÜRO Keskkonnaprogramm)
- Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni esimene riiklik aruanne, 1998, Keskkonnaministeerium, SEI-Tallinn.
- Eesti keskkonnategevuskava 1998–2000. Keskkonnaministeerium, Tallinn, 1998.
- Eesti keskkonnastrateegia. Keskkonnaministeerium, Tallinn 1997.

Teise riikliku aruande koostamisest võtsid osa alljärgnevad asutused:

- Keskkonnaministeerium (KKM)
- Põllumajandusministeerium (PMM)
- Haridusministeerium (HM)
- Tartu Ülikool (TÜ)
- Tallinna Pedagoogikaülikool (TPÜ)
- Eesti Põllumajandusülikool (EPMÜ)
- Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)
- Eesti Mereinstituut (TÜ EMI)
- Eesti Vabariigi Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus (KKM ITK)
- Säästva Eesti Instituut, SEI-Tallinn

Keskkonnaministeerium kutsus 17. oktoobril 2001 kokku ümarlaua, et koos laiema osalejaskonnaga arutleda teise riikliku aruande teemal, arutelu tulemusi on arvestatud raporti lõpp-variandis. Ümarlauast võtsid osa Keskkonna-, Põllumajandus- ja Haridusministeeriumi, Tartu Ülikooli, Eesti Põllumajandusülikooli, Eesti Mereinstituudi, Taimekaitseinspeksiooni, Keskkonnaministeeriumi Info- Ja Tehnokeskuse ja Keskkonna-investeeringute Keskuse (KIK) esindajad.

Asjakohane informatsioon riiklikest aspektidest, mis on olulised käesoleva aruande küsimuste vastuste tõlgendamise seisukohast

Ekspertide grupp järgis käesoleva aruande koostamisel teise riikliku aruande koostamise juhendit, ekspertide ja 17. oktoobril 2001. aastal toimunud ümarlauast osavõtjate ettepanekuid.

Eeltoodu põhjal on vastused ja hinnang küsimusele “Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste?” seotud riikliku seadusandluse olemasoluga, riiklike programmide või projektide vastuvõtmise või koostamisega. Vastused ja hinnang küsimusele “Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?” väljendab raha eraldamist välisallikatest, riigi- ja kohalikest eelarvetest, ettevõtete investeerimisplaanidest seadusandluse, programmide ja projektide täitmiseks.

Käesoleva aruande tähenduses klassifitseeritakse Eesti kui “üleminekumajandusega maa osapool”. Aruandes esitatud andmed ja hinnangud on sesuga november 2001.

Osapoolte konverents (COP) on välja töötanud mitmeid artikleid hõlmavaid tööprogramme. Määratlege iga valdkonna prioriteetsuse aste ja rahastamise seis, mis võimaldab iga artikli kohta antava informatsiooni vaatlemist üldises kontekstis. Teised küsimused tööprogrammi täitmisest on esitatud juhendi lõpul.

Siseveekogude ökosüsteemid

1. Milline on selle tööprogrammi täitmise prioriteetsuse aste riigis?	
a) kõrge	
b) keskmine	✓
c) madal	
d) ei ole asjakohane	
2. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?	
a) hästi	
b) piisavalt	
c) puudulikult	✓
d) äärmiselt puudulikult	

Mere ja ranniku bioloogiline mitmekesisus

3. Milline on selle tööprogrammi täitmise prioriteetsuse aste riigis?	
a) kõrge	
b) keskmine	✓
c) madal	
d) ei ole asjakohane	

4. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?	
a) hästi	
b) piisavalt	
c) puudulikult	✓
d) äärmiselt puudulikult	

Põllumajanduslik bioloogiline mitmekesisus

5. Milline on selle tööprogrammi täitmise prioriteetsuse aste riigis?	
a) kõrge	
b) keskmine	
c) madal	✓
d) ei ole asjakohane	
6. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?	
a) hästi	
b) piisavalt	
c) puudulikult	✓
d) äärmiselt puudulikult	

Metsa bioloogiline mitmekesisus

7. Milline on selle tööprogrammi täitmise prioriteetsuse aste riigis?	
a) kõrge	✓
b) keskmine	
c) madal	
d) ei ole asjakohane	
8. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?	
a) hästi	
b) piisavalt	
c) puudulikult	✓
d) äärmiselt puudulikult	

Kuivade ja pool-kõrbeliste alade bioloogiline mitmekesisus

9. Milline on selle tööprogrammi täitmise prioriteetsuse aste riigis?	
a) kõrge	
b) keskmine	
c) madal	
d) ei ole asjakohane	✓

10. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?	
a) hästi	
b) piisavalt	
c) puudulikult	
d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid tööprogrammide ja prioriteetide kohta

1.–6. Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse prioriteetidid on sätestatud *Eesti keskkonnanstrateegias* (1997): Eesti keskkonnanstrateegia määratleb Eesti looduskasutuse ja keskkonnakaitse arengusuunad ja prioriteetsed eesmärgid aastani 2010 ning põhiülesanded aastani 2000. Keskkonnanstrateegia lähtub Eesti keskkonnakaitse ajalooliselt väljakujunenud põhieesmärgist: tagada inimesi rahuldav tervislik keskkond ja majanduse arendamiseks vajalikud ressursid loodust oluliselt kahjustamata, maastike ja elustiku mitmekesisust säilitades ning majanduse arengutaset arvestades. Strateegias sätestatud prioriteete arvestatakse keskkonnavalase tegevuse kavandamisel, riiklikul finantseerimisel ja rahvusvahelise koostöö arendamisel. Põhiülesannete täitmiseks koostatakse mitmeaastased tegevusprogrammid.

Eesti keskkonnanstrateegia sätestab maastike ja elustiku mitmekesisuse säilitamiseks alljärgnevad eesmärgid:
Eesmärk: tagada Eestile omaste taime- ja loomaliikide elujõuliste populatsioonide, looduslike ja poollooduslike koosluste ning maastike püsimine.

Ülesanded aastaks 2000:

- Täiustada taime- ja loomaliikide, nende elupaikade ja maastike kaitset vastavalt uuenenud õigusnormidele ning silmas pidades rahvusvahelisi kokkuleppeid ja Euroopa Liidu nõudeid.
- Ökosüsteemide kaitse tagamiseks täiustada olemasolevat kaitsealade võrgustikku Euroopa Liidu soovitude kohaselt.
- Evitada looduskaitsealadele vastavate kaitstavate metsade võrgustik, tagamaks kõikide looduslike ja poollooduslike metsatüüpide ja -koosluste säilimine.

Ülesanded aastaks 2010:

- Luua Euroopa Liidu soovitudele vastav kaitsealade võrgustik, kus rangemini kaitstavad võõndid (loodusreservaadid ja sihtkaitsevõõndid) moodustaksid kuni 5 protsenti Eesti maismaast.

7. Metsa bioloogilise mitmekesisuse säilitamine on Eesti üks tähtsamaid prioriteete. Viimastel aastatel on metsasektoris koostatud mitmeid strateegilisi dokumente (*Metsapoliitika* 1997), *Metsanduse arengukava* (eelnõu november 2001), milles bioloogilise mitmekesisuse teemal on oluline osa. On viidud või viiakse läbi mitmeid edukaid projekte (*Eesti metsanduse arengukava*, *Eesti metsakaitsealade võrgustik*, *Metsavääriselupaikade inventuur* jne). Käivitatud on riiklik metsa sertifitseerimise süsteem. 2000. aastal töötati välja säästva metsanduse kriteeriumid.

Artikkel 5 KOOSTÖÖ

11. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
12. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

11. Eesti on ühinenud järgmiste konventsioonidega: Helsingi Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsioon (ühinemisaasta 1995); Helsingi konventsioon rahvusvaheliste järvede ning piiriveekogude kaitsest ja kasutamisest (1995); Gdanski konventsioon kalapüügist ja elusressursside säilitamisest Balti meres ja Beltides (1992); Ramsari konventsioon rahvusvahelistest märgaladest, eriti veelindude elupaikadena (1993); Pariisi maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon (1992); Rio de Janeiro bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (1994); Berni konventsioon Euroopa flora ja fauna ning nende elupaikade kaitse kohta (1992) ja Washingtoni konventsioon ohustatud metsiku looduse taime- ja loomaliikidega rahvusvahelisest kaubandusest (1993).

Riigikogu ratifitseeris Espoo konventsiooni piireületava keskkonnamõju hindamise (KMH) kohta 7. oktoobril 1999 ja Aarhushi konventsiooni 6. juunil 2001.

Eesti osales Euroopa kaitsealade tegevuskava (Elu parkidesse 1994) ja üle-euroopalise elustiku ja maastiku mitmekesisuse strateegia (1996) ettevalmistamisel ja rakendamisel ning on kaasatud üle-euroopalise ökoloogilise võrgustiku loomisesse.

1997–1998 läbiviidud projekt “Peipsi järve vesikonna integreeritud majandamine” oli suunatud Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni ühisele tahtele säästlikult majandada Euroopa suuruselt neljandat järve.

Koostööalane tegevus on toimunud või toimub lähitulevikus alljärgnevatel teemadel ja nimetatud maadega:

- Pärandkoosluste kaitse ja majandamine Põhja- ja Baltimaades (Island, Norra, Taani, Rootsi, Soome, Eesti, Leedu) – Põhjamaade Ministrite Nõukogu (PMN) projekt, käivitati 1999, kestab vähemalt 2003. aastani, rahastavad kõik osalevad maad.
- Põhja- ja Baltimaade looduse seire programm (Soome, Venemaa, Eesti, Läti, Leedu) – PMN projekt, rahastavad kõik osapooled, käivitati 1997 ja lõppes 2000. aastal.
- Info vahendamine Euroopa Keskkonnaagentuurile EIONET (Euroopa Keskkonnainfo- ja Vaatlusvõrgustik) süsteemis Euroopa Looduskaitse ja Bioloogilise Mitmekesisuse Teemakeskuse ja selle juurde kuuluva Phare Teemakeskuse kaudu, kaasates kõiki Euroopa Liidu liikmesriike ja Phare-maid. Koostööd koordineerivad riiklikud kontaktisikud ja riiklikud teabevõrgustiku keskused. Eesti looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse Eesti kontaktisik ja riiklik andmekogude keskus (RAK) moodustati KKM ITK juurde 1998.
- Koostöö Taani, Leedu, Läti ja Eesti bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni teabevõrgustiku riiklike kontaktisikute vahel – lähimas tulevikus käivitatakse DANCEE projekt.

12. Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga ühinenud liikmena tasub Eesti liikmemaksu aastas 1000 USD, mis eraldatakse riigieelarvest KKM kaudu. Reeglina esindab teemakoosolekul, samuti regionaalsel ja SBSTTA koosolekul Eestit üks esindaja. Eesti on osalenud erinevate valdkondade programmide töös (näiteks metsaprogramm).

13. Kas riik teeb teiste osapooltega aktiivselt koostööd bioloogilise mitmekesisuse säilitamise ja säästva kasutamise alal valdkonnas, mis ei kuulu riiklikku jurisdiktsiooni?	
a) kahepoolne koostöö(täpsustage allpool)	✓
b) rahvusvahelised programmid(täpsustage allpool)	✓
c) rahvusvahelised kokkulepped(täpsustage allpool)	✓

Otsus IV/4. Siseveekogude ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse seisund ja arengud ning kaitse ja säästva kasutuse võimalused

14. Kas riigil on välja kujunenud efektiivne koostöö piiriüleste vesikondade, valglate, jõesängide ja rändliikide säästvaks majandamiseks kahe- ja mitmepoolsete lepete kaudu?	
a) ei	
b) jah – teatud määral (täpsustage allpool)	✓
c) jah – olulisel määral (täpsustage allpool)	
d) ei ole rakendatav	

Otsus IV/15. BMK seos Säästva Arengu Komisjoni (SAK) ja teiste asjakohaste rahvusvaheliste lepete, institutsioonide ja protsessidega

15. Kas riik on välja töötanud piiriüleste kaitsealade kaitsekorraldusabinõud?	
a) ei	
b) jah – teatud määral (täpsustage allpool)	✓
c) jah – olulisel määral (täpsustage allpool)	
d) ei ole asjakohane	

Otsus V/21. Koostöö teiste organitega

16. Kas riik on teinud koostööd DIVERSITAS-e Rahvusvahelise bioloogilise mitmekesisuse vaatlusaasta raames, tagades tegevuse vastavuse ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni ja Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni sekretariaadi uue programmiga, mille eesmärk on suurendada teadmisi teaduslike saavutuste kohta ja tõsta üldsuse teadlikkust bioloogilise mitmekesisuse kaitse pöördeisest tähtsusest säästva arengu raames?	
a) ei	
b) teatud määral	
c) olulisel määral	✓

Otsus V/27. Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osa kümneaastase arengu aruandes alates ÜRO Keskkonna- ja Arengukonverentsi toimumisest

17. Kas riigil on kavas riiklikus eduaruandes, mis on osa ülemaailmsele tippkohtumisele järgneva kümne aasta arengu aruandest, välja tuua ja rõhutada bioloogilise mitmekesisuse aspekte?	
a) ei	
b) jah	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

13. Eesti on alla kirjutanud kahepoolsetele keskkonnakaitsealastele koostöölepetele Taani (1991), Poola, Rootsi ja Soome (1992), Saksamaa (1993), Austria (1994), Valgevene (1995) ja Slovakkia Vabariigiga (1996). 1995. aastal kirjutati alla kolmepoolne kokkulepe Leedu, Läti ja Eesti Keskkonnaministeeriumite vahel.

14.–15. Eesti-Vene Piiriveekogude Ühiskomisjon loodi 1998. aastal vastavalt Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni kahepoolsele kokkuleppele piiriüleste veekogude kaitsmise ja kasutamise kohta. Piiriveekogude Ühiskomisjoni juhtimisel koostatakse Peipsi järve vesikonna majandamise kava. Peipsi järv on pindalaga 3555 km² Euroopas suuruselt neljas järv ning suurim piiriveekogu Euroopas.

Piiriülene kaitseala – Sookuninga (3847 ha) – rajati Eesti ja Läti piirile 1999. Ala majandamiseks koostatakse kaitsekorralduskava.

16. DIVERSITAS ja IBOY Eestis: 2001 kevadel moodustati Eesti Teaduste Akadeemia juurde vastav riiklik komisjon, millesse kuuluvad riigiasutused, teadlased ja VVO-de esindajad.

17. Eesti Vabariigi Valitsuse juhtimisel koostatakse eduaruannet ülemaailmseks konverentsiks 2002 (*Johannesburg Earth Summit*). Bioloogilise mitmekesisuse aspekte kajastatakse keskkonnapeatükis.

Artikkel 6

KAITSE JA SÄÄSTVA KASUTAMISE ÜLDABINÕUD

18. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge	✓	b) keskmine		c) madal	
19. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

18. Käesoleva artikli täitmise seisukohast on olulised *Säästva arengu seaduse* ja *Eesti keskkonnanstrateegia* vastuvõtmine Riigikogu poolt vastavalt 1995. aasta veebruaris ja 1997. aasta märtsis. *Säästva arengu seaduse* paragrahv 9 sätestab BMK rakendamise põhimõtted.

Keskkonnanstrateegia loogilise jätkuna koostati 1997.–1998. aastal *Eesti Keskkonnategevuskava* (KTK), milles on detailselt kirjeldatud tegevused, mille täitmine on vajalik Eesti keskkonnanstrateegia kümne põhieesmärgi saavutamiseks. Võrdsetl on tähelepanu pööratud nii keskkonnategevuskava arendamisele, selle sõnastuse täpsustamisele ja tegevuste prioriteetsusele kui tegevusi toetavatele finants- ja inimressursside arvestamise kavale, täitmise ajakavale, vastutajatele ja potentsiaalsetele finantseerimisallikatele, nagu ka KTK subsidiaarsuse põhimõttele toetuvale väljatöötamise protsessile, mille kohaselt konsultatsiooniprotsessi kaasatakse laialdasi huvigruppe.

Uuendatud *Eesti keskkonnategevuskava* aastateks 2001–2003, mis võeti vastu 5. juunil 2001, sätestab bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava (koostati 1998–1999 ÜRO Keskkonnaprogrammi toetusel) uuendamise ja vastuvõtmise nõude. 200.1–200.3 aastaks on KTK-s ette nähtud keskmise prioriteetsustasemega alljärgnevad tegevused:

9.1.1. *Eesti Looduskaitse Arengukava* väljatöötamise koordineerimine.

9.1.2. Liigikaitse kontseptsiooni uuendamine.

9.1.4. Kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide riikliku haldussüsteemi põhimõtete ning neile vastava juriidilise ja administratiivse vormi uuendamine; eri tüüpi kaitstavate loodusobjektide eesmärkide ja vastavate kaitsealade valitsejate ülesannete täpsustamine; kaitsealade finantseerimise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine.

9.1.5. Kaitsealade valitsemise põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine.

9.1.10. Metsanduse arengukava säästva metsanduse ja metsakaitse valdkonna elluviimine.

9.1.11. Riikliku põllumajanduse keskkonnaprogrammi ja selle pilootprojekti elluviimine.

9.1.12. Ettepanekute tegemine riikliku transpordi arengukava täiendamiseks (elustiku kaitse vajadusi arvestavate abinõude kohta).

9.1.13. Kalastiku kaitse arengukava koostamine.

Valitsus võttis 2000. aasta juulis vastu riikliku programmi *Eesti Natura 2000* aastateks 2000–2007. Nimetatud programm on Euroopa Liiduga ühinemise oluline eeltingimus. Programm on seotud looduskaitsepoliitika üldiste põhimõtete ja BMK täitmisega.

Põllumajandusministeeriumis on koostamisel *Taimede geneetiliste ressursside programm*.

19. Ressursid on piiratud: Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava esimese versiooni järgi on ainult 40 protsendile kavandatud tegevustest kindlustatud või tõenäoliselt kindlustatakse rahaline kate.

20. Milline on riikliku bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia staatus (6a)?	
a) ei eksisteeri	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) lõpetatud	✓
e) lõpetatud ja vastu võetud	
f) koostatud aruanded täitmise kohta	
21. Milline on riikliku bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava staatus (6a)?	
a) ei eksisteeri	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) lõpetatud	✓
e) lõpetatud ja vastu võetud	
f) koostatud aruanded täitmise kohta	
22. Kas riiklikud strateegiad ja tegevuskavad kajastavad konventsiooni kõiki artikleid (6a)?	
a) ainult teatud artikleid	
b) suurt osa artiklitest	
c) kõiki artikleid	✓
23. Kas riiklikud strateegiad ja tegevuskavad kajastavad tegevuste integreerimist teiste sektoritega (6b)?	
a) ei	
b) teatud sektoritega	
c) kõikide peamiste sektoritega	✓
d) kõikide sektoritega	

Otsus II/7 ja otsus III/9. Artiklite 6 ja 8 arvestamine

24. Kas teiste osapooltega informatsiooni vahetamiseks ja kogemuste jagamiseks on kavandatud riiklike tegevuskavade koostamisel ühiseid tegevusi?	
a) vähesel määral või tegevusi ei ole kavandatud	✓
b) vahetatakse kogemusi strateegiate, kavade ja/või näidisjuhtude kohta osas	
c) regionaalsed kohtumised	
25. Kas kõik riiklikud strateegiad ja tegevuskavad sisaldavad rahvusvahelise koostöö komponenti?	
a) ei	
b) jah	✓

26. Kas riiklikud strateegiad ja tegevuskavad on viidud kooskõlla naabermaade vastavate dokumentidega?	
a) ei	
b) peetakse kahepoolseid/kolmepoolseid arutelusid	✓
c) teatud valdkondades/teemadel kooskõlastatud	✓
d) täielikult kooskõlastatud	
e) ei ole kohaldatav	
27. Kas riiklikud strateegiad ja tegevuskavad sisaldavad mõõdetavaid eesmärke?	
a) ei	
b) juurutamisel	
c) lõppstaadiumis	
d) programmid on koostatud	✓
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
Juhul, kui vastab arengumaa osapool või üleminekumajandusega maa osapool	
28. Kas riik on saanud riikliku strateegia ja tegevuskava ettevalmistamiseks toetust rahvusvahelistest organisatsioonidest?	
a) ei	
b) jah	✓
Kui jah, siis milline oli täideviiv agentuur? (ÜRO Keskkonnaprogramm/ÜRO Arenguprogramm/Maailmapank)	ÜRO Kesk- konnaprogramm

Otsused III/21. Konventsiooni seos Säästva Arengu Komisjoni (SAK) ja bioloogilise mitmekesisuse alaste konventsioonidega

29. Kas BMK riiklikud koordineerivad asutused ning Washingtoni, Ramsari ja Bonni konventsioonide pädevad organid teevad koostööd nimetatud konventsioonide täitmisel, et vältida dubleerimist?	
a) ei	
b) jah – vähesel määral	
c) jah – olulisel määral	✓

Kommentaariid käesoleva artikli täitmise kohta

20. Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava koostati aastatel 1998–1999. Eesti BMSTK koosneb kahest osast: tekstiosast ja 13 valdkonna tegevuskava tabelitest. Strateegia sisaldab ülevaadet hetkeolukorrast, määratleb puudujäägid ja takistused BMK täitmisel Eestis ning annab suuniseid eelseisvate tegevuste kohta. Soovitused on kaasatud valdkondade tegevuskavadesse, mis määratlevad konkreetsed tegevused, vastutavad asutused, ajakava, eelarve ja võimalikud või olemasolevad ressursid. KKM kavatses esitada tegevuskava valitsusele vastuvõtmiseks (vt k21).

21. Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava esimese versiooni koostamine lõpetati 1999. Kõigi 13 valdkonna tegevuskava ajakohastatakse ja kava lõplik variant valmib 2002. aastal. Tegevuskava vastuvõtmine on planeeritud samal aastal.

22.–23. Eesti BMSTK hõlmab kõiki BMK artikleid, kuid BMSTK struktuur ei vasta täpselt konventsiooni struktuurile. BMSTK on jagatud teemade kaupa järgmisteks valdkondadeks: looduskaitse, geneetilise ressursid ja biotehnoloogia, haridus, transport, tööstus, maastik ja selle planeerimine, põllumajandus, metsandus, jahindus, kalandus, riigikaitse, piirikontroll, turism. Tegevuskava peamine eesmärk on ühendada BMK täitmisel erinevaid valdkondi.

24. Kolme Balti riigi ministeeriumite ja teadusasutuste spetsialistid kohtuvad regulaarselt Baltimaade keskkonkonventsioonide konverentsil, kus arutatakse BMK täitmist. Esimene niisugune konverents peeti 1993. aastal; 2001 toimus neljas kohtumine.

25. Mitmed strateegiad ja tegevuskavad hõlmavad rahvusvahelist koostööd, kuid selle maht on valdkonniti erinev.

26. Koos Lätiga valmistatakse ette piiriüleste kaitsealade kaitsekorralduskavade koostamist (näiteks Sookuninga LKA).

27. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskavas on määratletud mõõdetavad eesmärgid kõigis kolmetekümnes valdkonnas. Iga valdkonna tegevuskavas on seatud täitmiseks kaks kuni kuus eesmärki.

28. Eesti on saanud kaks granti ÜRO Keskkonnaprogrammilt/ Ülemaailmselt Keskkonnafondilt:

- 1) GF/0313-94-67 "Toetus bioloogilise mitmekesisuse kaitse riikliku ülevaate koostamiseks Eesti Vabariigis" ja
- 2) GF/1200/96/51 "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia, tegevuskava ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni esimene aruanne". Toetust saadi viimatinimetatud projekti jätkuprojektile "Bioloogilise mitmekesisuse kaitse alase suutlikkuse tõstmise vajaduse hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus Eestis".

29. BMK, Washingtoni, Ramsari ja Bonni konventsioonide kontaktisikud töötavad kõik Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnas. Kontaktisikud teevad omavahel aktiivset koostööd ja vahetavad informatsiooni, millega on tegevuse dubleerimine välistatud.

Artikkel 7

IDENTIFITSEERIMINE JA SEIRE

30. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
31. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

30. Bioloogilise mitmekesisuse prioriteetseid aspekte määratletakse eelkõige *Kaitstavate loodusobjektide seaduse* (1994) lisas toodud kaitstavate liikide nimekirjade koostamise ja uuendamise, nimekirjade koostamisega *Eesti Punasele Raamatule* (välja antud 1979, 1988, 1998). Ohustatud liigid on käesoleva artikli tähenduses suhteliselt hästi määratletud, samal ajal puuduvad ohustatud elupaigatüüpide riiklikult kinnitatud nimekirjad. Puuduse kõrvaldamiseks on käivitatud mitmeid rahvusvaheliste doonorite poolt finantseeritud projekte eesmärgiga määratleda kaitset vajavad elupaigatüübid. Bioloogilise mitmekesisuse ruumikomponentide (näiteks elupaigad, maastikud) identifitseerimiseks on võrreldes liikide kaitseks eraldatud ressurssidega vahendeid eraldatud äärmiselt piiratud hulgal.

Riiklik looduse mitmekesisuse seire programm sai Eestis ametliku staatuse 1994. Pärast nelja-aastast rakendamist ilmnis vajadus programmi täiendamise järgi. 1998 teostati Phare projekt "GIS-il põhineva looduse mitmekesisuse seire süsteemi rajamine Eestis". See projekt määratles muuhulgas bioloogilise mitmekesisuse komponendid edaspidise seire läbiviimiseks. Põhirõhk oli elupaikade seirel, samas määratleti maastike ja elupaikade seire põhimõtted. Seiret genoomide tasandil riiklike finantsressursside nappuse tõttu selles etapis ei planeeritud. Koostati 47 seireprogrammi miinimumnõuded, milles pöörati tähelepanu bioloogilise mitmekesisuse kõige tähtsamatele komponentidele. Projekti tulemusena koostati *Eesti loodusliku mitmekesisuse seire üldplaan*, millel aga siiani puudub valitsuse kinnitus.

31. *Eesti keskkonna tegevuskava* aastateks 2001–2003 näeb ette seiretegevuse teostamist, näiteks: 9.1.28. Looduse mitmekesisuse seire programmi juriidilise staatuse määratlemine ja kehtestamine (eeldatav finantskate).

9.2.1. Loodusliku mitmekesisuse ja maastike seire programmi täitmise tulemuslikkuse hindamine ja olemasoleva süsteemi täiendamine (katteta).

9.2.2. Seireandmete seostamine ühtse looduse infosüsteemiga (50 protsenti tagatud).

9.2.3. Elustiku ja maastike seisundiindikaatorite väljatöötamine ja kasutuselevõtt ning nende seostamine seiresüsteemidega (katteta).

Võrreldes teiste keskkonnaseireprogrammide finantseerimisega on looduse mitmekesisuse seire finantseerimine 1994. aastast mõnevõrra suurenenud, kuid pole kaugeltki rahuldav BMK-s sätestatud nõuete täitmiseks (artikkel 7).

Identifitseerimis- ja seireandmete säilitamiseks ja analüüsimiseks lõi KKM üldise riikliku loodusandmete infosüsteemi – *Eesti looduse infosüsteemi* (EELIS) –, andmebaasi, mis koosneb bioloogilise mitmekesisuse alaste inventuuride ja seireprogrammide käigus kogutud andmetest. EELIS sisaldab ka riikliku looduskaitse registri andmeid.

Keskkonnategevuskavas aastateks 2001–2003 on toodud järgmised tegevused:

9.2.17. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) regulaarse täiendkoolituse korraldamine keskkonna-ametnikele ja planeerijatele (1/3 finantsressurssidest tagatud).

9.2.18. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) arendamine ja juurutamine erinevatel tasanditel (1/3 tagatud; 2/3 katteta).

32. Kas riigis on käimas liikide inventeerimisprogramm (7a)?	
a) minimaalne tegevus	
b) võtmegruppidele (näiteks ohustatud või endeemsetele liikidele) või indikaatoritele	✓
c) mitmetele põhigruppidele	
d) laiaulatuslikele gruppidele	
33. Kas riigis on hetkel käimas ökosüsteemide inventeerimisprogramm (7a)?	
a) minimaalne tegevus	
b) ainult teatud huvipakkuvatele ökosüsteemidele	✓
c) peamistele ökosüsteemidele	
d) laiaulatuslikele ökosüsteemidele	
34. Kas riigis on hetkel käimas geneetikaalane inventeerimisprogramm(7a)?	
a) minimaalne tegevus	
b) väike programm teatud sektorites	✓
c) mahukas programm teatud sektorites	
d) mahukas programm kõikides asjakohastes sektorites	
35. Kas riigis on hetkel käimas liikide seireprogramme (7a)?	
a) minimaalne tegevus	
b) võtmegruppidele (näiteks ohustatud või endeemsetele liikidele) või indikaatoritele	✓
c) mitmetele põhigruppidele	
d) kõikehõlmav liikide seireprogramm	
36. Kas riigis on hetkel käimas ökosüsteemide seireprogramm (7b)?	
a) minimaalne tegevus	
b) ainult teatud huvipakkuvatele ökosüsteemidele	✓
c) peamistele ökosüsteemidele	
d) laiaulatuslikele ökosüsteemidele	
37. Kas riigis on hetkel käimas geneetika-alane seireprogramm(7b)?	
a) minimaalne tegevus	✓
b) väike programm teatud sektorites	
c) mahukas programm teatud sektorites	
d) mahukas programm kõikides asjakohastes sektorites	
38. Kas riik on identifitseerinud tegevusi, mis märkimisväärselt kahjustavad bioloogilist mitmekesisust (7c)?	
a) puudulik arusaamine	
b) ohud on teadvustatud teatud valdkondades, ülejäänutes mitte	✓
c) enamik ohtusid teadvustatud, teatud lüngad teadmistes	
d) täielik arusaamine	
e) aruanded koostatud	

39. Kas riik teostab seiret nimetatud tegevuste ja nende kahjustavate mõjude kohta (7c)?	
a) ei	
b) programmi väljatöötamine algstaadiumis	✓
c) programmi väljatöötamine lõppstaadiumis	
d) programm välja töötatud	
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
40. Kas riik koordineerib informatsiooni kogumist ja haldamist riiklikul tasandil (7d)?	
a) ei	
b) programmi väljatöötamine algstaadiumis	
c) programmi väljatöötamine lõppstaadiumis	✓
d) programm olemas	
e) koostatud aruanded täitmise kohta	

Otsus III/10 Identifitseerimine, seire ja hindamine

41. Kas riik on identifitseerinud riiklikud bioloogilise mitmekesisuse indikaatorid?	
a) ei	
b) potentsiaalsete indikaatorite hindamine kavandatud	✓
c) indikaatorid identifitseeritud (juhul, kui on, kirjeldage allpool)	
42. Kas riik kasutab kiirhinnangu ja kaugseire meetodeid?	
a) ei	
b) hindamise võimalused	
c) jah, teatud määral	✓
d) jah, suurel määral	
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
43. Kas riik on artikli 7 täitmiseks kinnitanud "samm-sammult" meetodi, asetades põhivõru bioloogilise mitmekesisuse komponentide identifitseerimisele (7a) ja tegevustele, mis avaldavad neile märkimisväärselt kahjulikku mõju (7c)?	
a) ei	
b) ei ole kohalikke tingimusi arvestades asjakohane	
c) jah	✓
44. Kas riik teeb pilootprojektide osas koostööd teiste osapooltega demonstreerimaks hindamis- ja indikaatorite metoodikate rakendamist?	
a) ei	
b) jah (täpsustage allpool)	✓
45. Kas riik on koostanud aruandeid hindamismetoodikate rakendamise kogemuste kohta ja taganud aruannete kättesaadavuse teistele osapooltele?	
a) ei	
b) jah	✓

46. Kas riik kavatseb riiklikes andmebaasides oleva taksonoomilise informatsiooni muuta üldsusele kättesaadavaks?	
a) vastavat andmebaasi ei eksisteeri	
b) vastavat tegevust ei planeerita	
c) jah (täpsustage allpool)	✓

Otsus V/7. Identifitseerimine, seire ja hindamine ning indikaatorid

47. Kas riik teeb indikaatorite, seire ja hindamise valdkonnas aktiivselt koostööd teiste sama regiooni riikidega?	
a) ei	
b) teeb teatud määral koostööd	
c) laialdane koostöö teatud valdkondades	✓
d) laialdane koostöö paljudes valdkondades	
48. Kas riik on muutnud info hindamis-, seire- ja indikaatorite määramisega seotud näidisprogrammide arendamise ja täitmise kohta kättesaadavaks?	
a) ei	
b) jah – saadetud sekretariaadile	
c) jah – teabevõrgustiku kaudu	
d) jah – muul viisil (täpsustage)	✓
49. Kas riik abistab teisi osapooli indikaatori- ja seireprogrammide arendamiseks vajaliku suutlikkuse tõstmisel?	
a) ei	
b) organiseerib koolitusi	
c) osutab otsest abi	
d) jagab kogemusi	✓
e) muu (kirjeldage)	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

32. Viimasel ajal on läbi viidud suuremahulised inventuurid, näiteks “Rahvusvahelise tähtsusega liigid Eestis: rahvusvaheliselt ohustatud elupaikade ja liikide inventuur seoses rahvusvaheliste konventsioonide ja direktiividega 1998–2000”, mille koostas Eestimaa Looduse Fond (ELF) ja finantseeris DANCEE. Käimas on imetajate inventuur (“Eesti imetajate levikuatlase koostamine”), soontaimede inventuur (“Eesti soontaimede levikuatlase koostamine”) ja mõningate selgrootute liikide inventuur. Inventuure viivad läbi spetsialiseerunud mittetulundusühingud. Haudelindude levikuatlase koostas Eesti Ornitoloogiaühing aastatel 1977–1988 ja andis välja 1993. aastal.

33. Ökosüsteemide kohta on tehtud järgmised inventuurid: alvarid (Uppsala, Rootsi ja TÜ, 1992–1994); vanad metsad (ELF, 1993–1996); ranna- ja luhaniidud (ELF, 1993–1996); puisniidud (ELF, 1995–1996); märgalad (KKM, 1997–1998); rohumaad (ELF, 1998–2000); metsavääriselupaigad ja metsakaitsealade võrgustiku (EMKAV) rajamine (Eesti Metsakeskus (EMK), 1996–2000); Läänemaa pärandmaastikud (Eesti Pärandkoosluste Kaitse Ühing (EPKÜ), 1999–2000).

34.–37. Geneetilisel tasandil inventuure hetkel läbi ei viida. Alustatud on seene- (U. Kõljalg), kõrgemate taimede (S. Sepp) ja imetajate perekondade (A. Karis) inventuuridega.

35. Eesti bioloogilise mitmekesisuse seire programm (BMSP) sisaldab alljärgnevaid liikide seire programme (kokku 22 projekti): ohustatud soontaimede liigid (ca 100 liiki 300 elupaigas); kaitstavad soontaimed ja Loodusdirektiivi liigid (ca 100 liiki 200 elupaigas); ohustatud samblaliigid (12 liiki); kaitstavad samblad ja Loodusdirektiivi liigid (19 liiki); looduslikud liigid (23 liiki ca 20 elupaigas; sõralised (4 liiki 7 elupaigas); hülged (2 liiki 12 elupaigas); saarmas (20 elupaigas); euroopa kobras (20 elupaigas); lendorav (5+15 elupaigas); nahkhiired (11 liiki 25+5 elupaigas); röövlinnud (23 liiki 10 elupaigas); kotkad ja must toonekurg (7 liiki ca 780 elupaigas); metsislased (3 liiki 10 elupaigas); haned, luiged ja sookurg (12 liiki 100 elupaigas); valge toonekurg (ca 70 elupaigas); rähnid (7 liiki 3 elupaigas); kesktalvine veelindude loendus (kõik linnuliigid ca 100 elupaigas); kahepaiksed (8 liiki 12 elupaigas); ohustatud putukad (23 liiki 30 elupaigas); ebapärlikarp (ainukeses elupaigas); jõevähk (20 elupaigas).

36. Loodusliku mitmekesisuse seire programm (LMSP) hõlmab alljärgnevaid ökosüsteemide seire projekte: rannikumaastikud (26 elupaika); soode ja metsade maastikud (5 elupaika); põllumajandusmaastikud (18 elupaika); aruniitide taimekooslused – loopealsed (20 elupaika); aruniitide taimekooslused – nõmmed (10 elupaika); aruniitide taimekooslused – pärisaruniidud, k.a puisniidud (20 elupaika); puisniitude mesilaste kooslused (20 elupaika); niitude mullas elavate putukate ja pisiimetajate kooslused (4 elupaika); luhaniitide taimekooslused (10 ala); rannaniitide taimekooslused (20 elupaika); rannaniitide päevaliblikate kooslused (4 elupaika); ranna- ja lamminiitide linnustik (26 elupaika); põlluservade taimekooslused (10 elupaika); kultuurniitide tolmeldajate kooslused (8 elupaika); ranna- ja lamminiitide linnustik (26 elupaika); kultuurniitide ja põldude linnustik (20 elupaika); rabade taimekooslused (20 elupaika); madalsoode linnustik (16 elupaika); allikasooide taimekooslused (10 elupaika); surnud puidu ja saproksüülsed seened loodusemetsades (20 elupaika); arumetsade taimekooslused (15 elupaika); lammimetsade taimekooslused (5 elupaika); valitud metsatüüpide (palu-, laane- ja lammimetsade) linnustik (40 elupaika); valitud metsatüüpide (leht- ja okaspuumetsade) ööliblikate kooslused (12 elupaika); valitud metsatüüpide (palumännikud, laane-kuusikud, sürjametsade leht-/segametsad) maismaalimuste kooslused (40 elupaika); valitud metsatüüpide sipelgate kooslused (8 elupaika); valikmetsade saproksülobiontsete putukate kooslused (20 elupaika).

38.–39. Tegevuskategooriad, mis märkimisväärselt kahjustavad bioloogilist mitmekesisust, on määratletud BMSTK-s (1999). *Eesti keskkonna tegevuskavas 2001–2003* on planeeritud (määratletud madala prioriteetsusastmega tegevustena):

9.4.14. Inimtegevuse negatiivse mõju väljaselgitamine eluslooduse mitmekesisusele Eestis (piirdudes esimeses etapis mõju hindamisega selgroogsete liikidele ja nende elupaikadele) (katteta).

40. 1994. aastast on seireandmeid kogutud ja talletatud Riiklikus Looduskaitse Registris, mida haldab KKM ITK. Viimase ajani ei kantud andmed ühtsesse andmebaasi, vaid talletati paber kandjal erinevate kaustadena, vaid osa andmetest olid kättesaadavad elektrooniliselt. Andmeid erinevate elupaigatüüpide kohta talletati erinevates institutsioonides, eelkõige ELF-is. 1999. aastal alustati üldise riikliku infosüsteemi loomist kõikide looduse teemaliste andmete talletamiseks. Andmekogus on andmeid seire, inventuuride, looduskaitse registri jne kohta. Lisaks andmetele looduskaitsealade ja kaitstavate liikide kohta hakkab andmebaas sisaldama seireandmeid ja inventeerimise käigus kogutud andmeid. Andmebaas põhineb GIS-süsteemil (MapInfo programmis) ja võimaldab kasutajal juurdepääsu mitmetasandilisele informatsioonile. Osa andmebaasist on interneti kaudu kättesaadav üldsusele aadressil www.eelis.ee.

41. Bioloogilise mitmekesisuse eelindikaatorid (määratletud üldiste keskkonnaindikaatorite alagrupina) töötati välja 1996–1998 kõikide Balti riikide jaoks (k.a Eesti) ja avaldati Balti Keskkonnafoorumis (BEF) "Baltimaade keskkonnaseisundi aruandes". Aruandes on eraldi peatükk bioloogilise mitmekesisuse kohta ja avaldatud andmed põhinevad indikaatoritel, mida kirjeldatakse surveseisundiabinõu indikaatorite (Pressure-Status-Response) mudeli järgi. Järgmine aruanne koostati 1998–2000, kus rakendati täiustatud indikaatorite mudelit (Driving Force-Pressure-Status-Impact-Response). BEF-i algatusele lisaks töötati välja Eesti keskkonnaindikaatorid (k.a bioloogilise mitmekesisuse indikaatorid) riigi initsiatiivil.

Keskkonnategevuskavas aastateks 2001–2003 on planeeritud tegevus (määratletud keskmise prioriteetsusastmega tegevusena):

9.2.3. Elustiku ja maastike seisundiindikaatorite väljatöötamine ja kasutuselevõtt ning nende seostamine seiresüsteemiga (katteta).

42. Kiirhinnangu ja kaugseire meetodeid ei ole süstemaatiliselt kasutatud.

43. *Loodusliku mitmekesisuse riiklik ülevaade (1996–1998)* määratles bioloogilise mitmekesisuse komponendid ning BMSTK (1999) andis ülevaate negatiivsetest mõjudest bioloogilise mitmekesisuse komponentidele. Märkimisväärseid kahjulikke mõjusid on käsitletud ka teistes dokumentides, näiteks *Eesti metsanduse arengukavas*.

44. Eesti on alates 1996. aastast osalenud BEF-i juhtimisel ühtsete Balti riikide keskkonnaindikaatorite (k.a bioloogilise mitmekesisuse indikaatorite) väljatöötamisel. Koostöös Soomega kujundati Baltimaade Looduse Seiresüsteem.

45. Kaks BEF-i koostatud aruannet indikaatorite kohta (vt k41) avaldati 1998 ja 2000 (inglise keeles) ning on rahvusvaheliselt levitatavad. Kahes keeles (eesti ja inglise) on välja antud aastaaruanne riikliku keskkonnaseire 1994–1998 tulemuste kohta. Inglise keeles on avaldatud ja riikliku põhiregistri kaudu saadavad kõikide ülalnimetatud inventeerimiste tulemused. Eesti keskkonnaseisundiaruandes (k.a loodusliku mitmekesisuse peatükis) sisalduvatele andmetele indikaatorite kohta on interneti kaudu juurdepääs ka laiemale üldsusel.

46. Erinevates kohtades talletatud taksonoomiline informatsioon muutub kergemini kättesaadavaks peale bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustiku asutamise projekti käivitumist ja selle tegevuse alustamist.

47. k13, k44.

48. k45.

49. Eesti eksperdid arutlesid Leedu kolleegidega ühtsete keskkonnaindikaatorite (k.a bioloogilise mitmekesisuse indikaatorite) koostamise üle 1996–2000 (k13 ja k5–37, 41), töö kestab tänaseni. Koostöös Soomega töötati välja Baltimaade looduse seiresüsteem. Eesti eksperdid andsid oma panuse Baltimaade keskkonnaindikaatorite väljaarendamisesse BEF-i tegevuste raames (vt www.bef.lv).

Otsused taksonoomia kohta

Otsus IV/1 SBSTTA aruanne ja SBSTTA kolmanda koosoleku soovitusel [osa]

50. Kas riigis on läbi viidud üldine taksonoomiliste vajaduste hindamine ja/või korraldatud seminare riiklike taksonoomiliste prioriteetide määramiseks?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) hindamine lõpule viidud	
51. Kas riigis on koostatud üldine taksonoomia tegevuskava?	
a) ei	✓
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) tegevuskava koostatud	
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
52. Kas riik on kavandanud eraldada vajalikke ressursse taksonoomilise informatsiooni kättesaadavuse parandamiseks?	
a) ei	✓
b) jah, kuid nendest ei piisa teadaolevate vajaduste katmiseks	
c) jah, katab kõik teadaolevad vajadused	

53. Kas riik soodustab kahe- ja mitmepoolse koolituse läbiviimist ja töökohtade loomist taksonoomia spetsialistidele, eelkõige neile, kes tegelevad vähetuntud organismidega?	
a) ei	✓
b) teatud võimalused	
c) märkimisväärsed võimalused	
54. Kas riik teeb pikaajalisi investeeringuid üldise taksonoomiaalase fondi jaoks sobiva infrastruktuuri väljaarendamiseks?	
a) ei	
b) teatud investeeringud	✓
c) märkimisväärsed investeeringud	
55. Kas riik soosib partnerlussuhteid arenenud ja arengumaade taksonoomiavaldkonna institutsioonide vahel?	
a) ei	✓
b) jah – sätestatud poliitikaga	
c) jah – süstemaatiliselt riiklike programmidega	
56. Kas riik on kehtestanud rahvusvaheliselt tunnustatud fondi väljaarendamise menetluse?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) teatud fondid rakendavad	
d) kõik suuremad fondid rakendavad	
57. Kas riigis on välja töötatud taksonoomiaalaseid programme?	
a) ei	
b) mõned	✓
c) palju	
58. Kas riik on koostanud aruande abinõudest, mida on rakendatud haldussuutlikkuse tõstmiseks taksonoomia valdkonnas, riiklike andmekeskuste väljaarendamiseks ja informatsiooni talletamiseks fondides, mis on kättesaadavad päritolumaale?	
a) ei	✓
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	
c) jah – teabevõrgustiku kaudu	
d) jah – muud võimalused (täpsustage allpool)	
59. Kas riik on astunud samme bioloogilise mitmekesisuse inventeerimise ja taksonoomiaalaste tegevuste eest vastutavate institutsioonide finants- ja administratiivse püsivuse tagamiseks?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah – teatud institutsioonide suhtes	
d) jah – kõikide institutsioonide suhtes	

60. Kas riik on toetanud taksonoomiaalaseid institutsioone regionaalsete projektide juhtimiskeskuste rajamisel?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah – teatud määral	
d) jah – olulisel määral	
61. Kas riik on pööranud tähelepanu ressursside eraldamisele rahvusvahelistest fondidest spetsialistide koolitamiseks välismaal või kutsunud rahvusvahelisi eksperte riiklikele või regionaalsetele kursustele?	
a) ei	
b) läbivaatamisel	
c) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
62. Kas riik on välja pakkunud programme kvalifitseeritud spetsialistide ümberkoolitamiseks ja üleminekuks taksonoomiaga seotud valdkondadesse?	
a) ei	✓
b) mõned	
c) paljud	

Otsus V/9. Ülemaailmne taksonoomia programm: soovitusel täitmise ja arendamise kohta

63. Kas riik on määratlenud taksonoomiaalase informatsiooni vajadused ja hinnanud riiklikku suutlikkust nende vajaduste täitmiseks?	
a) ei	✓
b) elementaarne hinnang	
c) põhjalik hinnang	
64. Kas riik on loonud või ühendanud taksonoomiaalaseid andmekeskusi?	
a) ei	
b) jah	✓
65. Kas riik on pööranud tähelepanu taksonoomiaalaste teaduslike uuringute valdkonna suutlikkuse tõstmisele?	
a) ei	
b) jah	✓
66. Kas riik on edastanud peasekretärile informatsiooni programmide, projektide ja algatustest, mis etendaksid pilootprojekti rolli Ülemaailmse taksonoomia programmi raames?	
a) ei	✓
b) jah	
67. Kas riik on loonud Ülemaailmse taksonoomia programmi riikliku koordineeriva keskuse, mis on ühendatud teiste riiklike koordineerivate keskustega?	
a) ei	✓
b) jah	

68. Kas riik on osalenud regionaalsete võrgustike väljaarendamisel informatsiooni edastamise lihtsustamiseks Ülemaailmse taksonoomia programmi raames?	
a) ei	✓
b) jah	
Juhul, kui vastab arengumaa osapool või üleminekumajandusega maa osapool	
69. Kas riik on taotlenud finantsmehhanismi kaudu ressursse otsuses sätestatud prioriteetsete tegevuste jaoks?	
a) ei	
b) taotlenud edutult	
c) taotlenud edukalt	✓

Kommentaariid otsuste täitmise kohta

50. *Eesti Punane Raamat* (1998) määratleb Eesti kõige halvemas seisundis olevad elustikurühmad: kahepaiksed (45 protsenti käesoleva rühma liikidest kuulub ohustatud liikide kategooriasse), samblad (38%), kalad (36%), vähid (36%), selgroogsed (28%), soontaimed (21%).

52. Vajadus ressursside järgi on ära märgitud Eesti BMSTK-s, kuid dokument pole ametlikult vastu võetud ning seetõttu süstemaatiliselt ressursse ei eraldata.

53. Nimetatud koolitusi riiklikul tasandil ei ole organiseeritud, kuid spetsialistidel on olnud võimalus osaleda rahvusvahelistel kursustel isiklike või institutsionaalsete kontaktide kaudu.

54. Investeeringu vajadus riiklikku taksonoomiaalasesse fondi on olemas, kuid rahalisi ressursse ei ole veel eraldatud.

57. Riik ei ole nimetatud koolitusprogramme koostanud, kuid spetsialiseerunud uurimisasutused (näiteks Zooloogia ja Botaanika Instituut – ZBI jpt) ja VVO-d (näiteks Eesti Ornitoloogia Ühing – EOÜ, Eesti Terioloogia Ühing – ETÜ) on vastavaid koolitusi organiseerinud oma liikmetele.

58. Aruanne puudub, ent riiklikud taksonoomiaalased andmekeskused loodi Washingtoni konventsiooni (CITES) rakendamise raames. Tallinna Loomaaed ja Tallinna Botaanikaaed on määratud vastavalt loomade ja taimede andmekeskusteks.

59. Ühtne riiklik strateegia puudub, samas uurimisasutused, kes tegelevad bioloogilise mitmekesisuse inventuuride ja taksonoomia alal, kuuluvad riiklikult finantseeritavate ülikoolide juurde. VVO-d tegutsevad projektipõhiselt.

61. Spetsialistid on väliskoolituse jaoks otsinud finantseerimisvõimalusi omal käel, kuid KKM on vahendanud lektorite kutsumist taksonoomiaalastele seminaridele, koolitustele ja konverentsidele.

64. Vt k58

65. Vt k59

69. Eesti on taotlenud riikliku bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustiku käivitamiseks lisafinantseerimist Ülemaailmselt Keskkonnanfondilt/ ÜRO Keskkonna-programmilt. Eeldatava projekti tegevused hõlmavad ka taksonoomiaalaste töögruppide loomist.

Artikkel 8

IN-SITU KAITSMINE [välja arvatud artiklid 8h ja 8j]

70. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge	✓	b) keskmine		c) madal	
71. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt	✓	c) puudulikult	
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

70. Looduskaitse on Eestis pikaajaliste traditsioonidega. Esimene looduskaitseala loodi 1910 Lääne-Eestis Vaika saarel. Tänapäevaks on Eestis välja kujunenud laialdane, kogu Eestit kattev kaitsealade võrgustik (314). Kaitsealade kaitsekorraldusega tegeleb 17 kaitseala administratsiooni ja 15 keskkonnateenistust.

Euroopa Liiduga ühinemise raames valmistub Keskkonnaministeerium rajama Natura 2000 võrgustikku, millega suureneb olemasoleva kaitsealade pindala ja laiendatakse kaitse-eesmärgi. Senisest suuremat tähelepanu pööratakse elupaikade kaitsele. Eesti metsakaitsealade võrgustiku ja metsaväriselupaikade projektid aitavad oluliselt kaasa liikide ja elupaikade *in-situ* kaitsele.

Hetkel valmistatakse ette uut looduskaitsealade seadust, mis viiakse vastavusse Euroopa Liidu Linnu- ja Loodusdirektiivist tulenevate nõuetega.

71. Riigi eelarves on looduskaitsele eraldatud 1 miljon USD, mis moodustas Keskkonnaministeeriumile 2001. aastal eraldatud kogueelarvest 3,9 protsenti. Eelarvest saab katta halduskulud, ent sellest ei piisa poollooduslike elupaikade arendamiseks ja majandamiseks.

72. Kas riik on loonud kaitsealade süsteemi, mille eesmärgiks on bioloogilise mitmekesisuse säilitamine (8a)?	
a) süsteem on loomisel	
b) on olemas riiklik ülevaade kaitsealadega kaetuse kohta	
c) on koostatud riikliku kaitsealade süsteemi loomise kava	
d) on loodud suhteliselt täiuslik süsteem	✓
73. Kas on olemas ametlikult kinnitatud juhend kaitsealade valikuks, rajamiseks ja kaitsekorralduseks (8b)?	
a) ei	
b) ei – koostamisel	
c) jah	
d) jah – täienduste ja paranduste tegemiseks läbivaatamisel	✓
74. Kas riik reguleerib või majandab bioloogilise mitmekesisuse kaitse seisukohalt tähtsaid loodusressursse, pidades silmas nende kaitse ja säästliku kasutamise kindlustamist (8c)?	
a) ei	
b) reguleerimine algstaadiumis	
c) regulatsioonimehhanismid väljaarendamise lõppstaadiumis	
d) programm või poliitika olemas	✓
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
75. Kas riik on kehtestanud abinõusid aitamaks kaasa ökosüsteemide ja looduslike elupaikade ning kasvukohtade kaitsele ning liikide elujõuliste populatsioonide säilitamisele nende looduslikus keskkonnas (8d)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) on olemas suhteliselt täiuslikud abinõud	✓
76. Kas riik on kehtestanud abinõusid, soodustamaks keskkonnakaitse seisukohalt ohutut ja säästlikku arengut kaitsealadega piirnevatel aladel (8e)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) on olemas suhteliselt täiuslikud abinõud	
77. Kas riik on kehtestanud abinõusid rikutud ökosüsteemide rehabiliteerimiseks ja taastamiseks (8f)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) on olemas suhteliselt täiuslikud abinõud	

78. Kas riik on kehtestanud abinõusid ohustatud liikide seisundi parandamisele kaasaaitamiseks (8f)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) on olemas suhteliselt täiuslikud abinõud	
79. Kas riik on kehtestanud abinõusid, et biotehnoloogiast tulenevate muundatud elusorganismide kasutamise ja keskkonda viimisega seotud riske reguleerida, korraldada ja kontrollida (8g)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) on olemas suhteliselt täiuslikud abinõud	
80. Kas riik on püüdnud luua vajalikke tingimusi bioloogilise mitmekesisuse praeguse kasutuse ja kaitse sobitamiseks tema komponentide säästva kasutusega (8i)?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programm või poliitika olemas	
e) koostatud aruanded täitmise kohta	
81. Kas riik on välja arendanud ja säilitanud vajaliku seadusandluse ja/või muid reguleerivaid nõudeid ohustatud liikide ja populatsioonide kaitseks (8k)?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) seadusandlus või muud abinõud olemas	✓
82. Kas riik reguleerib ja juhib vastavalt artiklile 7 protsessi ja tegevusliike, mis avaldavad bioloogilisele mitmekesisusele märkimisväärset kahjulikku mõju (8l)?	
a) ei	
b) läbivaatamisel	✓
c) jah, teatud määral	✓
d) jah, olulisel määral	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool	
83. Kas riik teeb koostööd finants- ja muu toetuse eraldamise osas, eelkõige arengumaadele, <i>in-situ</i> kaitseks (8m)?	
Juhul, kui vastab arengumaa osapool või üleminekumajandusega maa osapool	
84. Kas riik saab finants- ja muud toetust <i>in-situ</i> kaitseks (8n)?	
a) ei	
b) jah (täpsustage allpool)	✓

Otsus II/7 Konventsiooni artiklite 6 ja 8 arvestamine

85. Kas käesoleva artikli täitmise osas jagatakse informatsiooni ja kogemusi teiste lepinguliste osapooltega?	
a) teatud määral või üldse mitte	
b) jagatakse omavahel kirjalikke materjale ja/või näidisuuringuid	✓
c) regionaalsed kohtumised	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

72. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* (1994, 1998) sätestab kaitsealade loomise põhimõtted, kaitsealade tüübid (rahvuspark, looduskaitseala, maastikukaitseala ja programmiala), kolme tüüpi kaitse- ja majandamisvõõndid, ning ala valitsejate õigused ja kohustused.

Eestis on 314 kaitseala (2001), mis katavad 10,8 protsenti maismaa territooriumist. Neist 129-le on kinnitatud uued kaitsekorralduseeskirjad. Kümme ala kuulub Ramsari nimekirja. Lisaks nimetatutele on määratletud veel 10–30 ala, mille kohta tehakse Ramsari Konventsiooni Büroole ettepanek nimekirja lisamise kohta.

KKM-i looduskaitse osakond vastutab kaitsealade üldise majandamise eest. Keskkonnateenistused (15) ja kaitsealade administratsioonid (17) valitsevad kaitsealasid oma pädevuse piires.

Eesti valitsus on kinnitanud riikliku programmi Natura 2000 võrgustiku rajamiseks 2000–2007. Valitakse välja linnuhoiualad (SPA) ja loodushoiualad (pSCI). Euroopa Komisjonile esitatakse alade nimekirja, mis kinnitatakse Euroopa Liiduga ühinemise ajaks. Selle tulemusena kaitsealade pindala tõenäoliselt suureneb. Hetkel koostamisel olev *Looduskaitse seadus* sätestab alade täiustatud struktuuri, valiku printsiibid ja kaitsekorralduse.

73. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* (1994, 1998) on peamine looduskaitsealane seadus, mis sätestab nelja tüüpi kaitsealad, nende rajamise ja kaitsekorralduse. Lisaks seadusele on välja antud määrused, mis sätestavad liikide ja alade kaitsekorralduskavade koostamise ja kinnitamise korra.

74. *Metsaseadus* (1998), *Maapõuuseadus* (1994), *Veeseadus* (1994), *Kalandusseadus* (1995), *Jahiseadus* (1994) reguleerivad nimetatud ressursside kasutamist.

75. Lisaks õigusaktidele ja kaitsealade võrgustikule on käivitatud poollooduslike elupaikade taastamisprogrammid (rannaniidud, puisniidud, looniidud, alvarid jne), mille eesmärgiks on taastada seal liigiline mitmekesisus. Riigieelarvest eraldatakse maaomanikele otsetoetusi mahajäetud ja ülekasvanud koosluste niitmiseks ja karjatamiseks. 2001 eraldati riigi eelarvest kõikidele piirkondadele kokku 1,2 MEUR. 2001 käivitati kaks Life III fondist finantseeritud projekti eesmärgiga taastada Lääne-Eesti ranniku pärandkooslusi. Kolmas heakskiidetud Life III projekt toetab pikaajalise töö jätkamist euroopa naaritsa taastasustamiseks tema looduslikku keskkonda. See projekt on välja töötatud Tallinna Loomaaia juhtimisel, kelle eestvedamisel on Eestis taastamisel veel teinegi ohustatud liik – kõre.

76. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonna auditeerimise seadus* võeti vastu 2000 juunis ja jõustus 1. jaanuaril 2001. Seadus sätestab KMH läbiviimise ja auditeerimise korra ning planeeritava tegevuse KMH, lähtudes tegevuse asukohast (paragrahv 6, lg 3). *Kaitstavate loodusobjektide seaduse* järgi tuleb KMH läbi viia juhul, kui projekt kavatsetakse teostada kaitseala läheduses.

77. Kirde-Eestis on rohkem kui 150 km² territooriumist rikutud põlevkivi avatud ja maa-aluste kaevanduste tegevuse ja põlevkivil töötavates elektrijaamades tekkinud tuha kuhjamise tagajärjel. Neid alasid on osaliselt metsastamisega taastatud. Teine osa rikutud maastikku jääb Nõukogude Liidu endiste sõjaväebaaside territooriumidele. Sõjaväebaaside inventuur näitas, et 2900 objekti on vähemal või rohkemal määral kemikaalide, metalli, mineraalide, ehituse, puidu ja olmejäätmetega saastatud. Sõjaväebaasi asukohast ja eesmärgist sõltuvalt on hävitatud ka loodust. Samas on territooriumitel, mis rohkem kui 50 aastat olid üldsusele suletud, säilinud suuri inimtegevusest puutumata alasid, näiteks rannikualad, kuhu ei rajatud ehitisi.

78. Euroopa naaritsa ja kõre taasisustamise kava on käivitamisel Euroopa Liidu Life III finantstoetusel.

79. 1999 võeti vastu *Geneetiliselt muundatud organismide (GMO) keskkonda viimise seadus*. Seadus sätestab GMO käitlemise ja tahtliku keskkonda viimise põhimõtted ja korra. Keskkonnaministeerium on volitatud andma lubasid GMO-de keskkonda viimiseks.

80. *Säästva arengu seadus* (1995) sätestab loodusressursside jagunemise taastuvateks ja taastumatuteks. Seadus sätestab KMH läbiviimise loodusressursside liigse eksploateerimise vältimiseks. Keskkonnanasutused väljastavad lubasid maavarade kaevandamiseks ja põhjavee kasutamiseks ning puude raiumiseks. Juriidiliselt loodusressursside kasutamine piiratud ei ole. Riiklik metsanduse arengukava (MAK) eelnõu püüab määrata aastast raielimiiti, ent metsatööstus on väljendanud sellesle tugevat vastuseisu. MAK kavatsetakse vastu võtta 2001. aasta lõpul.

81. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* (1994, 1998) sätestab kaitsealuste liikide kolm kategooriat. I kategooriasse kuulub 10 kõige ohustatumat loomaliiki (näiteks kotkad, must toonekurg, lendorav, ebapärlikarp) ja 22 soontaimeliiki. II kategooriasse kuulub 228 liiki ja III kategooriasse 279 liiki. Seadusega sätestatakse kaitsekorralduskavade koostamise vajadus liikide säilitamise eesmärgil. Vastu on võetud merikotka, väike- ja suur-konnakotka ning ebapärlikarbi kaitsekorralduskavad; metsisele on koostamisel.

82. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanauditeerimise seadus* ei määratle kavandatavate tegevuste KMH kohustust sõltuvalt selle asukohast kaitsealal ega väljaspool kaitseala. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* (paragrahv 9 lg 9) nõuab aga KMH-d juhul, kui tegevus väljaspool kaitstava loodusobjekti piire võib põhjustada keskkonnaseisundi halvenemist.

84. Riigieelarve kaitsealade majandamiseks moodustas 2001. aastal 3,9 protsenti Keskkonnaministeeriumi kogueelarvest. KIK-i eelarve looduskaitse programmi jaoks oli 2001. aastal 746 706 USD, millest 65 protsenti eraldati *in-situ* majandamisele (kaitsekorralduskavad, kaitsealade majandamine, alade hindamine ja kaitsealadele kaitse-eeskirjade koostamine), ülejäänud infrastruktuuri arendamisele.

Rahvusvahelisi toetusi on kasutatud DANCEE ja KKM vaheliste kahepoolsete projektide raames, näiteks kaitsekorralduskavade koostamiseks Soomaa Rahvuspargile ja Alam-Pedja Kaitsealale. DANCEE finants-toetuse abil on rajatud Eesti metsakaitsealade võrgustik (EMKAV). Rootsi Kuningriigi Valitsus toetas Eesti metsaväariselupaikade määratlemist ja valikut. 1999 viidi läbi väariselupaikade inventuur, mille käigus määratleti 3000 ala pindalaga 6000 ha. Nimetatud alade majandamine toimub KKM ja maaomaniku vahelise vabatahtliku lepingu alusel. Siiani on alla kirjutatud 40 lepingut (120 ha).

Euroopa Liiduga ühinemise protsessi käigus on algatatud Eesti Natura 2000 võrgustiku rajamine. Tähtsate linnualade ja loodushoiualade väljaavalikut koordineerivad Hollandi valitsus, DANCEE ja Euroopa Komisjon.

85. Informatsiooni on vahetatud koostööprojektide raames (vt k84).

Artikkel 8h VÕÖRLIIGID

86. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine		c) madal	✓
87. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

86.–87. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* (paragrahv 20, lg 49) keelab võõrliikide loodusesse viimise, välja arvatud põhjendatud taasasustamise keskkonnaministri loal.

Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava (1999) sätestab mitmeid tegevusi võõrliikide osas, kuid ressursid tegevuste täitmiseks on piiratud:

- Võõrliikide ökoloogilise ja majandusliku mõju hindamine looduslikule mitmekesisusele, levikuvõimade ja võimalike kontrollmehhanismide hindamine. Nimetatud tegevus on kõrge prioriteediga (I tase kolmetasemelisel skaalal), kuid rahalisi ressursse riigi eelarvest ega muudest allikatest eraldatud ei ole.
- Majanduslike meetmete rakendamine kährikkoera ja ameerika naaritsa küttimise stimuleerimiseks (I prioriteetsuse tase). Nimetatud tegevus jäetakse valitsusele vastuvõtmiseks esitatava tegevuskava parandatud versioonist välja.
- Kalandussektor: välja töötada ja rakendada meetmeid ja trahve võõrliikide ja –vormide sissetoomisel (II prioriteetsuse tase), täitmiseks ressursid puuduvad.
- Brošüüri väljaandmine võõrliikidest Eesti vetes (II prioriteetsuse tase). Brošüür võõrliikidest, k.a. vee- liikidest anti välja 2001, finantseeriti riigieelarvest.
- Rakendusteaduslik uuring võõrliikide levikust Eesti veekogudes ja nende mõjust ökosüsteemidele (II prioriteetsuse tase), 50 protsenti maksumusest kaetud.

88. Kas riik on määratlenud introductseeritud võõrliigid?	
a) ei	
b) ainult teatud liikide osas	✓
c) ainult uute või hiljuti introductseeritud liikide osas	
d) täiuslik süsteem tagab uute introductseeritud liikide avastamise	
e) täiuslik süsteem tagab kõikide teadaolevate introductseeritud liikide avastamise	
89. Kas riik on hinnanud võõrliikide introductseerimisest tulenevaid riske ökosüsteemidele, elupaikadele või liikidele?	
a) ei	
b) hinnatud ainult teatud võõrliikide suhtes	✓
c) hinnatud enamike võõrliikide suhtes	
90. Kas riik on võtnud tarvitusele abinõusid ökosüsteeme, elupaiku või liike ohustavate võõrliikide introductseerimise vältimiseks, nende leviku kontrollimiseks või hävitamiseks?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud kehtestatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	✓
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	

Otsus IV/1 SBSTTA kolmanda koosoleku aruanne ja soovitus

91. Kas riik teeb riiklikul, regionaalsel ja rahvusvahelise tasandil koostööd võõrliikidega seotud projektide väljatöötamiseks?	
a) vähe või üldse mitte	
b) käimas on arutelud potentsiaalsete projektide osas	✓
c) uute projektide aktiivne väljatöötamine	
92. Kas riiklik strateegia ja tegevuskava käsitlevad võõrliikide teemat?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

Otsus V/8. Ökosüsteeme, elupaiku või liike ohustavad võõrliigid

93. Kas riik rakendab erinevates valdkondades ajutisi kaitseabinõusid võõrliikide introductseerimise vältimiseks või mõjude leevendamiseks käesoleva konventsiooni artikli 8(h) täitmiseks läbiviidavate tegevuste raames?	
a) ei	
b) arutlusel	
c) teatud valdkondades rakendatakse osaliselt	✓
d) teatud valdkondades rakendatakse laialdaselt	
e) laialdane rakendamine enamikes valdkondades	

94. Kas riik on esitanud peasekretärile näidisjuhtum valdkondade hindamise kohta?	
a) ei	
b) ettevalmistamisel	
c) jah	✓
95. Kas riik on esitanud peasekretärile kirjalikud kommentaarid ajutiste kaitseabinõude kohta?	
a) ei	✓
b) jah	
96. Kas riik on seadnud prioriteediks võõrliikide alaste strateegiate ja tegevuskavade koostamise ja rakendamise?	
a) ei	✓
b) jah	
97. Kas riik teeb võõrliikide teemal rahvusvahelisel tasandil koostööd, k.a kogemuste vahetamine heade tavade kohta?	
a) ei	
b) piiriülene koostöö	
c) regionaalne koostöö	
d) mitmepoolne koostöö	✓
98. Kas riik pöörab võõrliikide teemal erilist tähelepanu geograafiliselt ja evolutsiooniliselt eraldatud ökosüsteemidele?	
a) ei	✓
b) jah	
99. Kas riik rakendab võõrliikide käsitlemisel ettevaatuspõhimõtteid, ökosüsteemset ja biogeograafilist lähenemist?	
a) ei	
b) jah	✓
100. Kas riik on võõrliikide osas välja töötanud efektiivsed haridus-, koolitus- ja teadlikkuse tõstmise alased abinõud?	
a) ei	
b) teatud abinõud	✓
c) mitmesugused abinõud	
101. Kas riik võimaldab teabevõrgustiku kaudu juurdepääsu olemasolevale võõrliikidealasele informatsioonile?	
a) ei	✓
b) teatud informatsioonile	
c) kogu olemasolevale informatsioonile	
d) juurdepääs informatsioonile teiste kanalite kaudu (täpsustage)	✓

102. Kas riik toetab Ülemaailmset Võõrliikide Programmi, et tagada otsuses ja otsuse lisades sätestatud ülesannete täitmine?	
a) ei	✓
b) vähene toetus	
c) oluline toetus	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

88. Eestis ei ole koostatud põhjalikku ülevaadet riiki introducteeritud liikide kohta. Sellele vaatamata on teadlastel küllaldaselt informatsiooni teatud võõrliikide rühmade kohta Eestis. Näiteks, prof. Toomas Kukk (ZBI, Tartu) annab ülevaate võõrliikidest raamatus *Eesti taimestik*, 1999. Võõrtaimeliikide kohta ühtegi spetsiaalset uurimust läbi viidud ei ole.

Tõnu Ploompuu (Tallinna Pedagoogikaülikool) on uurinud võõrliike Tallinna aedades. Ta on kokku pannud raudteede ja prügilate taimestiku esialgse andmebaasi (sisaldab muuhulgas informatsiooni võõrliikide kohta).

Eesti Terioloogia Ühingu ja Eesti Ornitoloogiaühingu väitel on Eestil küllaltki hea ülevaade loomade ja lindude võõrliikidest.

Kalaliikide kohta on teavet, ent puudub ülevaade veekeskonna võõrliikidest. TÜ EMI on vaid paari liigi (näiteks *Cercopagis pengoi* ja *Marenzelleria viridis*) kohta uurimusi teinud. Dr. Henn Ojaveer (Eesti Mereinsstituut) jt on kirjutanud artikli "Läänemeri – sissetungijate meri" Kanada teaduslikule kalanduse ja veestiku ajakirjale, milles esitatakse andmeid Läänemere võõrliikide kohta. IMO pidas Tallinnas mere võõrliikide kohta Läänemere regiooni seminari 2001. aasta oktoobris.

Kahjuks ei ole Eestis informatsiooni selgrootute võõrliikide kohta.

89. Riskid:

Loomastik: Tiit Maran (sihtasutus Lutreola, Tallinna Loomaaed) on teostanud põhjaliku riskihindamise ameerika naaritsa (*Mustela vison*) mõju kohta pärismaistele liikidele, eelkõige euroopa naaritsale (*Mustela lutreola*). Informatsiooni on kähriku (*Nyctereutes procyonoides*) introducteerimisega seotud riskide kohta.

Veestiku võõrliikide uurimist alustati 1980. aastate teisel poolel, kuid teaduslike uuringute ja seire jätkamiseks puuduvad ressursid. Näiteks ei toimu siiani liikide seiret laevade ballastvees, mis teeb olukorra kontrolli võimatuks.

Mitmed tuurlaste liigid asustati Eesti veekogudesse Nõukogude perioodil. Eesti vetes kohtab nii vikerforelli (*Salmo gaidneri Richardson*) kui *Acipenser* sp. Nimetatud liigid annavad Eestis väga harva järglasi ja ihtüoloogide arvates need liigid pärismaisele taimestikule/loomastikule probleeme ei põhjusta.

TÜ EMI on teinud põhjaliku uurimuse *Cercopagis pengoi* ja *Marenzelleria viridis* kohta. Esimene nimetatud liikidest pärineb Kaspia mere piirkonnast ja avastati Läänemeres Eesti vetest esmakordselt 1992. Teine pärineb Põhja-Ameerikast ja tema esinemine Läänemeres tuvastati 1985. Mõlemad liigid on põhjustanud mitmete pärismaiste liikide arvukuse langust ja muutusi mere ökosüsteemis, ent nende kohta pole riskihindamist läbi viidud.

Taimestik: prof. Toomas Kukk (ZBI) väidab, et väga vähe on teada võõrliikide potentsiaalsest ohust pärismaisele taimestikule, sest võõrliikide levikut ei ole piisaval määral uuritud. 1930. aastatest pärineb paar teaduslikku uuringut *Impatiens parviflora* ja *Eloдея canadensis* kohta. *I. parviflora* and *Chamomilla suaveolens* kasvasid algselt Tartu Ülikooli Botaanikaaias ja on tõenäoliselt sealt levinud.

Heracleum sosnowski on võõrliik, mis nähtavasti tekitab kõige tõsisemaid probleeme. Nimetatud taim on väga elujõuline ja võib kahjustada inimese tervist, tekitades vilti. Viimaste aastate jooksul on paljudel lastel ja põllumeestel vilti tekkinud ning inimesi on isegi haiglasse toimetatud. Eestis on palju põlde, mida ei saa enam harida *H. sosnowski* vohamise tõttu, ja sellest umbrohest on äärmiselt raske lahti saada.

T. Kukk nimetab kõige tülikamate võõrtaimeliikidena: *H. sosnowski*, *Galega orientalis*, *Petasites hybridus*, *Rosa rugosa*, *Eloдея canadensis*, *Lactuca serriola*, *Lupinus polyphyllus*, *Saponaria officinalis* ja *Sambucus racemosa*.

2001 kirjastas KKM eriväljaande võõrliikide kohta.

90. Eestis ei ole võõrliikide jaoks eraldi seadust, kuid mitmed seadusandlikud aktid sisaldavad sätteid võõrliikide asustamise kohta. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* ja *Loomastiku kaitse ja kasutamise seadus* keelavad mistahes võõrliigi viimise Eesti territooriumile. Liiki võib taasasustada üksnes teadusliku uurimise eesmärgil ja keskkonnaministri vastava loaga. Samasugune nõue on sätestatud *Kalapüügiseaduses* kalade ja teiste veeorganismide ning nende marja kohta.

Taimekaitse järgi on keelatud Eestisse sisse tuua uusi patogeene, välja arvatud erandjuhtudel teaduslikel eesmärkidel.

Astacus astacus üleviimine ühest veekogust teise ja alamõduliste isendite laskmine looduslikesse veekogudesse on üldjuhul keelatud, selleks võib loa anda maakonna keskkonnateenistus.

Rakendamisele tulevad meetmed: Eesti ühineb IMO liikmena Ballastvee konventsiooniga. Vt k91.

Koostamisel on uus *Looduskaitse*, mis sätestab rangete nõuete täitmise kohustuse seoses võõrliikide käsitlemisega. Seaduse vastuvõtmine on kavandatud 2002. aastasse.

91. Käivitavad projektid:

IMO organiseeritud ja Ülemaailmse Keskkonnanfondi/ ÜRO Arenguprogrammi poolt finantseeritud Läänemere allregionide seminar ballastvee käitlemise kohta toimus 22.–24. oktoobril 2001 Eestis. Seminaril arutati potentsiaalseid koostööprojekte Ülemaailmse ballastvee käitlemise programmi raames.

Eesti on saanud toetust Euroopa Liidu Life fondist projekti "*Mustela lutreola* taastamine Eestis: tehis- ja saarelised populatsioonid" läbiviimiseks aastatel 2001–2004. Ettevalmistavas etapis püüti Hiiumaal kinni kõik võõrliigi – ameerika naaritsa *Mustela vison* – isendid, et võimaldada pärismaise liigi – euroopa naaritsa – taasasustamist.

Niinimetatud Musta raamatu ja mustade lehtede (võõrliigid) koostamise projekt esitatakse KIK-ile finantseerimiseks 2001. Siiani projektil rahalist katet ei ole.

KKM on koostanud projekti *Heracleum sosnowski* vastu võitlemiseks. Ressursid selleks esialgu puuduvad. Projekti esimese etapi käigus antakse 2001 välja brošüür nimetatud liigi ökoloogiast. Raha eraldatakse riigieelarvest.

92. Võõrliikide teema ei kajastu BKSTK-s eraldi peatükina, vaid on lülitatud kolme valdkonna tegevuskavva aastateks 2000–2005: kalandus, looduskaitse ja piirikontroll.

Kalandus:

- Meetmed ja trahvid võõrliikide ja nende vormide introductseerimisel.
- Kalakasvatuste moderniseerimine vältimaks isendite pääsemist kasvandustest vabadusse.
- Väljaanne võõrliikide kohta Eesti vetes – võõrliikide levik Eesti veekogudes ja nende mõju pärismaistele ökosüsteemidele.

Looduskaitse:

Võõrliikide ökoloogilise ja majandusliku mõju hindamine Eesti looduslikule mitmekesisuse ja võimalike kontrollmeetmete rakendamine.

Piirikontroll:

Washingtoni konventsiooni (CITES) täitmine on osaliselt seotud võõrliikide leviku piiramisega. Piirikontroll Washingtoni konventsiooni liikide hulka mittekuuluvate liikide üle on äärmiselt nõrk. See võib tulevikus probleeme tekitada, näiteks *Pacifastacus leniusculus* (vt allpool) osas.

BMSTK ei ole valitsuse poolt heaks kiidetud, seetõttu eelnimetatud tegevuste täitmiseks raha eraldatud ei ole.

93. Vt k90–91.

94. Aruanne valdkondade hindamise kohta esitati sekretariaadile 2000. aasta oktoobris.

96. Võrreldes väikeste saareriikidega ei ole võõrliikide introductseerimise tulemusena katastroofilist olukorda tekkinud (kui euroopa naaritsa väljasuremine välja arvata). Seetõttu ei ole võõrliikidega seotud teemat Eestis siiani prioriteetseks peetud. Osaliselt rahvusvahelise surve ja huvi tulemusena on viimasel ajal hakatud nimetatud aspektidele Eestis tähelepanu pöörama.

97. Eesti delegatsioon osales 2001 mais Taanis seminaril "Võõrliikide majandamine". Valetati kogemusi *Heracleum sosnowskiga* seotud meetmete kohta.

Üks Keskkonnaministeeriumi töötaja võtab osa spetsialistide programmist *Great Lakes Baltic Fellows Programme FY2001*, mille eesmärk on koordineerida infovahetust nii poliitilisel kui teaduslikul areenil.

98. Eestis ei ole rakendatav, sest puuduvad geograafiliselt ja evolutsiooniliselt isoleeritud süsteemid. Ainukese näitena võib tuua ameerika naaritsa kõrvaldamist Lääne-Eestist Hiiumaalt, võimaldamaks pärismaise liigi – euroopa naaritsa – taasasustamist selle looduslikku keskkonda.

99. Põhimõtteliselt jaatav, kuid väga väheste selle valdkonna tegevuste osas.

100. Efektiivset võõrliikidealast tegevust õppe-, koolitus- ja üldsuse teadlikkuse tõstmisel ei toimu. Keskkonnaministeerium andis välja brošüüri võõrliikide kohta ning jagas seda keskkoolidele ja gümnaasiumitele. 2001. aastal ilmus erialane brošüür *Heracleum sosnowsky* kohta õpetusega selle edasise leviku tõkestamiseks.

Võõrliikide kohta on peetud palju diskussioone e-posti teel; ajalehtedes on avaldatud mitmeid artikleid.

101. Bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikku ei ole Eestis veel loodud. Teabevõrgustiku asutamine on kavandatud ÜRO Keskkonnaprogrammi "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse alase suutlikkuse tõstmise vajaduse hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus" raames.

Informatsioon (valdkondade aruanne võõrliikide kohta ja näidisuuring) on saadaval BMK koduleheküljel www.biodiv.org.

Artikkel 8j

TRADITSIOONILINE ELUVIIS JA SEONDUVAD SÄTTED

103. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
104. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

103. Traditsioonid kajastuvad pärandmaastike ja -koosluste kaitses ja säilitamises. PMM juhitava *Põllumajanduse keskkonnaprogrammi* raames eraldati 2001. aastal toetusi kolmele pilootalale Eestis. Peamised põllumajanduse-keskkonnaalased abinõud pärandmaastike ja -koosluste elustamiseks on kiviaedade, hekide ja tiikide taastamine, mahajäetud põldude taaskasutuselevõtt jne. KKM on talupidajatele eraldanud otsetoetusi niitmiseks, karjatamiseks ja võsa raiumiseks pärandkoosluste (näiteks luha-, ranna- ja puisniidud; alvarid) taastamiseks ja majandamiseks.

104. Pärandmaastiku majandamise toetusprogrammi kogueelarve oli 2001. aastal 1,2 MEUR.

105. Kas riik on rakendanud abinõusid traditsioonilist eluviisi kandvate kohalike elanike ja põliskogukondade bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise alaste teadmiste, kohanemiste ja tavade austamiseks, kaitsmiseks ja hoidmiseks?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	✓
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
106. Kas riik soodustab nimetatud teadmiste, uuenduste ja tavade rakendamiseks saadavate tulude õiglast jaotamist?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programm või poliitika olemas	

Otsus III/4 ja Otsus IV/9. Artikli 8(j) täitmine

107. Kas riik on välja töötanud riiklikud õigusaktid ja vastavad strateegiad artikli 8(j) täitmiseks?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) õigusaktid või muud abinõud kehtestatud	
108. Kas riik on meedia kaudu edastanud informatsiooni, näiteks riikliku aruande artikli 8(j) täitmise kohta?	
a) ei	✓
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	
c) jah – teabevõrgustiku kaudu	
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
109. Kas riik on esitanud peasekretärile pilootuuringu konventsioonist tulenevate, põliskogukondade kohalike elanike puudutavate nõuete arvestamise ja täitmise kohta?	
a) ei	✓
b) jah	
110. Kas riik osaleb vastavate töögruppide ja koosolekute töös?	
a) mitte üheski	✓
b) mõnes	
c) kõigis	
111. Kas riik koordineerib kohalike ja põliskogukondade esindajate aktiivset osalemist eelnimetatud töögruppide ja koosolekute töös?	
a) ei	✓
b) jah	

Otsus V/16. Artikkel 8(j) ja seonduvad sätted

112. Kas riik on otsuse lisas esitatud tööprogrammi läbi vaadanud ja määratlenud nimetatud ülesannete täitmise vastavalt riiklikule olukorrale?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah (täpsustage)	
113. Kas riik integreerib nimetatud ülesanded käimasolevatesse programmidesse, arvestades määratletud koostöövõimalusi?	
a) ei	
b) ei ole kohalikke olusid arvestades asjakohane	✓
c) jah – teatud määral	
d) jah – olulisel määral	
114. Kas riik arvestab tööprogrammi täitmisel täiel määral olemasolevate instrumentide, juhiste, koodeksite ja teiste asjakohaste tegevustega?	
a) ei	
b) ei ole kohalikke olusid arvestades asjakohane	
c) jah – teatud määral	✓
d) jah – olulisel määral	
115. Kas riik on andnud finantstoetust tööprogrammi täitmiseks?	
a) ei	
b) ei ole kohalikke olusid arvestades asjakohane	✓
c) jah – teatud määral	
d) jah – olulisel määral	
116. Kas riik on täiel määral kaasanud otsuse lisas toodud tööprogrammi ja konventsiooniga seotud asjakohaste tegevuste täitmisesse naisi ja naisteorganisatsioone??	
a) ei	✓
b) jah	
117. Kas riik on rakendanud abinõusid, et soodustada kohalike ja põliskogukondade aktiivset ja efektiivset osalemist konventsiooni täitmisel?	
a) ei	✓
b) ei ole kohalikke olusid arvestades asjakohane	
c) jah – teatud määral	
d) jah – olulisel määral	

118. Kas riik on esitanud näidisuuringu traditsioonilise eluviisi kaitsmise ja pärandamise meetodite ja rakendusviiside ning niisuguse infoformatsiooni kontrollimise kohta kohalike ja põliskogukondade poolt?	
a) ei	✓
b) ei ole asjakohane	
c) jah – saadetud sekretariaadile	
d) jah – teabevõrgustiku kaudu	
e) jah – kättesaadav muul viisil (täpsustage)	
119. Kas riik levitab informatsiooni kohalike ja põliskogukondade traditsioonilise eluviisi, kohanemise ja tavade kaitsmisega seotud riiklike õigusaktide ja muude abinõude kohta?	
a) ei	✓
b) ei ole asjakohane	
c) jah – teabevõrgustiku kaudu	
d) jah – teatud maadega	
e) jah – kättesaadav muul viisil (täpsustage)	
120. Kas riik on kehtestanud abinõusid kohalike ja põliskogukondade traditsioonilise eluviisi, uuenduste ja tavade kaitsmise ja säilitamise edendamiseks?	
a) ei	
b) ei ole asjakohane	✓
c) teatud abinõusid	
d) mitmesuguseid abinõusid	
121. Kas riik on toetanud kohalike ja põliskogukondade eluviisi, kohanemise ja tavade registreerimist koostöös kogukondadega?	
a) ei	
b) ei ole asjakohane	✓
c) asutamisel	
d) register asutatud	
122. Kas kohalike ja põliskogukondade organisatsioonide esindajad on osalenud riigidelegatsiooni koosseisus bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni alastel koosolekutel?	
a) ei	
b) ei ole asjakohane	✓
c) jah	
123. Kas riik toetab sekretariaati teabevõrgustiku kasutamisel tiheda koostöö tegemiseks kohalike ja põliskogukondadega, leidmaks võimalusi teadmispõhiste otsuste tegemiseks traditsiooniliste eluviiside levitamisel?	
a) ei	✓
b) ootab informatsiooni töö edasise käigu kohta	
c) jah	

124. Kas riik on leidnud ressursid otsuses sätestatud tegevuste finantseerimiseks?	
a) ei	
b) ei ole asjakohane	✓
c) osaliselt	
d) täielikult	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

105. Eestis ei ela põliskogukondasid, seetõttu on ainsad abinõud traditsiooniliste maakasutustavade elustamiseks seotud poollooduslike koosluste majandamisega. EPKÜ kaardistas ja inventeeris koos Soome kolleegidega Eesti pärandkooslusi projekti "Pärandmaastikud ja -biotoobid Põhja- ja Baltimaades" (2000–2001) raames.

106. Pärandmaastike ja -koosluste majandamist korraldavad kaitsealade administratsioonid ja keskkonna alal tegutsevad VVO-d, näiteks EPKÜ (<http://www.zbi.ee/pky/>).

121. Eesti rikas folkloori ja kultuuripärandi kogu on hoiul Eesti Rahva Muuseumis ja Eesti Kirjandusmuuseumis. Bioloogilise mitmekesisusega seotud materjali hulk ei ole ilmselt kuigi suur ja teemale pole piisavalt tähelepanu pööratud. Eesti etnograafid on pidanud oma kohuseks koguda materjale ka Vene Föderatsioonis elavate Soome-Ugri hõimude kohta.

Artikkel 9

EX-SITU KAITSMINE

125. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
126. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

125. Bioloogiliste kollektsioonide kujundamine, säilitamine ja haldamine ei ole seadusandluse ega riiklike programmidega reguleeritud, välja arvatud Tallinna Loomaaia (2000) ja Tallinna Botaanikaia jaoks. 2001. aastal koostati ülevaade *ex-situ* kaitse hetkeolukorra ja vajaduste kohta.

126. Bioloogilised kollektsioonid (museaalid, herbariumid, laboratooriumikogud ja andmekogud) on alafinantseerimise tõttu üldiselt halvas olukorras ja vananenud.

127. Kas riik on rakendanud abinõusid bioloogilise mitmekesisuse komponentide <i>ex-situ</i> kaitseks nende päritolumaal (9a)?	
a) abinõusid ei rakendata	
b) rakendatakse teatud abinõusid	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) rakendatakse mitmekülgseid abinõusid	✓
128. Kas riik on rakendanud abinõusid bioloogilise mitmekesisuse komponentide <i>ex-situ</i> kaitseks väljaspool päritolumaad (9a)?	
a) abinõusid ei rakendata	
b) rakendatakse teatud abinõusid	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) rakendatakse mitmekülgseid abinõusid	
129. Juhul, kui vastus eelmisele küsimusele on jah, kas abinõusid rakendatakse teiste maade organisatsioonidega aktiivset koostööd tehes (9a)?	
a) ei	
b) jah	✓
130. Kas riik on loonud ja säilitanud võimalused taimede, loomade ja mikroorganismide <i>ex-situ</i> kaitseks ja uurimiseks, eriti geneetiliste ressursside päritolumaal (9b)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	✓

131. Kas riik on loonud ja säilitanud võimalused taimede, loomade ja mikroorganismide <i>ex-situ</i> kaitseks ja uurimiseks väljapool geneetiliste ressursside päritolumaad (9b)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
132. Juhul, kui vastus eelmisele küsimusele on jah, kas abinõusid rakendatakse teiste maade organisatsioonidega aktiivset koostööd tehes (9a)?	
a) ei	
b) jah	✓
133. Kas riik on rakendanud abinõusid ohustatud liikide sobivatel tingimustel taasisustamiseks nende looduslikesse kasvukohtadesse (9c)?	
a) abinõusid ei rakendata	
b) rakendatakse teatud abinõusid	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) rakendatakse mitmekülgseid abinõusid	
134. Kas riik on rakendanud abinõusid, et reguleerida ja korraldada bioloogiliste ressursside kogumist nende looduslikest kasvukohtadest ja elupaikadest <i>ex-situ</i> kaitse eesmärkidel nii, et ei ohustataks ökosüsteemide ja liikide <i>in-situ</i> populatsioone (9d)?	
a) abinõusid ei rakendata	
b) rakendatakse teatud abinõusid	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) rakendatakse mitmekülgseid abinõusid	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
135. Kas riik on teinud koostööd finants- ja muu toetuse andmise osas <i>ex-situ</i> kaitseks ning <i>ex-situ</i> kaitse võimaluste loomiseks ja säilitamiseks arengumaades (9e)?	
Juhul, kui vastab arengumaa või üleminekumajandusega maa osapool –	
136. Kas riik on saanud finants- ja muud toetust <i>ex-situ</i> kaitseks ning <i>ex-situ</i> kaitse võimaluste loomiseks ja säilitamiseks (9e)?	
a) ei	
b) jah	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

127. Eesti kultuurtaimede ja koduloomade geneetilise mitmekesisuse kaitse ühendab endas nii *in-situ* kui *ex-situ* kaitse meetodeid. Enamik kolleksioone on teadusasutustes, botaanikaaedades, muuseumides ja Tallinna Loomaaias. Mikroorganismide, raku- ja koekultuuride kolleksioonid on enamasti kujundatud teaduslike uuringute käigus ja neid säilitatakse erinevates asutustes.

ZBI-s on neli suurt bioloogilist kolleksiooni: entomoloogiline kogu, seente herbarium, seente eluskultuuride kolleksioon, kõrgemate taimede ja sammalde herbarium (<http://www.zbi.ee/coll.html>).

Kolleksioone uuendatakse vastavalt teadusinstituutide või ülikoolide teadusprojektidele ja programmidele.

Eluskultuuride ja herbariumite erakolleksioonidel on oluline koht mõningate kultuurtaimede liikide ja sortide säilitamisel.

Põllumajanduskultuuride geneetilist materjali säilitatakse osaliselt seemnetena duplikaatides Põhjamaade Geenipangas ja osaliselt (kartul, aiakultuurid) Läti ja Leedu rakendusuuringute kolleksioonides (küsimumstiku *ex-situ* kolleksioonide kohta on koostanud K. Kotkas, K. Truve and L. Eek-Piirsoo, KKM).

Põllumajandusloomade tõugusid säilitatakse elusloomadena, sperma- ja embrüopankades. Põllumajandusloomade sperma- ja embrüopangad luuakse tõuaretusorganisatsioonide poolt elluviidavate säilitus-aretusprogrammide raames.

Eesti Põllumajanduskultuuride Geneetiliste Ressursside Komitee asutati 1997. aastal. Komitee volitati ühendama kõik põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside säilitamisega tegelevad institutsioonid ühtsesse võrku ja välja töötama Eesti päritolu taimekultuuride geneetiliste ressursside riikliku strateegia. Eesti päritolu taimekultuuride geneetiliste ressursside kindlakstegemiseks ja repatrieerimiseks uuriti teiste geenipankade taimekultuuride geneetilisi ressurse. Seemnepankades töötati välja säilikutte kolleksioneerimise, määratlemise, registreerimise ja säilitamise kord vastavalt rahvusvahelistelt tunnustatud standarditele. Seemnegeenipankade tähtsaimaks prioriteediks on tagada Eesti päritolu kultuurtaimede ja loomatõugude säilitamine (<http://www.jpbi.ee>).

Asutatud on kaitsealuste taimesortide register, heaks on kiidetud ohustatud taimesortide ja loomatõugude nimekirjad.

Ühtset andmekogu bioloogiliste kolleksioonide kohta ei ole, andmed geneetiliste ressursside kohta on jagatud mitmete erinevate institutsioonide vahel.

Uuendamist vajab informatsioon erakolleksioonide kohta.

128. Rakendatakse bioloogilise mitmekesisuse riiklike komponentide kaitsele sarnaseid abinõusid.

129. Eesti osaleb aktiivselt rahvusvahelistes koostööprojektides Põhjamaade Geenipanga, Rahvusvahelise Taimede Geneetiliste Ressursside Instituudi, Põhjamaade Põllumajandusloomade Geenipangaga jne. Eesti on Rahvusvahelise Taimede Geneetiliste Ressursside Instituudi (IPGRI) poolt koordineeritava Euroopa Taimede Geneetiliste Ressursside Koostööprogrammi (ECP/GR) täieõiguslik liige.

130. Vaatamata sellele, et bioloogiliste kolleksioonide loomist ja haldamist ei sätesta ega reguleeri ükski seadus, on olemas mitmeid riiklikke kolleksioone. Vt ka k127.

131. Päritolumaast sõltumatult rakendatakse sarnaseid abinõusid kõikide kolleksioonide puhul.

132. Vt k129.

133. Käivitatud on euroopa naaritsa ja kõre taasasustamise programmid, algatamisel on lõhilaste taasasustamise programm.

134. Bioloogiliste kolleksioonide asutamist või haldamist ei reguleeri käesoleval hetkel ükski seadus. Pärismaitse isendite eemaldamist nende looduslikust keskkonnast reguleerib *Loomastiku kaitse ja kasutamise seadus*.

136. Jõgeva Sordiaretuse Instituut (JSAI) alustas koostöös Põhjamaade Geenipangaga sihipärast tegevust taimede geneetiliste ressursside säilitamiseks 1994. Põhja- ja Baltimaade projekti raames eraldati instituudile *ex-situ* kaitseks vajalikud vahendid. Geenipank loodi 1999. aastal. Praegu säilitatakse geenipangas 566 kultuurtaime sordi säilikut ja 33 taimeliiki sordiaretuse lähtematerjalina, neist 95 sorti on Eesti päritolu (<http://www.jpbi.ee>).

Artikkel 10

BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE KOMPONENTIDE SÄÄSTEV KASUTAMINE

137. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
138. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

137.–138. Bioloogilise mitmekesisuse komponentide säästva kasutuse prioriteetsuse aste riiklikus kontekstis on keskmine ja vastavad riigiressursid piiratud. Samal ajal kasvab pidevalt säästva lähenemisviisi tähtsus õigusaktides ja poliitilises kontekstis. *Säästva arengu seadus* (1995) sätestab muuhulgas “taastuva loodusvara varu jagunemise kasutatavaks ja kriitiliseks varuks”. Viimane on väikseim suurus, mis tagab loodusliku tasakaalu ja taastootmise, kaitserežiimide täitmise ning bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilimise. Taastuva loodusvara kriitilise varu suuruse kehtestab Eesti Vabariigi Valitsus, arvestades ka määramatusest tuleneva reservi. Kriitilisest varust ülejään osa on taastuva loodusvara kasutatav varu. Majandustegevuse kavandamisel ei tohi ületada kasutatava varu kehtestatud piirmäära. Ühegi taastuva loodusressursi kriitilist reservi pole seni määratud.

Riigi tähtsaima keskkonnapoliitika dokumendi *Eesti keskkonnastrateegia* (1997) eesmärk on pöörata üldsuse tähelepanu keskkonnaprobleemidele, säästva arengu edendamise prioriteetsetele eesmärkidele. Keskkonnastrateegia tähtsaimad prioriteet on edendada Eestis traditsiooniliselt tähtsate loodusressursside säästlikku kasutamist. Eesti keskkonnategevuskavas ei ole aga määratletud ühtegi tegevust, mis sätestaks bioloogiliste ressursside kriitilised varud.

Riigi ühe tähtsama bioloogilise ressursi – metsa majandamise – strateegiliseks planeerimisdokumendiks on *Eesti metsapoliitika* (1997). Viimase 10 aasta jooksul oli aastane raiemaht keskmiselt 2,8 kuni 4,1 miljonit m³. Eesti Metsakorralduskeskuse (1996) hinnangute kohaselt võib maksimaalne raie kogumaht, millega ei ületata veel säästliku kasutamise läve, Eesti metsades olla 7,8 miljonit m³ aastas. Nüüdseks on selle mahuni jõutud. *Metsanduse Arengukava* eelnõus nähakse ette aastase raiemahu suurendamist 13 miljoni m³-ni, mis on looduskaitstajate hulgas tekitanud poleemikat. Eestis on tähtsal kohal metsa kõrvalkasutus: korjatakse metsamarju, seeni, lilli, kogutakse ravimtaimi, mett, kasemahla, jne. Marju (eelkõige mustikas, jõhvikas, pohl) ja seeni tarbitakse kõige enam nii eraviisiliselt kui kohalikule tööstusele ning ekspordiks. Korjepiiranguid ei ole seatud.

Sektorid, kus bioloogilistele ressurssidele on sätestatud tarbimiskvoodid ja piirangud, mida võib pidada kriitilise reservi analoogideks, on kalandus ja jahindus.

139. Kas riik on bioloogiliste ressursside kaitse ja säästva kasutamise põhimõtteid arvestanud otsuste tegemisel (10a)?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programm või poliitika olemas	
e) ülevaade täitmisest koostatud	
140. Kas riik on kehtestanud abinõud bioloogiliste ressursside kasutamiseks, et ära hoida või minimaliseerida bioloogilist mitmekesisust ohustavate tegurite mõju (10b)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
141. Kas riik on kehtestanud abinõud, et kaitsta ja soodustada bioloogiliste ressursside tavapärasest kasutamist, mis sobib kokku nimetatud ressursside kaitse ja säästva kasutamise nõuetega (10c)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
142. Kas riik on kehtestanud abinõud, mis toetavad kohalikku elanikkonda taastustegevuse väljaarendamisel ja rakendamisel rikutud aladel, kus bioloogiline mitmekesisus on vähenenud (10d)?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud välja töötatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
143. Kas riik soodustab riigiorganite ja erasektori vahelist aktiivset koostööd bioloogilise mitmekesisuse säästva kasutamise meetodite väljaarendamisel (10e)?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programm või poliitika olemas	
e) ülevaade täitmisest koostatud	

Otsused IV/15. Konventsiooni seos Säästva Arengu Komisjoni ja teiste bioloogilise mitmekesisusega seotud konventsioonidega

144. Kas riik on esitanud sekretariaadile informatsiooni turismi mõju kohta bioloogilisele mitmekesisusele ja abinõudest turismi efektiivseks kavandamiseks ja majandamiseks?	
a) ei	
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	✓
c) jah – pilootuuring	
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
145. Kas riik on esitanud sekretariaadile informatsiooni Säästva Arengu Komisjoni (SAK) (näiteks väikesed saareriigid, ookeanid, mered, mageveeressursid, tarbimise ja tootmise viisid) bioloogilise mitmekesisusega seotud tegevuse kohta?	
a) ei	
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	✓
c) jah – kirja teel	
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	

Otsus V/24. Säästev kasutus ja integreeritud lähenemine

146. Kas riik on määratlenud bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse seisukohalt oluliste sektorite indikaatorid ja ergutusabinõud?	
a) ei	
b) potentsiaalsete indikaatorite hindamine kavandatud	✓
c) indikaatorid määratletud (kirjeldage allpool)	
147. Kas riik on aidanud teistel osapooltel tõsta suutlikkust säästva kasutuse alase tegevuse, programmide ja poliitikate elluviimiseks kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, eelkõige vaesuse leevendamise eesmärgil?	
a) ei	✓
b) ei ole asjakohane	
c) teatud määral	
d) olulisel määral (täpsustage)	
148. Kas riik on välja töötanud mehhanismid erasektori, kohalike ja põliskogukondade kaasamiseks säästva kasutuse alasesse tegevusse ja süsteemi, tagamaks kohalikele elanikele ja põliskogukondadele nimetatud säästvast kasutusest tulu?	
a) ei	
b) mehhanismid väljatöötamisel	✓
c) mehhanismid olemas (kirjeldage)	
149. Kas riik on määratlenud looduskaitsevaldkonnad, mis saavad bioloogilise mitmekesisuse säästvast kasutusest tulu ja edastanud vastava informatsiooni peasekretärile?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus V/25. Bioloogiline mitmekesisus ja turism

150. Kas riik on säästva turismi valdkonna poliitika, programmide ja tegevuste väljatöötamisel arvestanud turismi ja bioloogilise mitmekesisuse vahelisi seoseid?	
a) ei	
b) teatud määral	✓
c) olulisel määral	
151. Kas riik on edastanud peasekretärile turismi nädisuuringu illustreerimaks bioloogilise mitmekesisuse säästvat kasutust?	
a) ei	✓
b) jah	
152. Kas riik on rahvusvahelise ökoturismi aasta toetuseks kavandanud turismi ja bioloogilise mitmekesisuse seost ilmestavaid tegevusi?	
a) ei	
b) jah	✓
153. Kas riik on rahvusvahelise mäestike aasta toetuseks kavandanud turismi ja bioloogilise mitmekesisuse seost ilmestavaid tegevusi?	
a) ei	✓
b) jah	
154. Kas riik on rahvusvahelise korallrahuprogrammi toetuseks kavandanud turismi ja bioloogilise mitmekesisuse seost ilmestavaid tegevusi?	
a) ei	✓
b) jah	
155. Kas riik on välja töötanud poliitikaid ja seadusi, mis lisaks vabatahtlikule tegevusele tagaksid säästva turismi efektiivset rakendamist?	
a) ei	
b) teatud määral	✓
c) olulisel määral (kirjeldage)	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

139. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanõuditeerimise seadus (2000)* sätestab strateegilise KMH planeeringus, riiklikus arengukavas või programmis kavandatavatele tegevustele (paragrahv 22). Sama seadus kehtestab avalikkuse kaasamise nõude KMH ja strateegilise KMH läbiviimise protsessi. Eesti on ratifitseerinud (2001) Aarhuse konventsiooni, mis määratleb avalikkusele keskkonna-alasele informatsioonile juurdepääsu ja otsuste tegemise korra, õigused ja kohustused.

140. Ehitustegevuse, jäätmekäitluse, vee-, pinnase- ja õhusaaste ning tahtliku GMO-de keskkonda viimise korral tuleb keskkonnainstitutsioonidest taotleda luba. Loa saamise eelduseks on lihtsustatud KMH läbiviimine (Keskkonnamemorandum). Juhul, kui ilmneb, et tegevus võib keskkonnale märkimisväärset mõju avaldada, viiakse läbi täieulatuslik KMH.

141. Loodusressursside (mets, kalad, metsloomad, seened, taimed) kasutuslubade süsteem reguleerib loodusliku mitmekesisuse kasutust.

142. Euroopa Liidu Sapard programmis on meede mahajäetud alade elustamise toetuseks (näiteks metsastamine) ja elupaikade taastamiseks.

143. Kõige efektiivsem koostöö riigiasutuste ja erasektori vahel toimub metsandussektoris, mida täheldati *Metsanduse arengukava ja Eesti säästva metsanduse standardi* väljatöötamise käigus.

144. Informatsioon edastati BMK sekretariaadile esimeses riiklikus aruandes ning põhjalik hinnang koostati Eesti BMSTK tegemise käigus.

146. Indikaatorid on välja töötatud Balti riikide keskkonnaaruannete koostamise raames BEF-i juhtimisel. Ergutusabinõud on kehtestatud metsanduse, jahinduse, kalanduse ja maavarade kaevandamise sektorites.

148. Pärandkoosluste (näiteks puisniidud, ranna- ja luhaniidud) majandamine toimub maaomanikega (talupidajatega) sõlmitud lepingute alusel. Matsalu looduskaitsealal on kõige pikaajalisemad kogemused kohalike elanike kaasamisel väärtuslike koosluste majandamisesse vastastikku kasulikul viisil. Finantstoetust eraldatakse riigieelarvest. Maahooldustoetusteks eraldatud kogueelarve oli 2001. aastal 1,2 MEUR.

149. Määratletud on alad – kaitsealad, sealhulgas Ramsari alad – kus tegevuse põhieesmärkideks on looduliku mitmekesisuse kaitse ja säästlik kasutamine.

150. Turismi arengukava eelnõus on säästva turismi, k.a ökoturismi peatükk. Loodud on mittetulundusühing Eesti Ökoturismi Ühendus, mis aktiivselt edendab ökoturismi Eestis.

152. Eesti Turismiagentuur (ETA) on ülemaailmse ökoturismi aasta tähistamiseks koostanud ökoturismi edendamise tegevuskava aastaks 2002.

155. ETA moodustas 2001. aasta augustis säästva turismi töögrupi, mille loomise eesmärgiks oli ETA toetamine *Eesti turismi arengukava* säästva turismi valdkonna täitmisel.

Säästva turismi tegevuskava koostati Eesti BMSTK raames 1999. aastal ning vaadati uuesti läbi ja kaasajastati 2001 kevadel. ETA tegi ettepaneku võtta tegevuskava töögrupi edasise tegevuse aluseks.

Eesti Ökoturismi Ühendus koondab ökoturismi valdkonna väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid. Ühendus asutati 1996. Ühendus haldab ökoturismi tootemärki "Ehtne ja Huvitav Eesti" (www.ecotourism.ee/estekas).

Artikkel 11 ERGUTUSABINÕUD

156. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine		c) madal	✓
157. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

156. Loodusressursside ja bioloogilise mitmekesisuse säästva kasutuse ergutusabinõud on kehtestatud üksnes üldiste eesmärkidena. *Säästva arengu seadus* (1995) sätestab laiema eesmärgi – looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise. *Eesti keskkonnstrateegia ja tegevuskava* aastateks 1998–2000 (1997, 1998) ning parandatud ja täiendatud tegevuskava 2001–2003 (2001) sätestavad ühena kümnest keskkonnstrateegia põhieesmärgist maastike ja elustiku mitmekesisuse kaitse. Loodusressursside kasutamine on reguleeritud lubade süsteemi kaudu. Keskkonnaministeerium määrab igal aastal Läänemere ja Pepsi järve kalapüügi kvoodid ning metsloomade ja lindude laskmislubade arvu. Metsa raie ja metsastamist reguleeritakse vastavalt metsamajanduskavale. Aastane raiemaht on pidevate vaidluste teema, Eesti mittetulundusühingute arvates on aastased raiemahud liiga suured. Aastast maksimaalset raiemahtu määratakse *Metsanduse Arengukavas*.

157. Ergutusabinõude süsteemi tuleb täiustada ja rakendada kõikides sektorites, mis on seotud loodusliku mitmekesisusega, või kus seda kasutatakse. 2001. a käivitas Eesti Valitsus programmi, mille raames eraldatakse otsetoetusi pärandkoosluste majandamiseks, eelkõige niitmiseks ja karjatamiseks. 2000. a eraldati KKM kaudu valitsuse eelarvest 1,2 MEUR ökoloogiliselt ja kultuuriliselt väärtuslike koosluste taastamiseks (3900 ha) või majandamiseks (28 500 ha). Näiteks oli 2001. aastal puisniidu majandamise maksumus 128 EUR/ha, ranna- niidul 64 EUR/ha, alvaril 27 EUR/ha, luhaniidul, soostunud niidul 41 EUR/ha, puiskarjamaal 48 EUR/ha, mineraal- mulla niidul 22 EUR/ha, kiviaia ehitamisel 0,6 EUR/m. Nimetatud toetussüsteem peaks jätkuma 2002. aastal.

Euroopa Liidu SAPARD Põllumajanduse keskkonnaprogrammi täidetakse Eestis kolmes maakonnas läbi- viidavate pilootprojektide kaudu.

Elupaikade kaitse tagamiseks rakendatakse ergutusabinõudena lepingute sõlmimist riigi ja metsaväriselu- paikasad omavate maaomanike vahel.

158. Kas on olemas programmid, mille abil määratleda ja kehtestada tõhusad majanduslikud ja sotsiaalsed meetmed, mis toimiksid ergutusabinõudena bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitsmisel ja säästval kasutamisel?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programmid olemas	
e) ülevaade täitmise kohta koostatud	
159. Kas nimetatud ergutusabinõud ning programmid nende määratlemiseks ja vastuvõtmise tagamiseks katavad kõikide asjakohaste valdkondade tegevusi?	
a) ei	
b) teatud valdkondi	✓
c) kõiki tähtsamaid valdkondi	
d) kõiki valdkondi	

Otsus III/18. Ergutusabinõud

160. Kas riik on uuesti läbi vaadanud õigusaktid ja majanduspoliitika, et määratleda ja edendada ergutus- abinõusid bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitsmiseks ja säästvaks kasutamiseks?	
a) ei	
b) läbivaatamisel	
c) osaliselt läbi vaadatud	✓
d) läbi vaadatud nii palju kui võimalik	
161. Kas riik on välja töötanud mehhanisme ja meetodeid, et tagada bioloogilise mitmekesisuse turu- ja turuväliste väärtuste arvestamine kavades, poliitikates, programmides ja teistes valdkondades, <i>inter alia</i> riiklikes raamatupidamissüsteemides ja investeerimisstrateegiates?	
a) ei	
b) mehhanismide määratlemine algstaadiumis	✓
c) mehhanismide määratlemine lõppstaadiumis	
d) mehhanismid olemas	
e) koostatud ülevaade mehhanismide mõjust	

162. Kas riik on välja töötanud koolitus- ja suutlikkuse tõstmise programme ergutusabinõude rakendamiseks ja erasektori tegevuse edendamiseks?	
a) ei	
b) planeeritud	
c) teatud programmid välja töötatud	✓
d) mitmed programmid välja töötatud	
163. Kas riik on ergutusabinõude väljatöötamise ja rakendamise esimese etapina kaasanud bioloogilise mitmekesisuse aspekte mõjude hindamisse?	
a) ei	
b) jah	✓
164. Kas riik on jaganud ergutusabinõuete kogemusi teiste osapooltega, sealhulgas edastanud asjakohaseid näidisuuringuid sekretariaadile?	
a) ei	
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	
c) jah – näidisuuring	
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	✓

Otsus IV/10. Konventsiooni täitmise abinõud [osa]

165. Kas riik töötab välja ja rakendab aktiivselt ergutusabinõusid?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) abinõud olemas	
e) juurdepääs ülevaatele rakendamise kohta	
166. Kas riik on ergutusabinõude väljatöötamise ühe etapina määratlenud bioloogilist mitmekesisust ohustavad tegurid ja rõhutanud bioloogilise mitmekesisuse vähenemise põhjuseid, sealhulgas põhjustajaid?	
a) ei	
b) osaliselt läbi vaadatud	✓
c) põhjalikult läbi vaadatud	
d) läbivaatamise tulemusena abinõud välja töötatud	
e) juurdepääs ülevaatele rakendamise kohta	
167. Kas olemasolevad ergutusabinõud arvestavad bioloogilise mitmekesisuse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja eetilisi väärtusi?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

168. Kas riik on välja arendanud seadusliku ja strateegilise raamistiku ergutusabinõude väljatöötamiseks ja rakendamiseks?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) raamistik välja töötatud	
e) juurdepääs ülevaatele täitmise kohta	
169. Kas riik on välja töötanud konsultatsioonide pidamise korra selgete ja sihipäraste ergutusabinõude väljatöötamiseks bioloogilise mitmekesisuse vähenemise põhjustele tähelepanu osutamiseks?	
a) ei	
b) kord välja töötatud	✓
c) kord välja töötatud, kuid ei rakendata	
d) kord välja töötatud ja rakendatakse	
170. Kas riik on määratlenud ja võtab arvesse vastandlike ergutusabinõude vältimist?	
a) ei	
b) määratlemise programm käivitamisel	
c) määratletud, kuid kõik ei ole neutraliseeritud	✓
d) määratletud ja neutraliseeritud	

Otsus V/15. Ergutusabinõud

171. Kas riik on läbi vaadanud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Kyoto protokolliga kaudu edendatavad ergutusabinõud?	
a) ei	
b) jah	✓
172. Kas riik on otsinud võimalusi ja vahendeid, mille kaudu nimetatud ergutusabinõud saaksid kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni riiklike eesmärkide täitmisele?	
a) ei	
b) arutlusel	
c) algstaadiumis	✓
d) lõppstaadiumis	
e) juurdepääs täpsemale informatsioonile	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

158. Vt k157. Maaomanikud, kelle maavaldus jääb kaitsealale, saavad maksusoodustusi. Näiteks loodusreservaadis asuv maa on maksuvaba, sihtkaitsevööndis asuva maa jaoks kehtib maksusoodustus. Maid saab ka vahetada riigimaa vastu väljaspool kaitseala.

159. Kaetud on teatud valdkonnad, eelkõige põllumajandus. Vt k157.

160. Eesti metsanduse arengukava koostamise käigus vaadati vastavad õigusaktid uuesti üle. 2001. aastal hinnati bioloogilise mitmekesisuse ergutusabinõusid BMSTK-i läbivaatamise ja kaasajastamise käigus.

161. Vastavaid juriidilisi süsteeme ei eksisteeri, kuid nagu eelnevalt nimetatud (k157), on põllumajandus-sektoris rakendatud meetmeid, näiteks maahooldustoetus. Juriidiliselt on reguleeritud ja rakendatakse kaits-tavate liikide (näiteks valgepõsk-lagle, sookurg) poolt tekitatud kahju hüvitamise süsteemi.

162. Teatud määral niisugust koolitust võimaldatakse. Koolitusi viiakse läbi eelkõige projektide raames (näiteks pilootprojektid *Põllumajanduse keskkonnaprogrammi* raames).

163. KMH käik ei ole otseselt seotud bioloogilise mitmekesisusega, kuid bioloogilist mitmekesisust võib pidada üheks aspektiks, mis iseloomustab kavandatava projekti asukohta. *Kaitstavate loodusobjektide sea-dus* sätestab KMH juhul, kui väljaspool kaitstava loodusobjekti piire kavandatav tegevus võib antud loodus-objekti ohustada.

164. Kogemusi maahooldustoetuse rakendamise kohta on vahetatud Baltimaade kolleegidega BEF-i poolt korraldatud seminaridel (näiteks 2001 oktoobris). Relevantseid näidisuuringuid ei ole sekretariaadile saade-tud, sest nimetatud tegevusi on korraldatud vaid paar aastat.

165. Pärandkoosluste majandamise toetamine riigieelarvest on kahel viimasel aastal olnud kõrge prioriteediga. Sama süsteemi rakendamist kavatakse jätkata 2002. aastal.

166. Läbivaatamisi ja hindamisi on tavaliselt korraldatud seoses valdkondade tegevuskavadega, eelkõige seoses Eesti BMSTK (1999) koostamisega.

167. Pärandkoosluste majandamise toetussüsteem arvestab peamiselt ökoloogilisi, osaliselt ka majandus-likke, sotsiaalseid, ja eetilisi aspekte.

168. Vt ülaltoodud vastused.

169. Konsultatsioonid toimuvad tavaliselt poliitikadokumentide väljatöötamise protsessis rahvakoosolekutel, seminaridel ja ekspertide kohtumistel.

170. Mõningad meetmed on sätestatud BMSTK-s (1999), *Eesti metsanduse arengukava* eelnõus jne.

171. Eel-läbivaatus on lõpetatud (Punning, 1999).

172. Võimalusi kaaluti ÜRO Kliimamuutuste raamkonventsiooni aruandes 1999.

Artikkel 12

UURINGUD JA KOOLITUS

173. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
174. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

173.–174. Kaasaegne teadus- ja arendustegevus ning pidev koolitus on väga olulised vahendid bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitse ja säästva kasutuse tagamiseks. Eestis saadakse aru loodusteaduste edendamise vajadusest. Teaduste Akadeemia ja ülikoolide uurimisinstituudid on välja töötanud eriprogramme, kuid peamiseks probleemiks on jäänud piisava finantseerimise tagamine.

175. Kas riik on välja töötanud bioloogilise mitmekesisuse ja selle komponentide kindlaksmääramise, kaitse ja säästva kasutamisega seotud teaduslik-tehnilisi õppe- ning koolitusprogramme (12a)?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) programmid olemas	
176. Kas riik on toetanud teiste osapoolte bioloogilise mitmekesisuse ja selle komponentide kindlaksmääramise, kaitse ja säästva kasutusega seotud õppe- ning koolitusprogramme (12a)?	
a) ei	✓
b) jah	
177. Kas riik edendab ja stimuleerib bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse huvides läbiviidavaid teaduslike uuringuid (12b)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
178. Kas riik edendab bioloogilise mitmekesisuse alaste teaduslike uuringute tulemuste kasutamist bioloogiliste ressursside kaitse ja säästva kasutuse meetodite väljatöötamisel ning teeb sellealast koostööd (12c)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
179. Kas riik võtab eelnimetatud tegevuste täitmisel arvesse arengumaade erivajadusi?	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

175. Eestil on pikaajalised traditsioonid bioloogilise mitmekesisuse uurimisel erinevatel tasanditel. Bioloogilise mitmekesisuse ja selle säästva kasutuse alaste teaduslike uuringute ja haridustegevuse edendamiseks on loodud administratiivsed struktuurid.

176. Riik ei ole otseselt toetanud, ent Eesti on osalenud mitmes bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse alases hariduse ühisprogrammis. Läänemere maade ülikoole ühendava Läänemere Agenda 21 projekti raames korraldati videotreeninguid ja koostati juhised ühise mere kaitsmiseks ja teaduslike uuringute läbiviimiseks üheksas riigis.

177. Kõrgemate õppeasutuste (ülikoolide) mitmed teaduskonnad teostavad loodusliku mitmekesisuse alaseid uuringuid. Vt kontaktandmed aruande lõpul.

Eesti Põllumajandusülikool on muutunud üheks keskuseks keskkonna rakendusteaduslike uuringute ja loodusliku mitmekesisuse alase hariduse valdkonnas. Agroökoloogia, loodusvarade kasutamine ja kaitse, veemajandus, maastikukaitse ja -hooldus, keskkonnamajandus ja metsakorraldus on bioloogilise mitmekesisusega kõige rohkem seotud erialad.

Tartu Ülikoolist saab akadeemilise hariduse mitmel keskkonnaga seotud erialal, näiteks *keskkonnateadus* Tartu Ülikooli Türi kolledžis. Bioloogia-geograafia teaduskonnas on kõik õppeained seotud bioloogilise mitmekesisusega. Ligikaudu 50–60% bakalaureuse, magistri- ja doktoriõppe väitekirjadest on täielikult pühendatud keskkonnateemadele ning seotud bioloogilise mitmekesisuse aspektidega. Kõikidele kolmanda kursuse üliõpilastele õpetatakse ökoloogiat. Loodusteaduste didaktika õppetool on viinud läbi projektid “Eesti taimed” ja “Eesti selgroogsed”, mille tulemusena valmis materjal internetis aadressil (<http://sunsite.ee/taimed/>, <http://sunsite.ee/Animals/>).

Tallinna Pedagoogikaülikoolis on bioloogilise mitmekesisusega seotud erialad: merebioloog-keskkonnaspetsialist, hüdrometeoroloogia ja loodushoid, gümnaasiumi keskkonnateaduslike ainete õpetaja, põhikooli loodusteaduslike ainete õpetaja, geoökoloogia ja ökoloogia. Keskkonnateema kuulub ülikooli kõikide erialade esmakursuslaste õppekavasse.

Läänemeri riikide ülikooliprogrammi (mille keskus on Uppsalas) kuuluvad õppeained on: Läänemere keskkond, säästlik Läänemere regioon, säästlik veemajandus ja Läänemere rahvad. Nimetatud õppeaineid õpetatakse nii Tallinna Pedagoogikaülikoolis kui Tallinna Tehnikaülikoolis.

Tallinna Tehnikaülikoolis on viimastel aastatel keskkonnaalaste erialade arv oluliselt kasvanud. Keskkonnakaitse kursus kuulub kõikide üliõpilaste õppekavasse. Tallinna Tehnikaülikooli Avatud Ülikoolis on võimalus internetivõrgus õppida kursust “Moodne keskkond”.

178. Vt ka k177. Eesti elustiku inventeerimisega tegelevad mitmed uurimis- ja õppeasutused. Tähtsamad bioloogilised kollektsioonid asuvad EPMÜ-s (ZBI) ja TÜ-s (Botaanika ja Ökoloogia Instituut), aga ka Tartu ja Tallinna Botaanikaiaas.

Ülikoolide teadlased on koostanud mitmeid monograafiaid ja uurimusi Eesti taimestiku kohta (Eesti õistaimed, samblikud, sõnajalgtaimed, vetikad, paljasseemnetaimed) ning selgroogsete (linnud, imetajad, kalad) ja selgrootute (mardikalised, liblikad, kahetiivalised, jne) rühmade kohta.

ZBI-s on neli bioloogilist kollektsiooni: entomoloogiline kogu, seente eluskultuuride kollektsioon, seente herbaarium, kõrgemate taimede ja sammalde herbaarium. TÜ-s asub Eesti samblike kollektsioon.

Viimaste kümnendite jooksul on taksonoomiale vähe tähelepanu pööratud, ent nüüd on alustatud ka taksonoomiaalaseid teaduslikke uuringuid, mille tulemusena on valminud lõputoid ja väitekirju, suurendades üldist taksonoomiaalast pädevust.

Eesti Põllumajandusülikooli Keskkonnakaitse Instituut on edendanud teaduslikke uuringuid, mis annavad olulise panuse bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitsmisesse ja säästlikku kasutamisesse eelkõige metsandus-, põllumajandus- ja ruumilise planeerimise vallas. Näiteks Eestis haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide ning nende populatsioonide ja koosluste leviku dünaamika, seisundi ja neid mõjutavate tegurite uuringud; Eesti ökoloogilise võrgustiku loomise metoodika, EMERALD võrgustiku andmebaasi koostamine Eesti kaitsealade kohta (pöörates erilist tähelepanu Natura 2000 võrgustiku andmebaasi vajadustega

kohandamisele), ökoloogiline võrgustik Balti riikides; Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava (1998–1999); Balti riikide keskkonnaindikaatorid (elustiku ja maastike mitmekesisus); teadus- ja arendustegevus metsakaitsealade võrgustiku ja metsavääriselupaikade alal; maastiku kõlvikulise struktuuri ja mõnede liigirühmade seire; põllumajandusmaastike seire; uuring vihmaussikoosluse kui *Scolopacidae* peamise toidureservi mitmekesisuse kohta Matsalu LKA luhtadel; põllumajandusmaastike bioloogilise mitmekesisuse uuringud (Euroopa Liidu projekt Aembac); Balti riikide ökoloogiline võrgustik; pärandkoosluste taastamine; ökoloogiline planeerimine (roheline võrgustik).

TPÜ Ökoloogiainstituut on edendanud teadus- ja arendustegevust bioloogilise mitmekesisuse alal, näiteks teemal “Maastikumustrite dünaamika looduslike ja inimtegurite mõjul: protsessid ja funktsionaalsed seosed” ja “Raba taimkatte ja mikroreljeefi seosed rabalaama hüdro-morfoloogiaga”. Seal tegeletakse ka rannikumaastikutega, mis on suhteliselt noor ja kiiresti muutuv Eesti tüüpiline maastik, seega annab “Rannikumaastiku seire” informatsiooni maastike seisundi, mitmekesisuse ja hetkel toimuvate muutuste kohta. Rannikumaastike seire lülitati riiklikku keskkonnaseire programmi 1996. aastal.

Vt ka artikli 8h kommentaare.

Artikkel 13

ÜLDSEUSE HARITUS JA TEADLIKKUS

180. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) kadal	
181. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

180.–181. Üldsuse hariduse ja teadlikkuse tõstmise prioriteetsus Eestis on sihtgrupiti erinev. Laste ja noorte hariduse puhul on prioriteet kõrge kuni keskmine, ent täiskasvatute osas enamjaolt madal. Eraldatud ressurssidest ei piisa nimetatud eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste finantseerimiseks.

182. Kas riik toetab ja edendab meedia vahendusel arusaamist bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja selleks vajalike abinõude rakendamise tähtsusest (13a)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
183. Kas riik toetab arusaamist bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja selleks vajalike abinõude rakendamise tähtsusest ning edendab nimetatud teemasid õppeprogrammidesse lülitamise abil (13a)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
184. Kas riik teeb teiste maade ja rahvusvaheliste organisatsioonidega koostööd asjakohaste õppe- ja üldsuse teadlikkuse tõstmise programmide väljaarendamisel (13b)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	
c) jah – olulisel määral	✓

Otsus IV/10. Konventsiooni täitmise abinõud [osa]

185. Kas üldsuse hariduse ja teadlikkuse tõstmise vajadused on määratletud riiklikus strateegias ja tegevuskavas?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	
c) jah – olulisel määral	✓
186. Kas riik on eraldanud piisavalt ressursse haridus- ja koostööinstrumentide strateegiliseks rakendamiseks poliitika väljatöötamise, täitmise ja hindamise igas faasis?	
a) piiratud ressursid	✓
b) märkimisväärsed, kuid ebapiisavad ressursid	
c) piisavad ressursid	

187. Kas riik toetab organisatsioonide programme, mis on suunatud huvirühmade kaasamisele ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse põhimõtete integreerimisele nende tegevuses ja koolitusprogrammides?	
a) ei	✓
b) jah	
188. Kas riik on kaasanud bioloogilise mitmekesisuse kaitse põhimõtted haridusstrateegiasse?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	✓
d) jah	
189. Kas riik on võimaldanud juurdepääsu näidisjuhtudele üldsuse teadmiste ja teadlikkuse taseme tõstmise ning kaasamise kohta või püüdnud muul viisil kogemusi jagada?	
a) ei	✓
b) jah	
190. Kas riik on taganud konventsiooni sätete tõlgendamise või tõlkimise kohalikesse keeltesse, et tõsta rahva teadmiste ja teadlikkuse taset vastavates valdkondades?	
a) ei ole asjakohane	✓
b) tuleb teha	
c) tegemisel	
d) jah	
191. Kas riik toetab kohalikke, piirkondlikke, riiklikke ja regionaalseid koolitus- ja teadlikkuse tõstmise programme?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
Juhul, kui vastab arengumaa osapool või üleminekumajandusega maa osapool –	
192. Kas riik on GEF-ile rahastamiseks esitanud projekte, mis edendavad konventsiooni artikli 13 täitmist?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus V/17. Haridus ja üldsuse teadlikkus

193. Kas riik toetab bioloogilise mitmekesisuse alase hariduse ja koostöö suutlikkuse tõstmist riikliku bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava koostisosana?	
a) ei	
b) piiratud toetus	✓
c) jah (täpsustage)	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

182. Eestis on keskkonna- ja bioloogilise mitmekesisuse alasel haridusel pikaajalised traditsioonid. Juba eelmise sajandi alguses räägiti emakeele tundides looduskaitse teemadel ja säästlikku elustiili peeti Eesti talupojakultuuri pärisosaks. 1960. aastate keskel hoogustus koolides looduskaitsealane õpe, toimusid üleriigilised loodusteaduste olümpiaadid, koolid rajasid õppemetsi ning õpperadu.

183. Meedia, raadio, TV ja internet etendavad Eestis üldsuse teadlikkuse tõstmisel tähtsat osa. Televisiooni- ja raadiosaadete ning kirjutava meedia kaudu jagatakse informatsiooni looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse kohta.

184. Haridusministeerium on esitanud ettepanekud keskkonnaalase õppe lülitamiseks kooliprogrammi ning kõrgema taseme keskkonna- ja bioloogilise mitmekesisuse alase koolituse läbiviimiseks õpetajatele.

Keskkonnaalase teadlikkuse ja säästva arengu kontseptsioon on integreeritud Eesti riikliku põhi- ja keskhariduse õppekavva (võeti vastu 1996) rõhuasetusega loodus-, sotsiaal- ja kultuurikeskkonnal ning ümbritsevasse keskkonda säästva suhtumise põhimõttel. Riiklik õppekava hõlmab bioloogilise mitmekesisuse teema ja säästva arengu mõiste. Õppeaine "Keskkond" on õppekavas üks niinimetatud integreeritud õppeainetest. Keskkonnaõpe moodustab osa kõikidest õppeainetest kogu kooliaja vältel (algkooli esimesest klassist gümnaasiumi kahesteistkümnenda klassini). Gümnaasiumis võimaldatakse looduse mitmekesisust õppida valikainena, see ei ole kohustuslik. Bioloogilist mitmekesisust õpetatakse koolis loodusteaduste, eelkõige bioloogia ja geograafia, tundides.

185. 2000. aasta märtsis kohtusid Läänemere regiooni haridusministrid Rootsis Haga lossis, et arutada haridussektori võrgustiku rajamist Läänemere Agenda 21 raames. Haga deklaratsiooniga sätestati kohustus Läänemere Agenda 21 arendamise ja täitmise kohta haridussektoris. Võrgustik hõlmab kolme valdkonda: 1) kohustuslik haridus, 2) kõrgem haridus ja 3) mitteametlik täiskasvanute haridus. Eestil on esindajad kolmes töögrupis. Hariduse Agenda 21 koostati 2001. aasta sügisel. Selles osalesid kõik Läänemere Agenda 21 riigid ja järgmised organisatsioonid: Läänemere Agenda 21 Kohalik Foorum, partei *Puhas Läänemeri*, Läänemeremaade Linnade Liit, WWF Rahvusvaheline Läänemeremaade Programm. Hariduse Agenda 21 on Läänemere regiooni (Läänemeremaad 21E) integreeritud ja laiaulatusliku Hariduse ja Säästva Arengu Agenda 21 alusdokumendiks.

186. Haridusministeerium viis läbi uurimuse keskkonnaalase õppe ja koolituse hetkeseisust. Erinevad institutsioonid, Haridusministeerium ja Keskkonnaministeerium on alg- ja keskkooli jaoks välja töötanud ja kirjastanud loodusliku mitmekesisuse alaseid õppematerjale, mis tuginevad Eesti riiklikus õppekavas ja Eesti keskkonnanstrateegias sätestatud keskkonnaalase hariduse põhimõtetele.

187. Mingil määral, peamiselt tegelevad keskkonnakaitse ja bioloogilise mitmekesisusega Eesti valitsusvälised ehk mittetulundusorganisatsioonid, kes on võtnud ülesande tõsta rahva üldist teadlikkust ja levitada asjakohast informatsiooni erinevatele ühiskonnagruppidele. Kesk- ja Ida-Euroopa Regionaalse Keskkonnakeskuse (REC) poolt tehtud uurimuse järgi on Eestis registreeritud 125 mittetulundusühingut, mis tegelevad keskkonna- ja looduskaitsealase haridusega ning informatsiooni levitamisega. Nimetatud organisatsioonide hulka kuuluvad kooliklubid, enamiku moodustavad mittetulundusühingud, mis on mõeldud ühiste huvidega täiskasvanutele. Mittetulundusühingute liikmeteks on enamasti pädevad erialainimesed, kes tegelevad kõrge kvaliteedilise teadus- ja projektitööga, mida finantseeritakse riigieelarvest või valitsusvälistest fondidest.

Eestis on mitmeid VVO-sid, kelle põhitegevuseks on bioloogilise mitmekesisuse kaitsmine (näiteks ELF, EOÜ, Eesti Looduseuurijate Selts) või säästva transpordi, energia, põllumajanduse, jne edendamine. Näiteks Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing "Sorex" on TPÜ-s 1998. aasta novembris asutatud VVO. Enamik liikmeid õpib TPÜ-s keskkonnateadusi, kuid liikmeid on ka teistest teaduskondadest, näiteks filoloogide. "Sorex" juhib lastele ja üliõpilastele suunatud projekte.

188. Keskkonna- ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva arengu eesmärgid sätestatakse järgnevates juriidilistes dokumentides:

Eesti Vabariigi Põhiseadus (1992) sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda, ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud.

Säästva arengu seadus (1995) sätestab loodusressursside säästliku kasutamise.

Eesti keskkonnastrateegia esimene eesmärk on keskkonnateadlikkuse tõstmine ja keskkonnahoidliku tarbimise edendamine. Eesmärk on suunatud keskkonnavalase teadlikkuse tõstmise traditsioonide hoidmisele ja stimuleerimisele Eestis, üldsuse kaasamisele keskkonnavalaste otsuste tegemiseks, aktiivsele keskkonnakaitsele ja -korraldusele; tulevaste põlvkondade julgustamisele keskkonnahoidliku tarbimisharjumuste kujundamiseks ning keskkonnahoidlike tarbimismudelite edasise arendamise toetamisele.

Riiklik keskkonnategevuskava (KTK) koostati konkreetsete tegevuste kavandamiseks Eesti keskkonnastrateegia kümne eesmärgi täitmiseks. Riigikogu kiitis KTK (<http://www.envir.ee/neap/eng/kavasj.html>) heaks 1998. aasta aprillis. KTK lõi keskkonnahariduse kohta sätestab 4 eesmärgi:

- Parandada keskkonnast haridust (uued õppematerjalid, haridusprogrammid), keskkonnavalaseid teaduslike uuringuid ja tõsta üldsuse keskkonnavalast teadlikkust.
- Suurendada keskkonnavalase informatsiooni kättesaadavust.
- Tõhustada üldsuse kaasamist keskkonnakorraldusse ja tugevdada VVO-de rolli.
- Edendada keskkonnahoidlike tarbimismudeleid ja keskkonnasõbralikku eluviisi.

Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava peamised haridusalased eesmärgid on:

- Loodushariduse riikliku süsteemi korraldamine ja finantseerimise tagamine.
- Bioloogilise mitmekesisuse teema integreerimine erinevate koolitüüpide erinevatesse õppeainetesse.
- Koolivälise loodushariduslike asutuste võrgustiku asutamise toetamine bioloogilise mitmekesisuse kaitse vajaduse selgitamiseks.

Viimastel aastatel on palju tähelepanu pööratud üldsuse informeerimisele biotehnoloogia ja bioloogilise mitmekesisuse vahelistest seostest.

190. Ametlik keel Eestis on eesti keel, millesse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni tekst on tõlgitud. Teiseks enamkõneldud keeleks on vene keel, millesse konventsioon on samuti tõlgitud.

191. Eesti Vabariigi Valitsus eraldab finantstoetust noorsooprogrammidele, projektidele, konverentsidele, keskkonnavalasele tegevusele, võrgustikele ja organisatsioonidele.

1996. aastal käivitati sihtasutuse "Tiigrihüpe" tegevus, mille eesmärgiks on arvutite laialdase kasutuselevõtu edendamine Eestis. Programm on edukalt toiminud kogu Eestis. Programmi käigus hangiti koolidele info-tehnoloogiat, koolitati õpetajaid ja töötati välja haridusalaseid arvutiprogramme. Sihtasutus "Tiigrihüpe" finantseeris koolidele mõeldud maastiku ja bioloogilise mitmekesisuse multimeedia paketi ("Eesti taimed" ja "Eesti selgroogsed") koostamise (vt k177).

1993. aastast on läbi viidud mitmeid internetil põhinevaid bioloogilise mitmekesisuse teemalisi õppeprogramme koolidele:

- Projekt "Tere, kevad!" on esimene haridusalane projekt Eestis, mis toetab loodusteaduste õppimist ja õpetamist arvuti abil.
- "Puud Eestis" on mõeldud põhikooli õpilastele.
- "Tyybel" on simulatsiooniprojekt keskkoolidele.
- "Pärand" kutsub kooliõpilasi teadvustama ja uurima koduümbruse poollooduslike kooslusi (puisniidud, kadakatega alvarid, rannakarjamaad).

193. Loodusmajad on koolivälise keskkonnavalase õppe keskusteks Eestis. Neid finantseerib KKM või kohalikud omavalitsused. Loodusmajad kuuluvad Eesti haridussüsteemi kohaselt huvihariduse alla. Loodusmajad organiseerivad mitmesuguseid üritusi – ekskursioone, keskkonnalaagreid, seminare, aktsioone, võistlusi, projekte jne. Loodusmajad koordineerivad Eesti koolidele suunatud kohalikke ja rahvusvahelisi projekte. Loodusharidust propageerivad tegevused on mõeldud nii õpilastele (vanuses 10–17) kui ka loodusteaduste õpetajatele. Loodusmaja Tallinnas on organiseerinud üle-eestilisi bioloogiaalaste teaduslike uuringute kursse õpilastele juba peaaegu 40 aastat. Seda võib nimetada Eesti pikimaks bioloogilise mitmekesisuse õppeprojektiks, mille eesmärgiks on ergutada noori loodust vaatlema ja uurimisalaseid kogemusi saama. Nüüdseks on Tallinna Loodusmaja likvideeritud, alles on jäänud ainult Tartu ja Pärnu loodusmajad. Keskkonnaministerium kavandab uue loodusmajade võrgustiku loomist üle kogu Eesti (igasse maakonda üks).

Artikkel 14

MÕJU HINDAMINE JA EBASOODSA MÕJU VÄHENDAMINE

194. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
195. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt	✓	c) puudulikult	d) äärmiselt puudulikult

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

194. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus* võeti vastu 2000. aasta juunis. Seadus jõustus 1. jaanuaril 2001. 1992. aastast reguleeris juriidiliselt KMH protseduuri Eesti Vabariigi Valitsuse määrus. Käesolev seadus vastab Euroopa Liidu direktiivide 85/337/EÜ ja 97/11/EÜ nõuetele. Seadus sätestab KMH ja strateegilise KMH üldised põhimõtted ka piiriüleses kontekstis; samuti tegevuslubade taotlemise ja läbivaatamise ning auditeerimise uue korra. *Kaitstavate loodusobjektide seadus* sätestab kavandatava tegevuse potentsiaalse mõju hindamist lähedalasuvale kaitsealale või kaitstavale loodusobjektile. Loodusressursside kasutamine ning välisõhu saastamine ja jäätmete käitlemine nõuab loa olemasolu. KMH hindamine on loa väljaandmise eelduseks.

GMO-de keskkonda viimise seadus (1999) sätestab keskkonda viidud GMO-de mõju ärahoidmise nõude, mis on loa väljastamise eelduseks.

195. Käesoleva ajani on ressursside eraldamine olnud piisav. Projekti teostaja või loa taotleja katab KMH teostamise kulud.

196. Kas bioloogilisele mitmekesisusele potentsiaalselt kahjulike projektide keskkonnamõju hindamist nõudvad õigusaktid on välja töötatud (14 (1a))?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) õigusaktid on välja töötatud	✓
e) ülevaade õigusaktide rakendamisest olemas	
197. Kas keskkonnamõju hindamise menetlus võimaldab üldsuse kaasamist (14(1a))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	
c) jah – olulisel määral	✓
198. Kas riigis on olemas mehhanismid, mis tagavad keskkonnamõju nõuetekohase hindamise niisuguste planeeringute, riiklike programmide ja arengukavade puhul, mis suure tõenäosusega kahjustavad oluliselt bioloogilist mitmekesisust (14(1b))?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	✓
d) täielikult vastavuses teaduslikult põhjendatud argumentidega	
199. Kas riik on kaasatud kahe- või mitmepoolsetesse aruteludesse tegevuste üle, mis võivad oluliselt mõjutada bioloogilist mitmekesisust väljaspool riigi jurisdiktsiooni (14(1c))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
200. Kas riik juurutab kahepoolseid, regionaalseid ja/või mitmepoolseid leppeid, mille tegevused võivad oluliselt mõjutada bioloogilist mitmekesisust väljaspool riigi jurisdiktsiooni (14(1c))?	
a) ei	
b) ei, võimalused hindamisel	
c) osa täidetud, osa täitmisel	✓
b) jah	
201. Kas riigis on olemas mehhanismid, mis võimaldavad riigisisese bioloogilise mitmekesisuse tõsise ja otsese ohustatuse või kahjustumise korral potentsiaalselt mõjustatud riike sellest koheselt informeerida (14(1d))?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) mehhanismid olemas	✓
e) vajadus puudub	

202. Kas riigis on olemas mehhanismid, mis võimaldavad vältida või minimaliseerida väljaspool riigi jurisdiktsiooni tekitatud kahju riiklikule bioloogilisele mitmekesisusele (14(1d))?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	✓
d) täielikult vastavuses teaduslikult põhjendatud argumentidega	
e) vajadus puudub	
203. Kas riigis on olemas mehhanismid, mis tagavad valmisoleku reageerida hädaolukordadele, mis kujutavad endast tõsist ja otsest ohtu bioloogilisele mitmekesisusele (14(1e))?	
a) ei	✓
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) mehhanismid olemas	
204. Kas riik soodustab rahvusvahelist koostööd ühiste plaanide koostamise osas ettenägematuteks juhtudeks, parandamaks valmisolekut reageerida olukordades, mis kujutavad tõsist ja otsest ohtu bioloogilisele mitmekesisusele(14(1e))?	
a) ei	
b) jah	
c) vajadus puudub	✓

Otsus IV/10. Konventsiooni täitmise abinõud [osa]

205. Kas riik on vahetanud teiste osapooltega keskkonnamõju hindamisega seotud informatsiooni või kogemusi, mille tulemusena on tarvitusele võetud leevendavaid ja ergutavaid abinõusid?	
a) ei	
b) informatsioon on saadetud sekretariaadile	
c) informatsioon on saadetud teistele osapooltele	✓
d) informatsioon on saadetud riiklikusse koordineerivasse asutusse	
206. Kas riik on vahetanud teiste osapooltega informatsiooni vastutuse ja vastutuse jagamise alaste abinõude ja kokkulepete kohta juhul, kui bioloogilisele mitmekesisusele on tekitatud kahju?	
a) ei	
b) informatsioon on saadetud sekretariaadile	
c) informatsioon on saadetud teistele osapooltele	✓
d) informatsioon on saadetud riiklikele kontaktisikutele	

Otsus V/18. Mõju hindamine, vastutus ja vastutuse jagamine

207. Kas riik on integreeritud KMH teema-, võõrliikide ja turismiprogrammidesse?	
a) ei	
b) osaliselt integreerinud	✓
c) täielikult integreeritud	

208. Kas riik pöörab keskkonnamõju hindamisel tähelepanu bioloogilise mitmekesisuse vähenemisele ja vastavatele bioloogilise mitmekesisusega seotud sotsiaal-majanduslikele, kultuurilistele ja inimese tervisega seotud aspektidele?	
a) ei	
b) osaliselt	✓
c) täielikult	
209. Kas riigis eksisteerivad mehhanismid, mis tagavad bioloogilise mitmekesisuse aspektide arvestamise seaduste ja määruste väljatöötamise varajasel arenguetapil?	
a) ei	
b) teatud osas	✓
c) mehhanismid on olemas	
210. Kas riik tagab kõikide huvitatud ja asjassepuutuvate huvirühmade kaasamise hindamise igas etapis?	
a) ei	
b) jah – teatud juhtudel	
c) jah – alati	✓
211. Kas riik on organiseerinud ekspertide kohtumisi, seminare ja/või koolitusi, koostanud õppe- ja üldsuse teadlikkuse tõstmise ja vahetusprogramme kohalike ekspertide kogemuste suurendamiseks keskkonnamõju hindamise meetoodika, tehniliste aspektide ja menetluse alal?	
a) ei	
b) teatud programmid on koostatud	✓
c) mitmed programmid on koostatud	
d) integreeritud lähenemine kogemuste omandamisele	
212. Kas riik on läbi viinud keskkonnamõju hindamise pilootprojekte kohalike ekspertide kogemuste suurendamiseks meetoodika, tehniliste aspektide ja menetluse alal?	
a) ei	
b) jah (täpsustage)	✓
213. Kas riik viib läbi strateegilisi keskkonnamõju hindamisi mitte ainult üksikute projektide, vaid ka kumulatiivse ja globaalse mõju hindamiseks, ja tagab tulemuste rakendamise otsuste tegemise ja planeerimise protsessis?	
a) ei	
b) teatud määral	✓
c) olulisel määral	
214. Kas riik nõuab keskkonnamõju hindamisel alternatiivsete kavade, leevendusabinõude ja hüvitusabinõude kajastamist?	
a) ei	
b) teatud määral	
c) olulisel määral	✓

215. Kas on tagatud juurdepääs riiklikule informatsioonile strateegilise keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju hindamise alase tegevuse, süsteemide, menetluse ja kogemuste kohta?	
a) ei	✓
b) jah (täiendage või kirjeldage lühidalt)	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

196. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus* võeti vastu 2000. aasta juunis ja jõustus 1. jaanuaril 2001.

197. *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus* sätestab üldsuse kaasamise ja informatsiooni levitamise KMH käigus (paragrahvid 15,16,17). Seaduse kohaselt tuleb avalikkust informeerida KMH algatamisest ja KMH aruande valmimisest. Arendaja korraldab avaliku arutelu tema kavandatud tegevuse tutvustamiseks pärast KMH aruande valmimist. Vastavalt *Avaliku teabe seadusele*, mis jõustus 2001 jaanuaris, tuleb üldsusele tagada juurdepääs keskkonnavalasele informatsioonile. Mitmed keskkonnavalased andmebaasid on interneti kaudu tasuta kättesaadavad, näiteks EELIS (www.eelis.ee).

198. Strateegiline KMH on sätestatud *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadusega* (paragrahv 22). Seadus nõuab kõikide riiklike arengukavade, programmide või planeeringute tegevusest tuleneva võimaliku keskkonnamõju hindamist.

199. Konsultatsioone on peetud seoses kaitsealade loomisega (Sookuninga LKA, Koiva jõe LKA) Eesti-Läti piiril.

200. Kahepoolseid lepped ühiskomisjonide loomise kohta võimaliku piiriülese mõju ilmumise korral on alla kirjutatud Läti ja Soomega, sarnane lepe on ettevalmistamisel Vene Föderatsiooniga.

201. Riigikogu ratifitseeris Espoo konventsiooni 2000. aastal. Lisaks nimetatule määratleb *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus* konventsiooni nõuetele vastavad mehhanismid.

202. Vastavad mehhanismid sätestab *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadus* ning Espoo konventsioon, millega Eesti on liitunud.

205. Kolme Balti riigi Keskkonnaministeeriumi poolt asutatud Balti Keskkonnafoorum (BEF) on organiseerinud mitmeid seminare ja koosolekuid nende teemade arutamiseks. SEI-Tallinn korraldas 1999.aastal Eestis konverentsi "Baltimaade KMH". Kahe aasta tagant korraldataval rahvusvahelisel konverentsil "Keskkonna-konventsioonid ja Balti riigid" on päevakavas olnud ka Espoo konventsiooni täitmine. Neljas taoline konverents toimus 2001 oktoobris.

206. Aruanne vastutuse ja selle jagamisest koostati 2001 ja edastati sekretariaadile.

207. Erinevates sektorites kavandatavatest programmidest ja kavades tuleneva võimaliku keskkonnamõju hindamise nõue (k.a mõju hindamine bioloogilisele mitmekesisusele) on sätestatud *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduses* (paragrahv 22).

208. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemise üle otsustatakse üldiste põhimõtete alusel mitte finantsaspekte silmas pidades.

209. Juriidiliselt ei ole niisugune menetlus reguleeritud, küll aga rakendatakse seda iga õigusakti puhul eraldi.

210. See on sätestatud *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seadusega*. Vt ka k197.

211. Vt k205

212. Piloot KMH on läbi viidud näiteks Kurtna maastikukaitsealal seoses põlevkivikaevanduste laiendamisega.

213. Nõue on sätestatud *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaauditeerimise seaduses*. Strateegilist KMH-d viiakse läbi seoses Eesti metsanduse arengukava koostamisega.

214. See sätestatakse seaduses.

215. KKM edastab informatsiooni osaliselt interneti kaudu, ent andmebaasid ei ole veel üldsusele kättesaadavad.

Artikkel 15

JUURDEPÄÄS GENEETILISTELE RESSURSSIDELE

216. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
217. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	
				d) äärmiselt puudulikult	✓

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

216. Teemakohane seadusandlus puudub. Eestis ei ole seadusi geneetiliste ressursside kollektsioonide asutamise, kaitsmise ja säilitamise ega kolmandatele osapooltele, sealhulgas välismaistele, juurdepääsu võimaldamise ning nende ressursside vahetamise kohta.

217. Riiklikus tegevuskavas aastateks 2000–2005 on geneetiliste ressursside ja biotehnoloogiaga seotud tegevustest kaetud või tõenäoliselt kaetakse umbes 25 protsenti, ülejäänud tegevuste maksumus on katteta.

Riigieelarves ei ole geneetiliste ressursside kollektsioonide säilitamiseks raha ette nähtud.

PMM valmistab ette taimede geneetiliste ressursside riikliku programmi, mis tõenäoliselt võetakse vastu 2002. aastal.

218. Kas riik on loonud tingimusi, võimaldamaks osapoolte juurdepääsu geneetilistele ressurssidele keskkonnakaitseliselt ohutu kasutamise eesmärgil (15(2))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
219. Kas geneetilistele ressurssidele juurdepääsu osas on jõutud vastastikusele arusaamisele või sõlmitud kokkuleppeid riigi ja erinevate huvirühmade vahel (15(4))?	
a) ei	✓
b) jah – teatud määral	
c) jah – olulisel määral	
220. Kas riik on kehtestanud avalikkuse planeerimisprotsessi kaasamise korra või mõne muu meetme, mis sätestab geneetilistele ressurssidele juurdepääsu eelduseks eelneva nõusoleku (15(5))?	
a) ei	✓
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) vastav kord olemas	
221. Kas riik on kehtestanud abinõud teiste osapoolte poolt tarnitavatel geneetilistel ressurssidel baseeruvatel teaduslike uuringute arendamiseks ja teostamiseks nende osavõtul (15(6))?	
a) abinõud puuduvad	✓
b) teatud abinõud kehtestatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	

222. Kas riik on kehtestanud abinõud, et ressursse tarniva mistahes osapoolega õiglaselt ja võrdselt jaotada teadus- ja arendustegevuse tulemusi ning geneetiliste ressursside kaubanduslikust või muul viisil kasutamisest saadavat tulu (15(7))?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud kehtestatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
Juhul, kui abinõud on kehtestatud, kas need on:	
a) õigusaktid	✓
b) riiklik poliitika või rakendusaktid	
c) haldusnormid	

Otsus II/11 ja Otsus III/15. Juurdepääs geneetilistele ressurssidele

223. Kas riik on edastanud sekretariaadile informatsiooni teemakohaste õigus- ja haldusnormide, üldsuse kaasamise ja teaduslike uuringute kohta?	
a) ei	
b) jah, eelmises riiklikus aruandes	✓
c) jah, näidisjuhtude kaudu	
d) jah, muul viisil (täpsustage allpool)	✓
224. Kas riik on välja töötanud suutlikkuse, sealhulgas teadusalaste, tehniliste, ärialaste, juriidiliste võimete ja juhtimisoskuste tõstmise programme ning suuniseid eelnimetatud programmide kättesaadavuse tagamiseks, et saavutada õigus- ja haldusnormide edukas juurutamine?	
a) ei	✓
b) teatud programmid teatud vajaduste täitmiseks	
c) mitmeid programmid teatud vajaduste täitmiseks	
d) programmid katavad kõiki vajadusi	
e) vajadus programmide järgi puudub	
225. Kas riik on analüüsinud õigus- ja haldusnormide ning nende kättesaadavuse tagamise suunistega seotud kogemusi, k.a regionaalsed kogemusi ja programme, nimetatud normide ja suuniste edasise arendamise ja täitmise tagamiseks?	
a) ei	✓
b) analüüsimisel	
c) analüüsitud	
226. Kas riik teeb koostööd kõikide asjaomaste huvirühmadega suuniste ja tegevuste määratlemiseks, väljatöötamiseks ja täitmiseks, et tagada juurdepääsu võimaldavate ja kasutatavate osapoolte vastastikuse kasu saamine.	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

227. Kas riik on määratlenud riiklikud institutsioonid, mis vastutavad geneetilistele ressurssidele juurdepääsu tagamise eest?	
a) ei	
b) jah	✓
228. Kas riik võtab aktiivselt osa läbirääkimistest Rahvusvahelise põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside kokkuleppe kohaldamiseks?	
a) ei	✓
b) jah	

Otsus V/26. Juurdepääs geneetilistele ressurssidele

229. Kas riik on nimetanud riikliku kontaktisiku ja pädevad institutsioonid, kes vastutaks geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja tulude jaotuse menetlemise eest või edastaks informatsiooni menetluse kohta?	
a) ei	
b) jah	
c) jah, informatsioon edastatud peasekretärile	✓
230. Kas riiklik bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ning juurdepääsu ja tulu jaotamisega seotud õigus- ja haldusnormid tagavad bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise eesmärkide täitmise?	
a) ei	
b) teatud määral	✓
c) olulisel määral	
Geneetilisi ressursse saavad osapooled	
231. Kas riik on kehtestanud õigus- ja haldusnorme, mis aitavad geneetilisi ressursse tarnivatel riikidel tagada neile juurdepääs vastavalt konventsiooni artiklitele 15, 16 ja 19?	
a) ei	✓
b) muud võimalused	
c) jah	
232. Kas riik teeb koostööd teiste osapooltega leidmaks praktilisi ja õiglasi lahendusi, mis aitavad geneetilisi ressursse tarnivatel riikidel tagada juurdepääsu oma geneetilistele ressurssidele vastavalt konventsiooni artiklitele 15, 16 ja 19, ning lihtsustamaks eelneva nõusoleku andmise keerulist menetlust?	
a) ei	✓
b) jah (täpsustage)	
233. Kas riik on vastavasisuliselt õigusakte välja töötades arvestanud ja arendanud mitmepoolset süsteemi juurdepääsu ja tulude jaotamise koordineerimiseks Rahvusvahelist põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside kokkulepet arvestades?	
a) ei	✓
b) seadusandlus väljatöötamisel	
c) jah	

234. Kas riik ühtlustab oma seisukohti nii bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kui rahvusvahelise põllumajanduskultuuride geneetiliste ressursside kokkuleppega?	
a) ei	
b) astub vastavaid samme	✓
c) jah	
235. Kas riik on edastanud peasekretärile informatsiooni geneetilisi ressursse kasutavate institutsioonide ja turgude, mitterahaliste tulude, tulude jaotamise uute ja loodavate mehhanismide, ergutusabinõude, mõistete defineerimise, <i>sui generis</i> süsteemide ja vahendajate kohta?	
a) ei	✓
b) informatsiooni on edastatud	
c) informatsiooni on edastatud märkimisväärsel hulgal	
236. Kas riik on edastanud peasekretärile informatsiooni intellektuaalse omandi õigustega seotud aspektide kohta seoses juurdepääsu ja tulude jaotamise menetluse täitmisega?	
a) ei	
b) jah	✓
237. Kas riik on taganud suutlikkuse tõstmise ning tehnoloogia arendamise ja ülekandmise <i>ex-situ</i> kollektsoonide säilitamise ja kasutamise eesmärgil?	
a) ei	
b) jah, teatud määral	✓
c) jah, olulisel määral	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

218. Eesti on mitmete rahvusvaheliste organisatsioonide ja programmide liige, nagu FAO, IPGRI, EUFORGEN, UPOV, jpt. Informatsioon kõikidest organisatsioonidest ei ole kaugeltki ammendav ega üldsusele kättesaadav.

222. Teatud aspektid on reguleeritud *Patendiseadusega*, *Põllumajandusloomade tõuaretusseadusega*, *Sordikaitseadusega*.

223. BMSTK-s on eraldi peatükk "Geneetilised ressursid ja biotehnoloogia".

226. Vt k218.

227. Teatud määral Põllumajandusministeerium.

229. Teatis saadeti välja 2000. aasta novembris. Riiklik koordineerija on professor Ain Heinaru, Tartu Ülikooli Bioloogia ja Geograafia teaduskonna dekaan ja pädev asutus on Tartu Ülikooli Molekulaar- ja Rakubioloogia Instituut.

234. Teatud määral tehakse koostööd Eesti Põllumajandusministeeriumi FAO esindajaga Roomas.

236. Aruanne edastati sekretariaadile 2000. aasta septembris. ("Auanne intellektuaalomandiõiguste rolli kohta geneetilistele ressurssidele juurdepääsu tagamisel ja ressursside kasutamisest saadava tulu jaotamisel").

237. KKM ja PMM toetasid *Taimede geneetiliste ressursside riikliku programmi* koostamist. ÜRO Keskkonna-programmi jätkuprojekti GF/1200/96/51 "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse suutlikkuse tõstmise vajaduse hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus" raames moodustatakse geneetiliste ressursside töögrupp, kelle ülesandeks on uurida olemasolevate kollektsoonide seisundit ja muuta see informatsioon üldsusele kättesaadavaks, hinnata tehnilisi vajadusi ning koostada ja esitada taotluseelarve.

Artikkel 16

JUURDEPÄÄS TEHNOLOOGIALE JA TEHNOLOOGIA EDASTAMINE

238. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) kadal	
239. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

238. Eesti tunnustab artikli 16 tähtsust, ent üleminekumajandusega maana ei ole riik veel valmis laialdaselt toetama tehnoloogia edastamist geneetilisi ressursse omavatele arengumaadele. Nimetatud teemat käsitletakse BMSTK-s (1999).

239. Teemat ei ole siiani prioriteetseks peetud, seetõttu on ressursid piiratud.

240. Kas riik on kehtestanud abinõusid teiste osapoolte juurdepääsu võimaldamiseks bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamisega seotud tehnoloogiale ja nimetatud tehnoloogia teistele osapooltele üleandmise koordineerimiseks või geneetiliste ressursside kasutamiseks keskkonda märkimisväärselt kahjustamata (16(1))?	
a) abinõud puuduvad	✓
b) teatud abinõud kehtestatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
241. Kas riik on teadlik programmide, mille raames edastatakse riigile vastavat tehnoloogiat kontsessiooni- või soodustingimustel (16(2))?	
a) ei	✓
b) jah (täpsustage lühidalt allpool)	
242. Kas riik on kehtestanud abinõusid tagamaks vastastikusel kokkuleppel geneetilisi ressursse tarnivatele osapooltele juurdepääsu neid ressursse kasutavale tehnoloogiale ning sellise tehnoloogia üleandmise (16(3))?	
a) ei ole asjakohane	
b) asjakohane, kuid abinõud puuduvad	✓
c) teatud abinõud kehtestatud	
d) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
e) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
Juhul, kui abinõud on kehtestatud – kas need on:	
a) õigusaktid	
b) riiklik poliitika või rakendusaktid	
c) haldusnormid	

243. Kas riik rakendab abinõusid, mis aitavad erasektoril koordineerida arengumaade valitsusasutuste ja erasektori juurdepääsu tehnoloogiale, selle ühist arendamist ja üleandmist (16(4))?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud kehtestatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
Juhul, kui abinõud on kehtestatud – kas need on:	
a) õigusaktid	✓
b) riiklik poliitika või rakendusaktid	
c) haldusnormid	✓
244. Kas riik on kehtestanud riikliku süsteemi intellektuaalomandiõiguse kaitseks (16(5))?	
a) ei	
b) jah	✓
245. Kui jah, kas see hõlmab ka bioloogiliste ressursse (näiteks taimeliike)?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	
c) jah – olulisel määral	✓

Otsus III/17. Intellektuaalse omandi õigused

246. Kas riik on koostanud ja sekretariaadile edastanud nädisuuringu intellektuaalomandi õiguste mõju kohta konventsiooni eesmärkide täitmisele?	
a) ei	✓
b) mõned	
c) mitu	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

242.–245. Antud valdkonda reguleerivad *Patendiseadus* ja *Autoriõiguse seadus*, nimetada võiks *Andmekogude seadust*. Viimatinimetatu sätestab andmete kogumise, haldamise ja avaldamise korra riiklikes registrites. *Sordikaitse seadus* ja *Põllumajandusloomade tõuaretuse seadus* reguleerivad taimesortide ja loomatõugude kaitset. Mikroorganismidega seonduva sätestab Budapesti lepe, millega Eesti on liitunud (1996). *Avaliku teabe seadus* võeti vastu 2000. aastal. Sellega laiendatakse avalikkuse juurdepääsu õigust keskkonnaalasele informatsioonile ja vastavate otsuste tegemisele.

Artikkel 17

INFORMATSIOONI VAHETAMINE

247. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
248. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

247. Bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustik pole veel loodud, selleks on käivitatud ÜRO Keskkonna-programmi poolt finantseeritav projekt. Informatsiooni vahetamine toimub tavaliselt uurimisinstituutide vaheliste otsekontaktide ja ühisprojektide kaudu.

248. Riigieelarvelised vahendid nimetatud tegevuste jaoks on piiratud; valdavalt on kasutatud rahvusvaheliste fondide ressursse.

249. Kas riik on kehtestanud abinõusid avalikest allikatest pärineva informatsiooni vahetamisele kaasa aitamiseks (17(1))?	
a) abinõud puuduvad	
b) abinõud piiratud ressursside puudumise tõttu	
c) teatud abinõud kehtestatud	✓
d) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
e) mitmekülgset abinõud kehtestatud	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
250. Kas eelnimetatud abinõud arvestavad arengumaade erivajadusi (17(1))?	
251. Kui jah, kas nimetatud abinõud sisaldavad kõiki artiklis 17(2) nimetatud informatsiooni liike, sealhulgas teaduslik-tehnilisi, sotsiaalmajanduslikke uuringuid, koolitus- ja uurimisprogramme, erialaseid teadmisi, informatsiooni tagastamist lähtekohta jne?	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

249. Keskkonnaministeeriumi interneti kodulehelt (www.envir.ee) võib leida värsket teavet BMK ning teiste rahvusvaheliste lepete ja konventsioonide, looduskaitse, Natura 2000 ja Life Nature programmi kohta. Eesti looduse infosüsteemil on oma kodulehekülg (www.eelis.ee).

Artikkel 18

TEADUSLIK JA TEHNILINE KOOSTÖÖ

252. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
253. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	d) äärmiselt puudulikult
					✓

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

252. Teaduslik ja tehniline koostöö toimub uurimisinstituutide vaheliste otsekontaktide ja ühisprojektide kaudu.

253. Kuigi Eesti tunnustab tehnoloogia- ja teadusalase koostöö tähtsust, pole riik siiani suutnud kehtestada eriaabinõusid rahvusvahelise teadus- ja tehnoloogiaalase koostöö toetamiseks. Eesti osaleb aga Euroopa Liidu Viindas Raamprogrammis (FP5) ja maksab osaluskulud üldisesse raamprogrammi eelarvesse. Programmi eesmärk on üle-euroopaline teaduslane koostöö (k.a bioloogilise mitmekesisuse aspektid), seega on Eesti kaudselt eraldanud finantsressursse ka bioloogilise mitmekesisuse alase teadusliku koostöö edendamiseks.

254. Kas riik on kehtestanud abinõusid rahvusvahelise teadusliku ja tehnilise koostöö edendamiseks bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse alal (18(1))?	
a) abinõud puuduvad	
b) teatud abinõud kehtestatud	✓
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
255. Kas meetmed, mida rakendatakse konventsiooni täitmisel teiste osapooltega koostöö edendamiseks, pööravad erilist tähelepanu haldussuutlikkuse arendamisele ja tugevdamisele tööjõu väljaõppe ja institutsioonide loomise abil (18(2))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
256. Kas riik on soodustanud ja arendanud tehnoloogiate, sealhulgas kohalike ja traditsiooniliste tehnoloogiate, arendamise ja kasutamise alase koostöö meetodite väljatöötamist vastavalt konventsiooni eesmärkidele (18(4))?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) meetodid välja töötatud	
257. Kas koostöö hõlmab personali koolitust ja ekspertide vahetust (18(4))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

258. Kas riik on edendanud teaduslike uuringute alaste ühisprogrammide ja ühisettevõtete loomist konventsiooni täitmiseks vajalike tehnoloogiate arendamiseks (18(5))?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

Otsus II/3, otsus III/4 ja otsus IV/2. Bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustik

259. Kas riik teeb koostööd bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustiku väljaarendamisel ja tegevuse käivitamisel?	
a) ei	
b) jah	✓
260. Kas riik panustab haldussuutlikkuse tõstmisesse konventsiooni täitmisest saadud kogemuste ja õppetundide alase infovahetuse ja levitamise kaudu?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
261. Kas riik on määranud teabevõrgustikku koordineeriva riikliku asutuse?	
a) ei	
b) jah	✓
262. Kas riik eraldab ressursse teabevõrgustiku arendamiseks ja rakendamiseks?	
a) ei	✓
b) jah, riiklikul tasandil	
c) jah, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil	
263. Kas riik osaleb seminaridel ja teistel ekspertide kohtumistel, aitab kaasa nende korraldamisele või korraldab rahvusvahelisi seminare teabevõrgustiku edasiseks arendamiseks?	
a) ei	
b) ainult osaleb	✓
c) toetab teatud kohtumiste korraldamist ja osaleb	
264. Kas riiklik teabevõrgustik on käivitunud?	
a) ei	
b) loomisel	✓
c) jah (täpsustage allpool)	
265. Kas riiklik teabevõrgustik on ühendatud internetiga?	
a) ei	✓
b) jah	

266. Kas riik on moodustanud riikliku sektorite- ja valdkondadevahelise teabevõrgustiku juhtkomitee või töögrupi?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus V/14. Teaduslik ja tehniline koostöö ning bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustik (artikkel 18)

267. Kas riik on otsuse I lisas sätestatud prioriteetid läbi vaadanud ja püüdnud neid täita?	
a) läbi vaatamata	
b) läbi vaadatud, kuid täitmata	✓
c) läbi vaadatud ja nõuetekohaselt täidetud	

Kommentaariid käesolevate artiklite täitmise kohta

254.–258. Eesti Tehnoloogiaagentuur (ESTAG) on rahvusvahelise teaduse ja arenduse programmi EUREKA ning Innovatsioonisiirde Keskuste teaduse ja arenduse tugivõrgustiku Eestipoolne koordinaator. Eesti on EUREKA võrgustiku liige. Tehnoloogiaalaseid ja innovaatilisi projekte finantseeritakse teaduse ja tehnoloogia igas valdkonnas, kuid nimetatud struktuurid on alles kujunemisjärgus. Tulevikus võib nende osa bioloogilise mitmekesisuse tehnoloogiaga seotud teaduslike uuringute ühisprogrammide ja ühissettevõtete edendamises olla märgatav.

259.–267. Eesti riikliku teabevõrgustiku loomiseks on läbirääkimisi võimaliku koostöö üle peetud Taaniga. Eesti on esitanud ÜRO Keskkonnaprogrammile taotluse riikliku teabevõrgustiku loomise toetamiseks. 2002. aastal moodustatakse projekti raames juhtkomitee mitmete sektorite esindajatest.

Artikkel 19

BIOTEHNOLOOGIA KÄSITLEMINE JA SELLEST SAADAVA TULU JAOTAMINE

268. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
269. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

268.–269. Nimetatud aspekti ei ole peetud prioriteetseks. Vt artikli 16 kommentaari.

270. Kas riik on kehtestanud abinõusid geneetilisi ressursse tarnivate osapoolte teaduslikest biotehnoloogiaalastest uuringutest efektiivse osavõtu tagamiseks (19(1))?	
a) abinõud puuduvad	✓
b) teatud abinõud kehtestatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	
Juhul, kui abinõud on kehtestatud – kas need on:	
a) õigusaktid	
b) riiklik poliitika või rakendusaktid	
c) haldusnormid	
271. Kas riik rakendab kõiki teadaolevaid abinõusid edendamaks lepingu osapoolte võrdset ja ühtset eelisõigust nende poolt loodud geneetilistel ressurssidel põhineva biotehnoloogia tulemustele ja tulule (19(2))?	
a) abinõud puuduvad	✓
b) teatud abinõud kehtestatud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	
d) mitmekülgsed abinõud kehtestatud	

Otsus IV/3. Bioloogilise ohutuse aspektid ja otsus V/1. Bioloogilise ohutuse Cartagena protokoll valitsustevahelise komitee tööplan

272. Kas riik on bioloogilise ohutuse Cartagena protokollile lepinguline osapool?	
a) protokollile ei ole alla kirjutatud	
b) alla kirjutatud, ratifitseerimisel	✓
c) ratifitseeritud	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

272. Eesti on artikli 19(3) täitmiseks astunud mitmeid juriidilisi samme. *Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus* võeti vastu 13. jaanuaril 1999. Eesti Vabariigi Valitsuse korraldusega moodustati geenitehnoloogia komisjon, kes abistab vastutavaid ministeeriume GMO-de ohutu keskkonda viimise, käitlemise ja kasutamise alaste lubade väljastamisel ja seirel.

Eesti on Cartagena protokollile alla kirjutanud ning see on ratifitseerimisel.

Artikkel 20 FINANTSRESSURSID

273. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine	✓	c) madal	
274. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
d) äärmiselt puudulikult					

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

273. 2000. aastal eraldas KKM oma eelarvest 1500 USD BMK täitmise koordineerimiseks, 2001. aastal 10000 USD. Eelarvest finantseeriti valdkondade aruandeid, koostati ja kirjastati brošüüre. BMK aastane liikmemaks 1000 USD makstakse riigieelarvelistest vahenditest KKM kaudu. BMK täitmiseks eraldi eelarverida ei eksisteeri. Puudujääv osa kaetakse rahvusvaheliste fondide abiga, näiteks ÜRO Keskkonnaprogrammi ja Ülemaailmse Keskkonnafondi (UNEP/GEF) toetustega, millega finantseeritakse bioloogilise ohutuse Cartagena protokolli täitmist. Teine taotlus ÜRO Keskkonnaprogrammile ja Ülemaailmsele Keskkonnafondile puudutab bioloogilise mitmekesisuse kaitse alase suutlikkuse tõstmise vajaduse hindamist.

274. BMSTK (1999) ei ole ametlikult heaks kiidetud, nagu ka uuendatud bioloogilise mitmekesisuse kaitse tegevuskava (2001), mis peaks toimuma 2002. aastal.

275. Kas riik on eraldanud finantsabi ja ergutusvahendeid neile riiklikele tegevustele, mis on suunatud käesoleva konventsiooni eesmärkide täitmisele (20(1))?	
a) ei	
b) jah – ainult ergutusvahendeid	
c) jah – ainult finantsabi	✓
d) jah – finantsabi ja ergutusvahendeid	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
276. Kas riik on eraldanud uusi ja täiendavaid finantsressursse võimaldamaks arengumaadel täielikult katta konventsioonijärgsete kohustuste täitmisest tulenevaid lisakohustusi vastavalt kõnesoleva riigi ja ajutise finantsmehhanismi kokkuleppele (20(2))?	
Juhul, kui vastab arengumaa või üleminekumajandusega maa osapool –	
277. Kas riik on saanud uusi ja täiendavaid finantsressursse võimaldamaks täielikult katta konventsioonijärgsete kohustuste täitmisest tulenevaid lisakohustusi (20(2))?	
a) ei	
b) jah	✓
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
278. Kas riik on eraldanud rahalisi ressursse konventsiooni täitmiseks kahepoolsete, regionaalsete ja teiste mitmepoolsete kanalite kaudu (20(3))?	

Juhul, kui vastab arengumaa või üleminekumajandusega maa osapool –	
279. Kas riik on kasutanud konventsiooni täitmiseks rahalisi ressursse, mis on saadud kahepoolsete, regionaalsete ja teiste mitmepoolsete kanalite kaudu (20(3))?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus III/6. Täiendavad finantsressursid

280. Kas riik tagab, et kõik finantseerivad asutused (k.a kahepoolsed abifondid) pööraksid oma tegevuses enam tähelepanu konventsiooni täitmise toetamisele?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
281. Kas riik teeb koostööd ühtse informatsiooni väljastamiseks finantstoetuste kohta konventsiooni eesmärkide täitmiseks?	
a) ei	
b) jah (täpsustage)	✓

Otsus V/11. Täiendavad finantsressursid

282. Kas riik on välja töötanud bioloogilisele mitmekesisusele eraldatud finantstoetuse seire korra?	
a) ei	
b) kord väljatöötamisel	✓
c) jah (täpsustage)	
283. Kas informatsioon riiklikule bioloogilisele mitmekesisuse alasele tegevusele eraldatud finantstoetuse kohta on kättesaadav?	
a) ei	
b) ei ole standardvormis	✓
c) jah (täpsustage)	
284. Kas informatsioon teiste riikide bioloogilisele mitmekesisuse alasele tegevusele eraldatud finantstoetuse kohta on kättesaadav?	
a) ei ole rakendatav	
b) ei	
c) ei ole standardvormis	
d) jah (täpsustage)	✓
Arenenud maa osapool –	
285. Kas riik toetab konventsiooni eesmärkide täitmist kahepoolsete, regionaalsete ja mitmepoolsete finantseerimisasutuste finantsstrateegia?	

Arengumaa osapool –	
286. Kas riik peab finantseerimisasutustega dialoogi konventsiooni eesmärkide täitmise meetodite ja vahendite üle?	
a) ei	
b) jah	✓
287. Kas riik on kogunud informatsiooni erasektorist saadava täiendava finantstoetuse kohta?	
a) ei	✓
b) jah (täpsustage)	
288. Kas riik on uurinud bioloogilise mitmekesisusega seotud abi maksuvabastuse võimalusi riiklikus maksusüsteemis?	
a) ei	✓
b) ei ole kohaliku olukorda arvestades asjakohane	
c) maksuvabastus läbivaatamisel	
d) rakendatakse maksuvabastust	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

275. Riiklikku BMK programmi ei ole, 1999. aastal koostatud BMSTK pole juriidiliselt jõustunud. KIK on koostanud looduskaitse eriprogrammi, mille kaudu rahastatakse liikide ja elupaikade kaitsega seotud tegevusi. Ressursse võivad taotleda nii riiklikud kui õiguslikud erasutused.

277. ÜRO Keskkonnaprogramm ja Ülemaailmne Keskkonnafond (UNEP/GEF) toetasid BMSTK koostamist 1998.–1999. aastal.

279. DANCEE, WWF-Rootsi on eraldanud ressursse kahepoolsete lepete raames. DANCEE toetas Soomaa Rahvuspargi ja Alam-Pedja LKA kaitsekorralduskavade koostamist. DANCEE toetas ka metsakaitsealade võrgustiku loomist.

280. See on olnud niisuguste lepingute üks eesmärke.

281. Informatsiooni levitatakse mitteametlikult või konkreetsete projektide kaudu.

282. KIK on kehtestanud seire ja hindamise korra. KKM-is on rahvusvahelise finantsabi seiresüsteem loomisel. Välisministeeriumil on välisabi projektide andmebaas, kuhu kuuluvad ka bioloogilise mitmekesisuse kaitse projektid.

283. KIK-i informatsioon on üldsusele kättesaadav internetis www.kik.ee. KKM interneti kodulehelt leiab informatsiooni projektide kohta (k.a finantsaspektid).

284. KKM vahetab informatsiooni ÜRO Keskkonnaprogrammi ja ÜRO Arenguprogrammiga.

286. KKM-l on head tööalased kontaktid ÜRO Keskkonnaprogrammi ja Euroopa Keskkonnahindamise ja Informatsiooni Regionaalse Võrgustiku (ROE) ning Bioloogilise Mitmekesisuse Üksusega, samuti kõikide asjakohaste konventsioonide sekretariaatidega. Mitmed bioloogilise mitmekesisuse projektid on läbi viidud partnerluse raames.

Artikkel 21 FINANTSMEHCHANISM

289. Milline on käesoleva artikli ja artiklist tulenevate otsuste rakendamise prioriteetsuse aste riigis?					
a) kõrge		b) keskmine		c) madal	✓
290. Millisel määral katavad olemasolevad ressursid kohustuste ja soovitude täitmisest tuleneva rahastamisvajaduse?					
a) hästi		b) piisavalt		c) puudulikult	✓
				d) äärmiselt puudulikult	

Kommentaariid prioriteetsuse ja ressursside olemasolu kohta

289. BMSTK ei ole ametlikult heaks kiidetud.

290. Vt k289, ressursid on minimaalsed.

291. Kas riik on rakendanud meetmeid olemasolevate finantsinstitutsioonide tugevdamiseks, et võimaldada bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise finantseerimist?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus III/7. Juhised finantsmehhanismi efektiivsuse hindamiseks

292. Kas riik on edastanud informatsiooni finantsmehhanismi rahastatavate tegevuste kaudu saadud kogemuste kohta?	
a) tegevusi ei toimu	
b) ei, kuigi tegevused toimuvad	
c) jah, eelmises riiklikus aruandes	✓
d) jah, näidisuuringu kaudu	
e) jah, muul viisil (täpsustage allpool)	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

291. Uuendatud Eesti KTK-s aastateks 2001–2003 (võeti vastu 2001) on toodud arvukalt looduskaitsealaseid tegevusi, mida finantseeritakse riigieelarvest ja rahvusvahelistest fondidest. Tegevuste kogumaksumus kolmeks aastaks on 22 MEUR. Peamised finantseerimisallikad on riigieelarve ja KIK, mida täiendavad rahvusvahelised toetused projektide näol. 2001 oli KIK looduskaitse aastaeelarve 1 miljon USD.

292. Igal aastal hinnatakse KTK täitmist ja viiakse läbi avalik arutelu. Niisugused hindamised leiavad regulaarselt aset ka BMK aruande ettevalmistamise käigus.

Artikkel 23

OSAPOOOLTE KONVERENTS

293. Mitu inimest esindas riiki järgnevatel osapoolte konverentsidel?	
a) COP 1 (Nassau)	3
b) COP 2 (Jakarta)	2
c) COP 3 (Buenos Aires)	3
d) COP 4 (Bratislava)	0
e) COP 5 (Nairobi)	1

Otsus I/6, otsus II/10, otsus III/24 ja otsus IV/17. Finantsid ja eelarve

294. Kas riik on maksnud kõik asjakohased maksud sihtfondi?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus IV/16 (osa) Ettevalmistused osapoolte konverentsiks

295. Kas riik on osalenud regionaalsetel koosolekutel, et arutada konventsiooni täitmist enne osapoolte konverentsi koosolekut?	
a) ei	
b) jah (täpsustage)	✓
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
296. Kas riik on finantseerinud COP ettevalmistamiseks korraldatud regionaalseid ja piirkondlikke koosolekuid ning aidanud kaasa arengumaade osalemisele koosolekutel?	

Otsus V/22. Tööprogrammi eelarve aastateks 2001–2002

297. Kas riik tasus 2001. aasta osalusmaksu põhieelarvesse (sihtfond) õigeaegselt 1. jaanuariks 2001?	
a) jah, enneaegselt	
b) jah, õigeaegselt	✓
c) ei, kuid nüüdseks on tasutud	
d) ei ole veel tasutud	
298. Kas riik on teinud täiendavaid makseid konventsiooni sihtfondi?	
a) jah, aastateks 1999–2000	
b) jah, aastateks 2001–2002	
c) loodetakse tasuda aastateks 2001–2002	
d) ei	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

295. Eesti delegatsioon osales regionaalsel (Kesk- ja Ida-Euroopa) COP5 ettevalmistaval koosolekul 20.–23. märtsil 2000. aastal Riias, Lätis.

Artikkel 24 SEKRETARIAAT

299. Kas riik on sekretariaati otseselt toetanud – lähetanud personali, eraldanud finantsressursse sekretariaadi tegevuseks jne?	
a) ei	✓
b) jah	

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

299. Eesti on igaaastased osalusmaksud õigeaegselt tasunud. Riigieelarves on selleks vastav rida. 2001. aastal oli osalusmaks 1000 USD.

Artikkel 25

ALLORGAN TEADUSLIKU, TEHNILISE JA TEHNOLOOGILISE NÕUANDE ALAL (SBSTTA)

300. Mitu inimest esindas riiki alljärgnevatel SBSTTA koosolekutel?	
a) SBSTTA I (Pariis)	0
b) SBSTTA II (Montreal)	0
c) SBSTTA III (Montreal)	0
d) SBSTTA IV (Montreal)	0
e) SBSTTA V (Montreal)	0

Artikkel 26 ETTEKANDED

301. Milline on esimese riikliku aruande staatus?	
a) ei ole esitatud	
b) aruande kokkuvõte esitatud	
c) vahearuanne/aruande eelnõu esitatud	
d) lõpparuanne esitatud	✓
Juhul, kui b), c) või d), kas aruanne esitati:	
tähtajaks 1. jaanuariks 1998 (Otsus III/9)?	✓
pikendatud tähtajaks 31. detsembriks 1998 (Otsus IV/14)?	
hiljem (kuupäev)	

Otsus IV/14 Riiklikud aruanded

302. Kas kõik huvirühmad osalesid käesoleva riikliku aruande ettevalmistamisel või aruandes kasutatud informatsiooni kogumisel?	
a) ei	
b) jah	✓
303. Kas riik on tarvitusele võtnud abinõusid asjakohastele huvirühmadele juurdepääsu tagamiseks esimesele ja/või teisele riiklikule aruandele?	
a) ei	
b) jah	✓
Juhul, kui jah, siis millist alljärgnevat meetodit kasutati:	
a) informatsiooni levitamine?	
b) aruande trükkimine?	✓
c) juurdepääs aruandele sooviavaldusel?	✓
d) juurdepääs interneti kaudu?	✓

Otsus V/19. Riiklik aruandlus

304. Kas riik on vabatahtlikult koostanud üksikasjalikke temaatilisi aruandeid ühel või enamal teemal vastavalt olemasolevatele juhistele osapoolte korralisel koosolekul arutamiseks?	
a) ei	
b) jah – metsaökosüsteemid	✓
c) jah – võõrliigid	✓
d) jah – tulude jaotamine	✓

Kommentaariid käesoleva artikli rakendamise kohta

301. Esimene riiklik aruanne avaldati Tallinnas, 1998 aprillis, ISBN 9985-9114-2-3

302. Kaasati mõningad huvirühmad.

303. Aruanne koostati ja kirjastati ÜRO Keskkonnaprogrammi finantseerimisel, seetõttu vabamüüki ei toimunud. Juurdepääs internetis <http://www.biodiv.org/doc/world/ee/ee-nr-01-en.pdf>

304. Aruanded on koostatud metsanduse (2001 septembris), võõrliikide (2000 oktoobris) ja tulude jaotamise (2000 detsembris) valdkonnas.

Otsus V/6. Ökosüsteemne lähenemine

305. Kas riik rakendab ökosüsteemset lähenemist, arvestades otsuse V/6 lisas toodud põhimõtteid ja juhiseid?	
a) ei	
b) arutlusel	
c) rakendatakse teatud aspekte	✓
d) rakendatakse täiel määral	
306. Kas riik töötab välja ökosüsteemse lähenemise praktilisi väljundeid riikliku poliitika ja õigusaktide rakendamiseks, kohandades neid kohalike, riiklike ja regionaalsete tingimustega, eelkõige konventsiooni sätete täitmise kontekstis?	
a) ei	✓
b) arutlusel	
c) rakendatakse teatud aspekte	
d) rakendatakse täielikult	
307. Kas riik vaatab läbi näidisjuhtusid ja viib ellu pilootprojekte, mis demonstreerivad ökosüsteemset lähenemist, ning kasutab seminare ja teisi vahendeid teadlikkuse tõstmiseks ja kogemuste jagamiseks?	
a) ei	
b) vaadatakse läbi näidisjuhtusid	✓
c) pilootprojektid koostamisel	
d) planeeritud/peetud seminare	
e) informatsioon kättesaadav teabevõrgustiku kaudu	
308. Kas riik tõstab ökosüsteemse lähenemise rakendamise alast suutlikkust ja eraldab selleks tehnilist ja finantsabi?	
a) ei	✓
b) jah, riiklikult	
c) jah, k.a teiste osapoolte toetamine	
309. Kas riik on edendanud regionaalset koostööd ökosüsteemse lähenemise piiriüleseks rakendamiseks?	
a) ei	✓
b) mitteametlik koostöö	
c) ametlik koostöö (täpsustage)	

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

305. Ökosüsteemset lähenemist tutvustati Lääne-Eesti saarestiku biosfääri kaitsealal UNESCO-MAB programmi raames. Eestis on üks biosfääri kaitseala, mille keskused on Hiiumaal, Saaremaal ja Läänemaal.

306. Ökosüsteemne lähenemine on katsetamise etapis ning ei ole juriidiliselt reguleeritud.

307. Biosfääri kaitseala Hiiumaa keskus tutvustas esimesena ökosüsteemset lähenemist kaitsealade korralduses. Hiiumaa keskus rakendab ökosüsteemset lähenemist uue kaitseala – Kõpu Rahvuspargi – rajamisel. Informatsioon seminaride ja avalike koosolekute kohta on kättesaadav interneti aadressil www.bka.ee/hhiumaa/park.

Siseveekogude ökosüsteemid

Otsus IV/4. Siseveekogude ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse seisund ja trendid ning kaitse ja säästva kasutuse võimalused

310. Kas riik on Säästva Arengu Komisjonile (SAK) edastatud informatsioonis ja aruannetes lisanud informatsiooni märgalade bioloogilise mitmekesisuse kohta ja kavatses anda ülevaate siseveekogude bioloogilise mitmekesisusega seotud aspektidest täiendavalt SAK-i soovitudele?	
a) ei	
b) jah	✓
311. Kas riik arvestab siseveekogude bioloogilise mitmekesisuse aspekte siseveekogusid puudutavate või käsitlevate organisatsioonide, institutsioonide ja konventsioonidega seotud töös?	
a) ei	
b) jah	✓
Juhul, kui vastab arengumaa osapool või üleminekumajandusega maa osapool –	
312. Kas riik on GEF-ilt siseveekogude ökosüsteemidega seotud projektide jaoks ressursse taotledes seadnud prioriteediks kaitse seisukohalt tähtsate alade määratlemise, vesikondade, valglate ja jõesängide integreeritud kaitsekorralduskavade koostamise ja täitmise ning abinõude väljatöötamise bioloogilise mitmekesisuse kadumise vältimiseks?	
a) ei	
b) jah	✓
313. Kas riik on otsuse I lisas nimetatud tööprogrammi läbi vaadanud ja määratletud programmi täitmiseks riiklikud prioriteetsed tegevused?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah	

Otsus V/2. Siseveekogude ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse tööprogrammi täitmise eduaruanne (Otsuse IV/4 täitmine)

314. Kas riik toetab vesikondade programmi või osaleb selles?	
a) ei	
b) jah	✓
315. Kas riik kogub informatsiooni siseveekogude bioloogilise mitmekesisuse seisundi kohta?	
a) ei	
b) hindamisel	✓
c) hindamine läbi viidud	
316. Kas nimetatud informatsioon on teistele osapooltele kättesaadav?	
a) ei	
b) jah – riiklik aruanne	✓
c) jah – teabevõrgustiku kaudu	
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	

317. Kas riik on koostanud riiklikke ja /või sektoraalseid siseveekogude ökosüsteemide kaitse ja säästva kasutuse kavasad?	
a) ei	
b) jah – ainult riiklikke kavasad	
c) jah – riiklikke kavasad ja suuremate sektorite kavasad	✓
d) jah – riiklikke kavasad ja kõikide sektorite kavasad	
318. Kas riik on rakendanud suutlikkuse tõstmise abinõusid nimetatud kavade koostamiseks ja täitmiseks?	
a) ei	✓
b) jah	

Otsus III/21. Konventsiooni seos Säästva Arengu Komisjoni (SAK) ja bioloogilise mitmekesisusega seotud konventsioonidega

319. Kas märgalade ning rändliikide ja nende elupaikade kaitse ja säästev kasutamine on täielikult kaasatud riiklikesse bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegiatesse, kavadesse ja programmidesse?	
a) ei	
b) jah	✓

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

310. Säästva Arengu Komisjonile esitatud riiklik aruanne sisaldas informatsiooni bioloogilise mitmekesisuse üldiste aspektide kohta, sealhulgas otsuste tegemine (näiteks bioloogilise mitmekesisuse valdkonnaga tegeleva riikliku erikomisjoni asutamine); õigus- ja haldusnormid, rakendusaktid (näiteks *Säästva arengu seaduse* vastuvõtmine Riigikogu poolt 1995); strateegiad, arengukavad ja menetlused (näiteks *Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia* heakskiitmine Ülemaailmse Keskkonnafondi poolt, kahe tähtsa riikliku poliitika-dokumendi – *Eesti keskkonnastrateegia* ja *Eesti metsapoliitika* – koostamine); seisund; informatsioon (näiteks seiresüsteem); finantseerimine ja koostöö (Eesti ja Euroopa Liidu vahelise assotsiatsioonilepingu allakirjutamine 1995, koostöö ÜRO Keskkonnaprogrammi ja Maailmapangaga).

312. Eesti KKM esitas 1998. aastal ÜRO Keskkonnaprogrammi kaudu Ülemaailmsele Keskkonnafondile taotluse "Peipsi järve/Tšudskoje Ozero valgla haldusprogrammi koostamine ja täitmine". Projektis rakendatakse integreeritud ja valglate majandamise põhimõtteid. CTC ette valmistab projekti raames ette Peipsi järve valgla kaitsekorralduskava ja programmi, mille eesmärgiks on leida abinõud Peipsi järve valgla reostuskoormuse vähendamiseks. Projekt sisaldab näidiskava ökoturismi marsruudi koostamise kohta Lõuna-Eestis, võttes arvesse veekaitse, bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja kohaliku arengu häid tavaid. Peipsi järve valgla on näidisalana – alana, kus praktiliselt rakendatakse säästva arengu ja integreeritud veemajandamise põhimõtteid – aktsepteeritud Läänemere Agenda 21 ja Ülemaailmse Veepartnerluse poolt. CTC ja Taani WWF esitasid Läänemere 21 sekretariaadile 2001. aasta kevadel taotluse eel-teostatavusuuringu "Peipsi järve valgla märgalad" läbiviimise kohta, kuid pole taotlusele seni vastust saanud. Peipsi järve valgla haldamist tutvustati lisaks neljale Aasia ja Ameerika järvele Ülemaailmse Veepartnerluse (GWP) ja Rahvusvahelise Järvede Keskkonnakomitee poolt Jaapanis korraldatud ülemaailmsel koosolekul demonstreerimaks integreeritud planeerimispõhimõtteid järvede majandamisel.

314. 2000. aasta septembris osalesid CTC esindajad Ülemaailmse Keskkonnafondi kahe aasta tagant korraldataval piiriveekogude konverentsil Budapestis, Ungaris. Konverentsi raames korraldati Vesikondade programmi seminar, kus arutati bioloogilise mitmekesisuse ja vesikondade haldamisega seonduvaid küsimusi. CTC planeeris jätkutegevusi koostöös Rahvusvahelise Märgalade Organisatsiooni, KKM ITK, Taani WWF-i ja ELF-iga, ent konkreetsete projektiettepanekuteni ei jõutud. 2001. aasta märtsis osalesid CTC esindajad Vesikondade programmi korraldatud seminaril Hollandis, kus arutati võimaliku projekti koostamist

Peipsi järve valgla planeerimise ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse kohta. 2001. aasta septembris esitasid CTC ja KKM ITK Vesikondade programmile kontseptsiooni projektist “Märgalad – piiriülese Peipsi järve/ Tšudskoje Ozero valgla vee kvaliteedi ja bioloogilise mitmekesisuse tähtsad reguleerijad”, mille kohta programmit tagasisidet pole saadud.

315.–317. Eesti BMSTK-s ei ole peatükki siseveekogude ning mere ja ranniku bioloogilise mitmekesisuse kohta. Nimetatud teemat puudutatakse teatud määral kalanduse peatükis, mis peamiselt käsitleb majanduslikke aspekte. Sellele vaatamata on mere ja ranniku teemadel tööprogrammile vastavaid tegevusi läbi viidud: näiteks ranniku ja rannikumere kaitsealade loomine, seireprogrammi pidev täitmine ning näidisuuringute tegemine rannikumere integreeritud majandamisest. Tööprogrammi teatud aspektidele ei ole riiklikult piisavalt tähelepanu pööratud (näiteks ranniku ja mere integreeritud majandamine) või tegeldakse nendega ainult institutsionaalsel tasandil (näiteks võõrliigid). Regulaarselt teostatakse siseveekogude ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse seiret. Koostatud ja täidetud on vesikondade haldamise pilootprojekte. Riiklikul tasandil ei ole mageveekogude ja mere ökosüsteemide tööprogramme vastu võetud.

319. Eesti on 1994. aastast Ramsari konventsiooni osapool. Riiklik Ramsari komitee loodi 1997, valitsus kinnitas komitee tööplaani. Ramsari riikliku tööplaani peamine eesmärk on 2002. aastaks kõigile kümnele Ramsari alale Eestis kaitsekorralduskava koostamine.

Mere ja ranniku bioloogiline mitmekesisus

Otsus II/10 ja otsus IV/5. Mere ja ranniku bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutus

320. Kas riiklik strateegia ja tegevuskava edendavad mere ja ranniku bioloogilise mitmekesisuse kaitsmist ja säästvat kasutamist?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
321. Kas riik on välja töötanud ja/või täiendanud institutsionaalseid, haldus- ja õigusnorme mere ja ranniku ökosüsteemide integreeritud majandamise arendamiseks?	
a) ei	✓
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	
d) normid välja töötatud	
322. Kas riik on edastanud peasekretärile nõuandeid ja informatsiooni mere ja ranniku bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse võimaluste kohta?	
a) ei	✓
b) jah	

323. Kas riik on kogunud ja/või vahetanud informatsiooni mere- ja rannikualade integreeritud majandamise näidisprojektide kohta?	
a) ei	
b) jah – eelmises riiklikus aruandes	
c) jah – näidisuuring	✓
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
324. Kas riigis on koostatud programme teadmise suurendamiseks mereliikide kohalike asurkondade geneetilise struktuuri kohta, eelkõige kalavarude suurendamise eesmärgil?	
a) ei	
b) programmid koostamisel	
c) programme täidetakse teatud liikide osas	
d) programme täidetakse mitmete liikide osas	
e) ei ole asjakohane	✓
325. Kas riik on läbi vaadanud otsuse lisas nimetatud tööprogrammi ja määratlenud programmi täitmise riikliku prioriteetid?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah	

Otsus V/3. Mere ja ranniku bioloogilise mitmekesisuse tööprogrammi täitmise eduaruanne (Otsuse IV/5 täitmine)

326. Kas riik on panustanud korallide pleekimise tööprogrammi täitmisesse?	
a) ei	
b) jah	
c) ei ole asjakohane	✓
327. Kas riik rakendab teisi meetmeid korallide pleekimise probleemi lahendamiseks?	
a) ei	
b) jah (täpsustage)	
c) ei ole asjakohane	✓
328. Kas riik on peasekretärile esitanud näidisuuringu korallide pleekimise nähtuse kohta?	
a) ei	
b) jah	
c) ei ole asjakohane	✓

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

320. BMSTK keskendub kalavarude majanduslikule kasutamisele. Olemasolevad finantsressursid on tegevuskava täitmiseks ebapiisavad: ainult 30 protsendil tegevuskava tegevustest on rahaline kate pooles ulatuses.

323. Eesti osales Helsingi Komisjoni Merelahtede ja Märgalade Programmi Täitmise Töökonnal kahe näidisuuringuga ranniku ja mere integreeritud planeerimisest (Matsalu ja Käina laht). Pidevalt vahetatakse informatsiooni HELCOM-i elupaiga töögrupi ja Euroopa Liidu Rannikukaitse programmi raames.

324. Eestis ei ole kohalikke asurkondi, mille varusid peaks suurendama. Eesti rannikumeres elavate magevee- ja rändliikide, nagu haug, koha, siig, lõhe ja forell, varusid avavetes suurendatakse. Väljatöötamisel on lõhilaste programm.

326.–328. Läänemeres ei ole korallrahusid.

Põllumajanduslik bioloogiline mitmekesisus

Otsus III/11 ja otsus IV/6. Põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutus

329. Kas riik on määratlenud ja hinnanud asjakohaseid riiklikke tegevusi ja vahendeid?	
a) ei	
b) läbivaatamine ja hindamine algstaadiumis	
c) läbivaatamine ja hindamine lõppstaadiumis	✓
d) hindamine lõpetatud	
330. Kas riik on määratlenud valdkonnad ja prioriteedid, mida on vaja käsitleda riiklikul tasandil?	
a) ei	
b) määratlemisel	
c) jah	✓
331. Kas riik rakendab seire meetodeid ja indikaatoreid põllumajanduse arenguprojektide, k.a tootmissüsteemide intensiivistamis- ja ekstensiivistamisprojektide, mõju hindamiseks bioloogilisele mitmekesisusele?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) meetodid rakendamisel	
332. Kas riik on astunud samme kogemuste jagamiseks põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse kohta?	
a) ei	
b) jah – näidisuring	✓
c) jah – muud meetodid (täpsustage)	
333. Kas riik on tellinud näidisuringuid SBSTTA soovitatud teemadel: i) tolmeldajad, ii) mullastiku elustik ja iii) integreeritud maastiku planeerimise ja maaviljeluse meetodid?	
a) ei	
b) jah – tolmeldajad	✓
c) jah – mullastiku elustik	✓
d) jah – integreeritud maastikuplaneerimine ja maaviljelus	✓
334. Kas riik töötab välja või täiendab üldsuse teadlikkuse tõstmise ja põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse komponentide säästva kasutuse tähtsuse selgitamise meetodeid?	
a) ei	
b) algstaadiumis	✓
c) lõppstaadiumis	
d) meetodid olemas	

335. Kas riigil on välja töötatud riiklikud strateegiad, programmid ja kavad, mis tagavad põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse komponentide säästva kasutusega seotud poliitikate ja tegevuste arendamise ja eduka täitmise?	
a) ei	
b) algstaadiumis	
c) lõppstaadiumis	✓
d) mehhanismid olemas	
336. Kas riik edendab mittesäästva põllumajandusliku tegevuse asendamist säästva põllumajandusliku tegevusega, mis on kohandatud kohalike biotiliste ja abiootiliste tingimustega?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
337. Kas riik edendab põllumajanduslikku tegevust, mis ainult ei suurenda tootlikkust, vaid takistab bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ning soodustab selle suurenemist, taastumist, taastamist ja paranemist?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
338. Kas riik edendab põllumajandustootjate huvi suurendamist bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse alaste teadmiste tõstmise ja tegevuste rakendamise vastu?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
339. Kas riik täidab Ülemaailmset taimede geneetiliste ressursside kaitse ja säästva kasutuse kava?	
a) ei	
b) jah	✓
340. Kas riik teeb koostööd teiste osapooltega säästva põllumajanduse tavade ja integreeritud maastikukorralduse määratlemise ja edendamise alal?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus V/5. Põllumajanduslik bioloogiline mitmekesisus: tööprogrammi I etapi läbivaatamine ja mitmeaastase tööprogrammi vastuvõtmine

341. Kas riik on läbi vaadanud otsuse lisas toodud tööprogrammi ja määratlenud koostöövõimalusi selle täitmisel?	
a) ei	✓
b) jah	

342. Kas riik edendab piirkondlikku ja valdkondadevahelist koostööd käesoleva põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse alase tööprogrammi raames?	
a) ei	
b) teatud koostöö	✓
c) laialdane koostöö	
d) täielik koostöö kõikides valdkondades	
343. Kas riik on eraldanud finantsressursse põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse alase tööprogrammi täitmiseks?	
a) ei	
b) vähesel määral lisaressursse	✓
c) olulisel määral lisaressursse	
Juhul, kui vastab arenenud maa osapool –	
344. Kas riik on eraldanud arengumaadele ja üleminekumajandusega maadele finantsressursse põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse alase tööprogrammi täitmiseks, eelkõige suutlikkuse tõstmiseks ja näidisuuringute sooritamiseks?	
345. Kas riik on toetanud üldsuse teadlikkust tõstvaid tegevusi, mis on suunatud säästvale, põllumajanduslikku bioloogilist mitmekesisust säilitavale põllumajandus- ja toiduainete tootmisele?	
a) ei	
b) jah, teatud määral	✓
c) jah, olulisel määral	
346. Kas riik on esitanud ühtsed seisukohad nii bioloogilise mitmekesisuse konventsioonis kui ka Rahvusvahelises taimede geneetiliste ressursside programmis?	
a) ei	
b) astub selleks samme	✓
c) jah	
347. Kas riik on rahvusvahelises kaubanduses teatud ohtlikest kemikaalidest ja taimekaitsevahenditest eelneva teatamise Rotterdami konventsiooni lepinguline osapool?	
a) ei ole alla kirjutanud	
b) alla kirjutanud – ratifitseerimisel	
c) ratifitseerimiskiri hoiule antud	✓
348. Kas riik toetab peasekretäri avaldust vaatleja staatuse omandamise kohta Maailma Kaubandusorganisatsiooni Põllumajanduskomitees?	
a) ei	✓
b) jah	
349. Kas riik teeb koostööd teiste osapooltega tolmeldajate kaitse ja säästva kasutuse osas?	
a) ei	
b) jah	✓

350. Kas riik koostab näidisuuringuid ja viib läbi pilootprojekte tolmeldajate kaitse ja säästva kasutuse kohta?	
a) ei	
b) jah (täpsustage)	✓
351. Kas teavet geneetilise kasutust piiravate tehnoloogiate teaduslikust hindamisest on vahendatud näiteks bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustiku kaudu teistele osapooltele?	
a) ei ole kohaldatav	
b) ei	
c) jah – riiklikus aruandes	✓
d) jah – teabevõrgustiku kaudu	
e) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
352. Kas riik on kaalunud, kuidas lahendada üldisi küsimusi, mis puutuvad geneetilise restriktiooni tehnoloogiate kasutusse, rahvusvahelises ja riiklikus lähenemisviisis iduplasma ohutule ja säästvale kasutusele?	
a) ei	
b) jah – kaalumisel	✓
c) jah – abinõud väljatöötamisel	
353. Kas riik on läbi viinud teaduslikke hindamisi, <i>inter alia</i> geneetikas kasutatavate restriktiooni tehnoloogiate ökoloogilise, sotsiaalse ja majandusliku mõju kohta?	
a) ei	✓
b) teatud hindamist	
c) mahuka hindamisprogrammi	
354. Kas riik on levitanud informatsiooni geneetikas kasutatavate restriktiooni tehnoloogiate mõju, <i>inter alia</i> ökoloogilise, sotsiaalse ja majandusliku mõju teadusliku hindamise tulemuste kohta?	
a) ei	✓
b) jah – teabevõrgustiku kaudu	
c) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
355. Kas riik on määratlenud meetodid ja vahendid geneetikas kasutatavate restriktiooni tehnoloogiate potentsiaalse mõju hindamiseks põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse <i>in-situ</i> ja <i>ex-situ</i> kaitsele ja säästvale kasutusele, k.a toiduohutusele?	
a) ei	
b) teatud abinõud määratletud	
c) potentsiaalsed abinõud läbivaatamisel	✓
d) koostatud põhjalik ülevaade	

356. Kas riik on hinnanud vajadust efektiivsete riiklike eeskirjade järgi geneetikas kasutatavate restriktiooni tehnoloogiate kohta inimese tervisele ohutu keskkonna, toiduohutuse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse tagamiseks?	
a) ei	
b) jah – eeskirju on vaja	✓
c) jah – eeskirju ei ole vaja (täpsustage)	
357. Kas riik on välja töötanud ja rakendanud eeskirju, mis sätestavad, <i>inter alia</i> , sordi- ja liigiomaste restriktiooni tehnoloogiate kasutamise eripära geneetikas?	
a) ei	✓
b) jah – välja töötatud, kuid veel ei rakendata	
c) jah – välja töötatud ja rakendatud	
358. Kas informatsiooni eelnimetatud eeskirjade kohta on edastatud teistele osapooltele?	
a) ei	✓
b) jah – teabevõrgustiku kaudu	
c) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	

Kommentaariid otsuste täitmise kohta vastav ja tööprogramm

329. PMM koostas 2000. aastal *Põllumajanduse keskkonnaprogrammi* (PKP). Programm käivitati 2001 kolmes vallas ning on mõeldud järk-järgult laienema üle kogu Eesti. 2002. aastal hõlmab see 40 valda. *Põllumajanduse keskkonnaprogrammi* üks tähtsamatest komponentidest on finantstoetus maastikuhoolduseks eesmärgiga vähendada kasutusest või maaviljelusest väljajäänud põllumaa osa. Eestis on 2000. aastast riigieelarvest eraldatud finantsressursse PKP täitmiseks, eelkõige nelja valitud PKP meetme riiklikuks rakendamiseks. Need on: mahepõllumajandus, ohustatud kohalike kariloomatõugude aretus (PMM-i valitsusalas), ning 2001. aastast pärandkoosluste majandamine (KKM) ja kohalike viljasortide kasvatamine (PMM). PKP rakendamine paneb aluse põllumajanduspoliitika täiesti uuele suunale, mis loob eeldused maapiirkonna tasakaalustatud arenguks ja traditsiooniliste eluviiside säilitamiseks.

330. 2001. aastal koostati tegevuskava “Riiklik sordiaretuse ja seemnekasvatuse programm”. Hetkel on PMM-is väljatöötamisel “Riiklik sordiaretuse ja seemnekasvatuse programm aastateks 2002–2006”.

332.–333. Eesti Põllumajandusülikooli Keskkonnakaitse Instituut ja Agronoomiateaduskond on uurinud tolmeldajate, mullaelustiku ja maastikukorralduse kohta (kontaktandmed aruande lõpus).

334. 2001. aastal PMP raames eraldatud toetuse abil tõsteti pilootaladel märkimisväärselt üldsuse teadlikkust koolituse, õppepäevade ja välja antud brošüüride kaudu.

335. Valitsus kiitis *Riikliku Põllumajanduse Arengustrateegia* heaks 2000. Strateegia sätestab liitumise Euroopa Liiduga, ettevalmistuste läbiviimise üleminekuks ühtsele põllumajanduspoliitikale, võttes arvesse antud valdkonna arengusuundi. Põhiküsimuseks on põllumajandussektori muutustega kohanemise ja konkurentsivõime säilitamine pikemas perspektiivis. Põllumajanduse ja maapiirkondade arengut toetab Euroopa Liidu Sapard pilootprogramm, mis on jagatud kaheksa meetme vahel. Esimesed neli meetet käivitati 2001. Programmi eesmärk on kaasa aidata *acquis communautaire* ülevõtmisele s.t Eesti seadusandluse kohandamine Euroopa Liidu ühtse põllumajanduse ja maaelu arengu poliitikaga.

336.–337. Teatud määral PKP raames, mida on rakendatud alates 2000. aastast (sealhulgas mahepõllumajanduse ning pärandkoosluste majandamise ja taastamise toetused). Programmi ala kavatakse laiendada.

338. Mahepõllumajandus on Eestis viimastel aastatel kiiresti arenenud. 2000. aastal suurenes mahepõllumajanduse alla jääv pind ligi kaks ja pool korda, moodustades kokku 10000 hektarit (1 protsent kogu haritavast maast) ja 2001 oli see juba rohkem kui 20000 hektarit. 2002. aastal mahepõllumajanduse alla mineva maa suurus võiks olla vähemalt sama.

Mahepõllumajandusalane organiseeritud tegevus sai alguse 1989, kui asutati Eesti Biodünaamika Ühing ja töötati välja mahepõllumajanduse esimesed ühtsed standardid. Eestis on 2 või 3 organisatsiooni, mis edendavad mahepõllumajanduse ja põllumajandusliku bioloogilise mitmekesisuse säästva kasutuse alaste teadmiste ja kogemuste vahetamist. Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus korraldab mitmesuguseid seminare, koolitusi, avaldab artikleid. Mahepõllumajandusalaseid teaduslikke uuringuid ei ole palju tehtud, kuid mahepõllumajandusega tegelevad asutused tunnistavad uuringute läbiviimise olulisust. Sama kehtib mahepõllumajandus nõustajate koolituse kohta. Riiklikult hakati mahepõllumajandust korraldama *Mahepõllumajanduse seaduse* vastuvõtmisega 1997. aastal. 2001 seoses seaduse uuendamisega (RT I 2001, 42, 235) vaadati põhjalikult läbi järelevalvesüsteem ja kohaldati riiklik mahepõllumajandusliku tootmise tunnustamise menetlus. 2000. aastal anti mahepõllumajandusele esimest korda riiklikku toetust. Mahepõllumajanduslike toodete turustamine ei ole veel välja kujunenud. Uued projektid on käivitumas, kuid tarbijatel on praegu kauplustest mahepõllumajanduslikke tooteid raske leida.

KKM ja PPM töötasid välja hea põllumajanduse tava, mille Põllumajandustootjate Liit 2001. aastal ka heaks kiitis.

339. Jõgeva Sordiaretuse Instituut ja EPMÜ Taimebiotehnoloogia Uurimiskeskus EVIKA osalevad aktiivselt *Ülemaailmse taimede geneetiliste ressursside kaitse ja säästva kasutuse tegevuskava* täitmisel. Teadusasu- tusi finantseeritakse riigieelarvest teaduslikele uuringutele eraldatud toetuste, rahvusvaheliste projektide ja teenuste osutamise kaudu.

340., 342. Eesti osaleb alates 1999. aastast Interreg projektis “Põhja- ja Baltimaade pärandkooslused”, mille käigus vahetatakse kogemusi poollooduslike koosluste majandamise meetodite üle.

343. PPM töötab välja programmi “Riiklik sordiaretuse ja seemnekasvatuse programm aastateks 2002–2006”. Programmi koostamisel osalevad Jõgeva Sordiaretuse Instituut, Aianduse Instituut, EPMÜ Taimebiotehnoloogia Uurimiskeskus EVIKA, EPMÜ Eksperimentaalbioloogia Instituut, TÜ Botaanika- ja Farmaatsia- instituut.

349.–350. Tolmeldajate ja mullaelustiku alaseid teaduslikke uuringuid korraldab EPMÜ Keskkonnakaitse Instituut. Koostöös Soome Keskkonnainstituudiga viidi läbi pilootuurimus Ida-Fennoskandia ja Läänemere idakalda maade tolmeldajate koosluste mitmekesisuse ja seire meetodite kohta (Söderman, *et al.* 1999).

351. Eestil ei ole veel bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikku, mis luuakse ÜRO Keskkonnaprogrammi projekti “Bioloogilise mitmekesisuse kaitse alase suutlikkuse tõstmise vajaduse hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus” raames. Eesti BMSTK koostati 1998–1999 ÜRO Keskkonna- programmi toetusel.

352. GMO-de kasutamist Eestis reguleerivad mitmed seadusandlikud aktid:

- Geneetiliselt muundatud sojaubadest või maisist saadud toidu märgistamise ja muul viisil teabe edastamise erinõuded (VV määrus nr. 176, RT I 2000, 43, 275);
- *Geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus* (RT I 1999, 10, 151);
- *Seemne ja taimse paljundusmaterjali seadus* (RT I 1998, 52, 771);
- *Toiduseadus* (RT I 1999, 30, 415);
- *Keskkonnajärelevalseadus* (RT I 1997, 86, 1460)

356. Eesti planeerib Cartagena protokolliga ratifitseerimist 2002. aastal. GMO-alane seadusandlus on põhiliselt olemas. Peale Cartagena protokolliga ja vastava Euroopa Liidu direktiivi ratifitseerimist tehakse vajalikud täiendused riiklikesse õigusaktidesse.

Metsa bioloogiline mitmekesisus

Otsus II/9 ja otsus IV/7. Metsa bioloogiline mitmekesisus

359. Kas riik on arvanud metsa bioloogilise mitmekesisuse eksperte Valitsustevahelise Metsanduse Ekspertkogu delegatsiooni koosseisu?	
a) ei	
b) jah	✓
c) ei ole asjakohane	
360. Kas riik on läbi vaadanud otsuse lisas toodud tööprogrammi ja määratlenud koostöövõimalused selle täitmiseks?	
a) ei	✓
b) läbivaatamisel	
c) jah	
361. Kas riik on arvestanud metsa bioloogilise mitmekesisuse aspektidega osaledes eriala organisatsioonide, institutsioonide ja konventsioonide töös?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	

362. Kas riik peab prioriteetseks ressursside eraldamist tegevustele, mis aitavad täita konventsiooni metsa bioloogilise mitmekesisusega seotud eesmärgid?	
a) ei	
b) jah	✓
Juhul, kui vastab arengumaa osapool ja üleminekumajandusega maa osapool –	
363. Kas riik esitab Ülemaailmsele Keskkonnanafondile finantsressursse taotledes tööprogrammi täitmiseks seotud projekte?	
a) ei	
b) jah	✓

Otsus V/4. Metsa bioloogilise mitmekesisuse tööprogrammi täitmise eduaruanne

364. Kas riik arvestab metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutusega seotud tegevuses ökosüsteemset lähenemist?	
a) ei	
b) jah	✓
365. Kas riik arvestab metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutusega seotud tegevuses Valitsustevahelise Metsandusfoorumi neljanda istungi tulemusi?	
a) ei	
b) jah	✓
366. Kas riik hakkab osa võtma ÜRO Metsandusfoorumi tööst?	
a) ei	
b) jah	✓
367. Kas riik on edastanud asjakohast informatsiooni tööprogrammi täitmise kohta?	
a) ei	
b) jah – näidisuuringu esitamisega	
c) jah – riikliku aruande vastava valdkonna aruandes	✓
d) jah – muul viisil (täpsustage allpool)	
368. Kas riik on integreerinud ökosüsteemset lähenemist ja säästva metsanduse meetodeid kajastavad riiklikud metsandusprogrammid riiklikesse bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegiatesse ja tegevuskavadesse?	
a) ei	
b) jah – teatud määral	✓
c) jah – olulisel määral	
369. Kas riik on rakendanud abinõusid metsa- ja erasektori, pärismaiste ja kohalike organisatsioonide ning mittetulundusühingute kaasamise tagamiseks tööprogrammi täitmisele?	
a) ei	
b) jah – teatud huvirühmad	✓
c) jah – kõik huvirühmad	

370. Kas riik on rakendanud abinõusid haldussuutlikkuse tõstmiseks, k.a kohalikul tasandil, suurendamaks metsakaitsealade võrgustiku efektiivsust ja funktsioone, sealhulgas riiklikku ja kohalikku suutlikkust säästva metsamajandamise, k.a taastamise, eesmärgil?	
a) ei	
b) teatud programmid teatud vajaduste täitmiseks	
c) paljud programmid teatud vajaduste täitmiseks	✓
d) programmid täidavad kõikvõimalikud vajadused	
e) vajadus puudub	
371. Kas riik on rakendanud abinõusid Valitsustevahelise Metsandusfoorumi ja Valitsustevahelise Metsanduse Ekspertkogu poolt metsatoodangu ja -teenuste väärtustamise kohta tehtud ettepanekute täitmiseks?	
a) ei	
b) arutlusel	✓
c) abinõud rakendatud	

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

359. Kuigi Valitsustevahelisele Metsanduse Ekspertkogule on teatatud, et Eesti delegatsioon ei osale täiskogus, on riik huvitatud selle töö tulemustest ja soovib ekspertkogu informeerida vastavatest riiklikest edusammudest.

361. Eesti on integreerinud metsa bioloogilise mitmekesisuse aspekte koostöösse mitmete rahvusvaheliste organisatsioonidega, näiteks FAO aruannetesse. Vt ka k11–18.

362. Eesti bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava annab üksikasjaliku ülevaate ressursside eraldamisest tegevustele, mis aitavad täita konventsiooni metsa bioloogilise mitmekesisusega seotud eesmärgi.

363. Eesti on ÜRO Keskkonnaprogrammilt/ Ülemaailmselt Keskkonnafondilt saanud kaks korda toetust, mis *inter alia* on aidanud edendada tööprogrammi täitmist:

- 1) GF/0313-94-67 "Toetus bioloogilise mitmekesisuse riikliku ülevaate koostamiseks Eesti Vabariigis"
- 2) GF/1200/96/51 "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia, tegevuskava ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni esimene riiklik aruanne".

364. Toetust saadi ka viimatinimetatud projekti jätkuprojektile "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse alase suutlikkuse tõstmise vajaduste hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus". Metsa bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse alastes tegevustes kasutatakse osaliselt ökosüsteemset lähenemist.

366. Eesti kavatseb anda oma panuse ÜRO Metsandusfoorumi töösse regionaalsel tasandil üle-euroopalisel ministeeriumitevahelises tegevuses aktiivselt osaledes ja muul asjakohasel viisil.

367. Metsandussektori aruanne esitati 2001 septembris.

368. Eesti on riiklikud metsandusprogrammid osaliselt integreerinud Eesti BMSTK-sse ja rakendab kaudselt ökosüsteemset lähenemist ja säästvat metsamajandamist, mis kajastub Eesti metsapoliitikas (1997. Põhjalkumalt ja detailsemalt käsitletakse teemat kümneks aastaks koostatud Eesti metsanduse arengukavas (2002), mis ei ole veel vastu võetud.

369. Mitmesuguseid abinõusid rakendati metsa- ja erasektori, kohalike elanike ja VVO-de kaasamiseks metsapoliitika ja BMSTK väljatöötamisel; üldsuse kaasamine tagatakse ka Eesti metsanduse arengukava koostamise ja projekti "Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse suutlikkuse tõstmise vajaduste hindamine ja osalemine bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustikus" täitmise raames.

370. Haldussuutlikkuse tõstmiseks riiklikul ja kohalikul tasandil ning EMKA võrgustiku efektiivsuse ja funktsioonide parandamiseks viiakse muuhulgas läbi kahepoolseid projekte, näiteks "Eesti metsakaitsealade võrgustik" (1996–2002), "Metsade looduslikkuse taastamine Eesti kaitsealadel" (1999–2001).

371. Metsatoodangu ja -teenuste väärtustamine kajastub kaudselt projektides "Väärtuslike maastike hindamine" kui üks osa ruumilisest planeerimisest, ning "Inimene ja mets", kus hinnatakse metsa sotsiaalset tähtsust.

Kuivade ja poolkõrbeliste alade bioloogiline mitmekesisus

Otsus V/23. Kuivade, vahemereliste-, kõrbeliste ja poolkõrbeliste alade ning rohumaade ja savannide ökosüsteemide bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse võimalused

372. Kas riik on otsuse lisas toodud tööprogrammi läbi vaadanud ja määratlenud selle täitmise meetodid?	
a) ei	
b) läbivaatamisel	
c) jah	
373. Kas riik tagab teaduslik-tehniliste ja finantstoetuse tööprogrammis määratletud tegevustele nii riiklikul kui ka regionaalsel tasandil?	
a) ei	
b) teatud määral	
c) olulisel määral	
374. Kas riik edendab koostööd sarnastesse bioomidesse kuuluvate riikidega programmi täitmise eesmärgil regionaalsel või piirkondlikul tasandil?	
a) ei	
b) teatud määral	
c) olulisel määral	

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

Käesolev bioloogilise mitmekesisuse kaitse aspekt ei ole Eesti tingimustes asjakohane, sest Eesti asub boreaalses vöötmes.

Otsus V/20. KONVENTSIOONI TEGEVUSED

375. Kas riik arvestab ekspertide nimekirja arvamisel soolist tasakaalu, pärismaiste ja kohalike elanike kaasamise põhimõtet, vastavate teadusharude ja kogemuste esindatust?	
a) ei	✓
b) jah	
376. Kas riik on aktiivselt osalenud allregionaalsetes ja regionaalsetes tegevustes konventsiooni koosolekuteks ettevalmistamise ja konventsiooni täitmise tõhustamise eesmärgil?	
a) ei	
b) teatud määral	✓
c) olulisel määral	
377. Kas riik on läbi vaadanud konventsiooni täitmisega seotud riiklikud programmid ja vajadused ning edastanud asjakohast informatsiooni peasekretärile?	
a) ei	
b) läbivaatamisel	
c) jah	✓

Kommentaariid otsuste täitmise kohta ja vastav tööprogramm

376. Eesti delegatsioon on osalenud regionaalsetel Kesk- ja Ida-Euroopa maade BMK lastel koosolekutel – 1994 Tallinnas, 1998 Almatõs, 2001 Riias.

Eesti KKM koostöös Läti ja Leedu Keskkonnaministeeriumiga ning paljud teised asjakohased institutsioonid on korraldanud Läänemere regionaalseid konverentse keskkonnaalaste konventsioonide rakendamise kohta alates 1993.aastast. Neljas konverents peeti 2001. aasta oktoobris Eestis. BMK täitmise edukus oli ühe töögrupi arutlusteema.

377. Vastavad programmid ja vajadused vaadati läbi seoses BMSTK koostamisega 1998–1999.

Alljärgnevalt nimetage konkreetseid riiklikke tegevusi, mille täitmine TULENES OTSESELT konventsiooni osapoole staatuse omandamisest, vajadusel eelnevatele küsimustele viidates:

Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava koostati 1998–1999. Koostamisel osales enam kui sada inimest. BMSTK anti välja nii eesti kui inglise keeles. Sel ajal pöörati eriti suurt tähelepanu loodusliku mitmekesisuse kaitsele. BMKK nõudeid tutvustati esimest korda laiemale üldsusele.

Koostatud on erinevate valdkondade aruandeid, mis annavad põhjaliku ülevaate BMK erinevatest aspektidest. Need on:

- Metsa bioloogiline mitmekesisus (M. Külvik, 2001)
- Traditsiooniline eluviis (K. Kalling, 2001)
- Tulude jaotamine (intellektuaalomandiõiguse roll ressurssidele juurdepääsu tagamisel ja ressursside kasutamisest saadava tulu jaotamisel) (K. Truve, 2001)
- Võõrliigid (L. Eek-Piirsoo, 2000)
- Vastutus ja vastutuse jagamine (informatsioon Eestis rakendatavate riiklike, rahvusvaheliste ja regionaalsete abinõude ning vastutuse ja vastutuse jagamise alaste kokkulepete kohta bioloogilisele mitmekesisusele tekitatud kahju korral) (K. Kõrm 2001)
- Informatsioon Cartagena protokolli artikli 18 (käitlemine, pakendamine, transport ja määratlemine) täitmise kogemuste, reeglite ja standardite kohta ning Cartagena protokolli rakendamiseks vajaliku suutlikkuse tõstmise vajaduste, prioriteetide ja suutlikkuse tõstmise alaste tegevuste kohta (L. Eek-Piirsoo, 2001)

Eesti eksperdid on osalenud SBSTTA koosolekutel ja valdkondade aruannete koostamisel. Eesti ekspertide kogemusi on rakendatud ka väljaspool Eestit hinnangu andmiseks BMK täitmise kohta Kesk- ja Ida-Euroopas ning SRÜ-s.

Mart Külvik koostas 1996 ja 2000 uurimuse bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegiate ja tegevuskavade väljatöötamise ja täitmise seisundist Kesk- ja Ida-Euroopas ning SRÜ maades. Aruanne annab põhjaliku ülevaate toetuste vajaduse kohta BMK täitmise tagamiseks.

Alljärgnevalt nimetage ühiseid tegevusi teiste osapooltega, vajadusel eelnevatele küsimustele viidates:

(k13–15). Eesti on alla kirjutanud kahepoolsetele keskkonnakaitsealastele koostöölepetele Taani (1991), Poola, Rootsi ja Soomega (1992), Saksamaa (1993), Austria (1994), Valgevene (1995) ja Slovakkia Vabariigiga (1996). 1995. aastal kirjutati alla kolmepoolse kokkulepe Leedu, Läti ja Eesti Keskkonnaministeeriumite vahel.

Eesti-Vene Piiriveekogude Ühiskomisjon loodi 1998 vastavalt Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni kahepoolsele kokkuleppele piiriüleste veekogude kaitsmise ja kasutamise kohta. Piiriveekogude Ühiskomisjoni juhtimisel koostatakse Peipsi järve valgla majandamise kava. Peipsi järv on pindalaga 3555 km² Euroopas suuruselt neljas järv ning suurim piiriveekogu Euroopas.

Läti-Eesti piiriülene Sookuninga kaitseala loodi 1999.

Millised on konventsiooni täitmisega seotud võimalikud riiklikud aspektid?

Käesoleva aruande küsimuste sõnastus põhineb konventsiooni artiklite ja osapoolte konverentsi otsuste sõnastusel. Kirjeldage küsimuste tõlgendamise seotud raskusi.

INFORMATSIOON BMSTK KOHTA

Juhul, kui on koostatud riiklik bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava (BMSTK), täitke alljärgnev tabel:

Koostamise aeg:	1999		
Juhul, kui valitsus on BMSTK vastu võtnud			
Millise organi poolt?	–		
Kuupäev?	–		
Juhul, kui BMSTK on kirjastatud:			
Pealkiri	Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava		
Kirjastaja nimi ja aadress:	Eesti Loodusfoto		
ISBN:	9985-830-35-0		
Hind (juhul, kui on asjakohane):	Levitati tasuta		
Informatsioon tellimise kohta:	Juurde ei trükita		
Juhul, kui BMSTK ei ole kirjastatud:			
Andke täpset informatsiooni BMSTK-le juurdepääsu kohta:			
Juhul, kui BMSTK-le on juurdepääs internetis:			
Interneti aadress:	http://www.envir.ee		
Juhul, kui BMSTK on esitatud GEF-i rakendusasutusele:			
Asutuse nimi:	UNEP-GEF		
Kas BMSTK on esitatud konventsiooni sekretariaadile?			
Jah	☒	Ei	☐

Esitage samasugune informatsioon juhul, kui on koostatud bioloogilise mitmekesisuse kaitse riiklik ülevaade või mõni muu käesoleva konventsiooni eesmärkidest lähtuv aruanne või tegevuskava

Bioloogilise mitmekesisuse kaitse riiklik ülevaade koostati 1996. aastal.

Alljärgnevalt edastage andmed konventsiooni riiklikku täitmist kontrolliva organi (riigikontrolli) kohta

BMK täitmist on volitatud kontrollima Riigikontroll:

Narva mnt 11a
15013 Tallinn
Tel: 640 0700
Faks: 661 6012
info@riigikontroll.ee

Käesolevas aruandes kasutatud lühendid

BEF	Balti Keskkonnafoorum Baltic Environmental Forum
BMK	bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (Rio de Janeiro)
BMSP	bioloogilise mitmekesisuse seire programm
BMSTK	bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava
CHM	bioloogilise mitmekesisuse teabevõrgustik Clearing House Mechanism
CITES	konventsioon ohustatud metsiku looduse taime- ja loomaliikidega rahvusvahelisest kaubandusest (Washington)
COP	Osapoolte Konverents
CTC	Peipsi Koostöö Keskus Peipsi Center for Transboundary Cooperation
DANCEE	Taani keskkonnaagentuur Danish Cooperation for Environment in Eastern Europe
EELIS	Eesti looduse infosüsteem
ELF	Eestimaa Looduse Fond
EMKAV	Eesti metsakaitsealade võrgustik
EPKÜ	Eesti Pärandkoosluste Kaitse Ühing
EPMÜ	Eesti Põllumajandusülikool
ETA	Eesti Turismiagentuur
EUFORGEN	Euroopa metsade geneetiliste ressursside programm European Forest Genetic Resources Programme
FAO	ÜRO Toidu ja Põllumajanduse Organisatsioon Food and Agriculture Organization of the United Nations
GEF	Ülemaailmne Keskkonnanafond Global Environmental Facility
GMO	geneetiliselt muundatud organism
GWP	Ülemaailmne Veepartnerlus Global Water Partnership
HM	Eesti Vabariigi Haridusministeerium
IMO	Rahvusvaheline Merenduse Organisatsioon International Marine Organisation
IPGRI	Rahvusvaheline Taimede Geneetiliste Ressursside Instituut International Plant Genetic Resources Institute
KIK	Eesti Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKM	Eesti Vabariigi Keskkonnaministeerium
KKM ITK	Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus
KMH	keskkonnamõju hindamine
KTK	keskkonnategevuskava
LKA	looduskaitseala
LMSP	loodusliku mitmekesisuse seire programm

MAB	Programm Inimene ja biosfäär Man and the Biosphere Programme
MAK	metsanduse arengukava
PMM	Eesti Vabariigi Põllumajandusministeerium
PKP	põllumajanduse keskkonnaprogramm
RMK	Riigimetsa Majandamise Keskus
SAK	Säästva Arengu Komisjon
SBSTTA	Allorgan teadusliku, tehnilise ja tehnoloogilise nõuande alal Subsidiary Body for Scientific, Technical and Technological Advice
ZBI	EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituut
TBA	Tallinna Botaanikaaed
TKI	Taimekaitseinspeksioon
TPÜ	Tallinna Pedagoogikaülikool
TÜ	Tartu Ülikool
UNESCO	ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UPOV	Rahvusvaheline Uute Taimesortide Kaitse Ühing International Union for the Protection of New Varieties of Plants
VVO	valitsusväline organisatsioon

Aruande koostamise käigus konsulteeritud eksperdid

Nimi		Asutus
Pille	Ardel	Taimekaitseinspeksioon
Kalev	Aun	Keskkonnainvesteeringute Keskus
Ain	Heinaru	Tartu Ülikool, Bioloogia ja Geograafia Teaduskond
Toomas	Kokovkin	Lääne-Eesti saarestiku biosfääri kaitsealade Hiiumaa keskus
Mati	Koppel	Jõgeva Sordiaretuse Instituut
Katrin	Kotkas	EPMÜ Taimebiotehnoloogia Uurimiskeskus EVIKA
Eike	Lepmets	PPM, keskkonnabüroo
Arne	Liiders	KKM, metsanduse osakond
Riina	Martverk	KKM, metsanduse osakond
Kadri	Möller	KKM, looduskaitse osakond
Tiit	Paaver	EPMÜ Loomakasvatuse Instituut
Karin	Pachel	KKM Info- ja Tehnokeskus, keskkonnaseisundi büroo
Peeter	Prass	PPM, kalamajandusosakond
Gulnara	Roll	Peipsi Koostöö Keskus
Ülle	Vaht	KKM, strateegia ja planeeringute osakond
Hanno	Zingel	KKM, looduskaitse osakond

Kontaktandmed

RIIKLIK KONTAKTISIK:

Liina Eek-Piirsoo
Eesti Keskkonnaministeerium
Looduskaitse osakond
 Toompuiestee 26
 Tallinn 15172
 Tel: +372-6262877
 Faks: +372-6262901
 e-post: leek@ekm.envir.ee
 www.envir.ee

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus
 Mustamäe tee 33
 Tallinn 10616
 Tel: +372 6565442, 6564151
 Faks: +372 6564071
 e-post: uudo.timm@ic.envir.ee
 www.envir.ee/itk

Välisministeerium
 Islandi väljak 1
 Tallinn15049
 Tel: +372 6317000
 Faks: +372 6317099
 e-post: vminfo@vm.ee
 www.vm.ee

Keskkonnakaitse Instituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Akadeemia 4
 Tartu 51003
 Tel: +372 7 427433
 Faks: +372 7 427432
 e-post: mart@envinst.ee
 www.eau.ee/envinst

Loomakasvatuseinstituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Kreutzwaldi 1
 Tartu51014
 Tel: +372 7 313402
 Faks: +372 7 313429
 e-post: lki@eau.ee

Taimebiotehnoloogia Uurimiskeskus EVIKA
Eesti Põllumajandusülikool
 Teaduse 6a
 Saku 75501
 Tel: +372 6041484
 Faks: +372 6041136
 e-post: evika@evika.kl.ee

Metsanduslik Uurimisinstituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Kreutzwaldi 5
 Tartu 51014
 Tel: +372 7 313168
 Faks: +372 7 313153
 e-post: ytamm@eau.ee

Põllumajandusministeerium
 Lai 39
 Tallinn 15056
 Tel: +372 6256101
 Faks: +372 6256200
 e-post: pm@agri.ee
 www.agri.ee

Haridusministeerium
 Munga 18
 Tartu 50088
 Tel: +372 7 350222
 Faks: +372 7 350250
 e-post: hm@hm.ee
 www.hm.ee

Zoologia ja Botaanika Instituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Riia 181
 Tartu 51014
 Tel: +372 7 471988
 Faks: +372 7 383013
 e-post: zbi@zbi.ee

Eksperimentaalbioloogia Instituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Instituudi tee 11
 Harku 76902
 Tel: +372 6560607
 Faks: +372 6506091
 e-post: ebi@ebi.ee

Polli Aianduse Instituut
Eesti Põllumajandusülikool
 Polli, Karksi 12
 Järveküla 69104 Viljandi maakond
 Tel: +372 43 31443
 Faks: +372 43 31442
 e-post: toivo@pai.neti.ee

Eesti Põllumajandusülikooli
Agrobiokeskus
 Rõõmu tee 10
 Tartu 51013
 Tel: +372 7 339717
 Faks: +372 7 339717
 e-post: eabc@eau.ee

**Geograafia Instituut
Tartu Ülikool**

Vanemuise 46
Tartu 51014
Tel: +372 7 375816
Faks: +372 7 375825
e-post: toja@ut.ee
www.geo.ut.ee

**Botanika ja Ökoloogia Instituut
Tartu Ülikool**

Lai 40
Tartu 51005
Tel/Faks: +372 7 376222
e-post: webmaster@www.botany.ut.ee
www.botany.ut.ee

**Eesti Mereinstituut
Tartu Ülikool**

Viljandi Ave 18B
Tallinn 11216
Tel: +372 6281569
Faks: +372 6281563
e-post: ester@sea.ee
www.sea.ee

**Geenitehnoloogia keskus
Tallinna Tehnikaülikool**

Ehitajate ee 5
Tallinn 19086
Tel: +372 6398 339
Faks: +372 6398 382
e-post: annely@kbfi.ee

Jõgeva Sordiaretuse Instituut

Aamisepa 1
Jõgeva 48309
Tel: +372 77 22443
Faks: +372 77 60126
e-post: jogeva@jpbi.ee
www.jpbi.ee

Tallinna Loomaaed

Paldiski mnt. 145
Tallinn 13522
Tel: +372 6943300
Faks: +372 6578990
e-post: zoo@tallinnlv.ee
www.tallinnzoo.ee

Eesti Loodusmuuseum

Kopli 76 (teadurid)
Tallinn 10416
Tel: +372 6411739
Faks : +372 6411738
e-post: elmk@online.ee
home.delfi.ee/~muuseum

**Zooloogia ja Hüdrobioloogia Instituut
Tartu Ülikool**

Vanemuise 46
Tartu 51014
Tel: +372 7 375835
Faks: +372 7 375830
e-post: zh@ut.ee
www.ut.ee/BGZH

**Molekulaar- ja Rakubioloogia Instituut
Tartu Ülikool**

Riia 23
Tartu 51010
Tel: +372 7 375011
Faks: +372 7 420286
e-post: molbiol@ut.ee
www.tymri.ut.ee

**Peipsi Koostöö Keskus
Tartu büroo**

Veski 69
50409 Tartu, Eesti
Tel: +372 7 421 001
Faks: +372 7 421 162
e-post: tartu@ctc.ee
www.ctc.ee

**Ökoloogia Instituut
Tallinna Pedagoogikaülikool**

Kevade 2
Tallinn 10137
Tel: +372 6622187
Faks: +372 6622283
e-post: eco@eco.edu.ee
www.eco.edu.ee

Tallinna Botaanikaaed

Kloostrimetsa tee 52
Tallinn 11913
Tel: +372 6062673
Faks: +372 6005529
e-post: aed@tba.ee
www.tba.ee

Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseum

Lossi 25
Tartu 51003
Tel: +372 7 375675
Faks : +372 7 375679
e-post: ken@ut.ee
www.ut.ee/REAM